

Conjuntura econòmica de les Illes Balears

març 2010

**Govern
de les Illes Balears**

Conjuntura econòmica de les Illes Balears

març 2010

Direcció: Andreu Sansó Rosselló
Director General d'Economia

Coordinació: Miquel Quetglas Oliver

Realització:

Margalida Albertí Garau
Maravillas Álvarez López
Amelia Cabellos Barreiro
Laura Maria Coll Pons
Margarita Ibáñez Ripoll
Mª Angeles Morales Oliva
Álvaro Sánchez Pérez
Patricia Tous Prieto
Marc Vich Sansó

Monogràfic:

Carles Manera Erbina
Miquel Quetglas Oliver
Andreu Sansó Rosselló

Direcció General d'Economia
Conselleria d'Economia i Hisenda
GOVERN DE LES ILLES BALEARS
C/ Palau Reial, 17
07001 - Palma
Illes Balears (Spain)
Tel.: +34.971.177.928
Fax.: +34.971.177.959
<http://dgeconomia.caib.es>
E-mail: informa@dgeconomia.caib.es

DL PM 1.214-2002

Subscripció:

Per subscriure-vos de franc al nostre servei d'informació, vos convidam a enviar un missatge per correu electrònic a l'adreça:

informa@dgeconomia.caib.es

Vos notificarem la publicació del nostre butlletí de conjuntura econòmica en versió digital tan aviat com estigui disponible, com també d'altres notícies d'interès.

índex

Resum executiu	3
I. Entorn	5
1. Internacional	5
2. Unió Europea	9
3. Espanya	12
II. Illes Balears	14
1. Agropesquer	16
2. Indústria i energia	20
3. Construcció	24
4. Serveis	26
4.1. Comerç	27
4.2. Turisme. Hosteleria	27
4.3. Turisme. Transport i comunicacions	32
4.4. Intermediació financiera	36
4.5. Serveis empresarials i activitat immobiliària	38
4.6. Altres serveis	39
5. Mercat Laboral	41
5.1. Ocupació	41
5.2. Costos laborals	43
6. Preus	45
7. Demanda	47
7.1. Consum	47
7.2. Turisme. Consum no residents	48
7.3. Inversió	49
III. Medi ambient	51
IV. Monografia	61
Una nota sobre les sèries històriques de creixement del VAB de les Illes Balears. 1955-2007 <i>Carles Manera Erbina, Miquel Quetglas Oliver i Andreu Sansó Rosselló</i>	
Índex de taules i gràfics	71
Notes i abreviatures. Agraïments	72

Resum executiu

Taula 1. Perspectives de l'economia balear

Taxes de variació del PIB. Volum encadenat (en %)

Zona €	Anual				Trimestral							
	2006	2007	2008	2009	2008 (e)				2009 (a)			
		(p)	(e)	(a)	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Espanya	4,0	3,6	0,9	-3,7	1,9	1,6	0,9	-0,9	-3,2	-4,2	-4,0	-3,1
Balears	2,8	3,0	1,2	-2,7	2,1	1,5	1,0	0,2	-1,5	-2,9	-3,4	-3,2
Mallorca	3,1	3,2	1,3	-2,8	2,2	1,6	1,1	0,3	-1,4	-2,9	-3,4	-3,3
Menorca	1,5	1,4	0,4	-3,2	1,0	0,4	0,2	-0,1	-1,9	-3,4	-3,7	-3,9
Pitiüses	2,1	2,7	1,4	-2,2	2,5	1,8	1,2	0,4	-1,3	-2,4	-2,8	-2,4

Font: Conselleria d'Economia i Hisenda, INE, Eurostat

a: avanç e: estimació p: provisional

Al llarg de 2009, l'economia mundial pateix la recessió més forta des de la Segona Guerra Mundial en la majoria dels països avançats. Tant la demanda interna de les grans economies com els Estats Units i Japó com el comerç internacional s'han contret. No obstant això, a final d'any la majoria d'economies avançades presenten símptomes de recuperació i mostren taxes intertrimestrals lleugerament positives, un fet que fa millorar les expectatives amb vista a l'estabilització econòmica al llarg de 2010. Una forta inversió en infraestructures i en foment de la demanda interna permet a la Xina mantenir les taxes positives de creixement, que afavoreixen tota la regió asiàtica.

Al tercer trimestre, l'economia de la Unió Europea va mostrar senyals d'estabilització arran de les taxes positives de creixement del PIB tant de França com d'Alemanya, si bé aquest segon cas s'estanca en el darrer trimestre. Les polítiques actives contracíclics han provocat dèficits fiscals de dos dígitos en alguns països de la zona euro, amb Grècia al capdavant. La destrucció de l'ocupació i el deteriorament de les condicions de vida dels europeus continuaran sent els principals problemes socials de l'agenda política per a 2010.

Espanya es contreu un -3,7% al llarg de 2009. En comparació amb altres països no és una contracció tan intensa, si bé el reajustament de la producció s'ha fet principalment per via laboral. Així, més d'un milió de persones perden el lloc de feina al llarg de 2009, atesa la caiguda de la demanda i les perspectives empresarials negatives. L'esforç públic per fer front a la crisi ha suposat un increment del dèficit de més de set punts percentuals del PIB i un augment considerable de les emissions de deute públic, si bé no s'ha arribat als nivells d'alguns països europeus.

El creixement de les Illes Balears presenta un còmput negatiu per al conjunt de 2009 i tots els sectors mostren retrocessos en les principals macromagnituds respecte de 2008. Malgrat això, s'alenteix el ritme de caiguda en el quart trimestre de l'any, excepte per a la indústria. Menorca és l'illa que reflecteix més pèrdua de dinamisme, mentre que l'economia pitiüsa mostra més fortlesa. Mallorca davalla gairebé tres punts percentuals la seva producció interior.

El sector agropesquer presenta resultats negatius el 2009. Iniciatives com la Llei de desenvolupament rural sostenible o la marca Producte Local pretenen millorar la situació dels pagesos. Tant el mercat central de Mallorca com el mercat exterior presenten una situació de decaïment. En el primer, les vendes i el preu de la fruita i de la patata baixen i pel que fa al mercat exterior, continua baixant l'exportació de la patata. La producció ecològica i el nombre d'explotacions ramaderes inscrites en el CBPAE augmenten per al conjunt de les Illes Balears. En el sector pesquer i per a tot el 2009, el pes de les captures s'incrementa, però cau el seu valor econòmic.

Per al sector secundari s'estima un creixement del -3,5% per al conjunt de 2009. L'índex de producció industrial de les Illes Balears el 2009 registra una variació mitjana negativa, per davall de la variació interanual del conjunt nacional. Pel que fa al total de l'energia elèctrica demandada, la variació interanual és del -3,1%, i Eivissa és l'única illa on s'ha incrementat el consum. Finalment, les exportacions fins a l'octubre de 2009, es redueixen un -12,5% respecte del mateix període de l'any anterior.

La construcció, tot i que frena la caiguda del VAB en el quart trimestre de 2009, és el sector amb un retrocés més pronunciat. La licitació pública no ha arribat a compensar la pèrdua de dinamisme del sector residencial. El preu de l'habitatge també cau, malgrat que ho faci en una proporció menor al nombre de transaccions immobiliàries. Els indicadors avançats de la construcció continuen presentant davallades interanuals, si bé en els darrers mesos de 2009 aquestes s'alenteixen.

Els serveis són el sector de les Illes Balears que, un trimestre més, marca la caiguda més suau. El tancament de la temporada turística de 2009 presenta uns registres inferiors al de la campanya anterior en el nombre de pernотacions i en el de turistes, però en canvi s'incrementen tant la despesa mitjana com l'estada mitjana. El comerç i la resta dels serveis també pateixen les conseqüències de l'alenteixament de l'economia europea.

En l'activitat del comerç, en els darrers mesos de 2009, es mostren símptomes de frenada en la caiguda amb repunt de la tendència a l'alça, encara que la taxa de creixement es manté en termes negatius amb una previsió de recuperació lenta i gradual. En aquest sentit, l'índex de vendes al detall confirma el canvi de tendència en el comerç interior a les Illes Balears amb un creixement interanual del -3,1% el desembre davant el -7,3% del mateix període de 2008.

En l'hoteleria, el nombre de viatgers allotjats en establiments turístics és inferior al de l'any 2008. Tot i aquest descens, les illes continuen sent una de les comunitats autònomes preferides com a destinació dels no residents. Aquest escenari de reducció en el nombre de turistes es produeix també a les principals destinacions, tant d'Espanya com d'altres estats. La baixada en el volum d'activitat turística s'ha reflectit en els preus i en els ingressos hotelers, que registren taxes de variació negatives en el conjunt de l'any, tant per a les Illes Balears com per al conjunt estatal. Les previsions per a 2010 de distintes institucions, com l'OIT, són d'una lleugera recuperació del turisme mundial.

El balanç de 2009 per a les activitats vinculades amb el transport i les comunicacions mostra atonia en els resultats finals. Així, el nombre de passatgers dels principals mercats emissors registra taxes de creixement negatives, especialment en els d'origen britànic. En canvi, el turisme nacional recupera les variacions positives en la segona meitat de l'any. A Eivissa, el minvament en el nombre de passatgers és més baix que a Mallorca i a Menorca. Els passatgers que arriben per via marítima també pateixen la disminució del ritme d'activitat econòmica i mostren descensos semblants. L'evolució del transport de mercaderies embarcades i desembarcades als ports de les Illes Balears té una tendència a la baixa i les Pitiüses novament registren els descens més baix.

El sistema financer espanyol continua resistint un trimestre més la difícil conjuntura econòmica que suposa una morositat encara en augment i una caiguda dels ingressos. Això motiva un ajustament dels costos i submergeix el sistema en un procés de reestructuració que canviarà el mapa bancari d'Espanya. Els diversos indicadors no permeten parlar de recuperació, si bé alguns presenten una evolució més favorable.

L'any 2009 ha estat difícil per al mercat laboral de les Illes Balears. L'afiliació a la Seguretat Social cau a totes les illes i l'atur registrat arriba a fites històriques. També el nombre de contractes signats es contreu, especialment en el cas dels indefinits. En aquest escenari, els expedients de regulació de l'ocupació arriben a duplicar les xifres d'anys anteriors.

La taxa de variació interanual del mes de gener de l'índex de preus de consum (IPC) és positiva per tercer mes consecutiu. La causa principal és l'increment del preu del petroli davant la davallada que va experimentar el gener de 2009. La inflació subjacent es manté en un 0,2%. La inflació estimada per a la zona euro en el mes de gener és d'un 1,0%. Finalment, destaca l'actualització de les ponderacions que s'utilitzen en el càlcul de l'IPC base 2006 que ha dut a terme l'INE per reflectir canvis en els hàbits de consum que han tingut lloc al llarg de 2009.

El consum privat continua en contracció, empitjorada per una caiguda de la renda disponible de les llars, malgrat que alguns indicadors mostren una lleugera millora, com ara la matriculació de vehicles. Mentre no millori la situació del mercat laboral, les llars no acabaran de recuperar la confiança necessària perquè el consum torni a taxes de creixement positives.

La inversió empresarial es redueix un trimestre més, especialment en béns d'equipament. Com en trimestres anteriors, aquest fet no sols es produeix a causa de la prudència dels empresaris davant la difícil conjuntura, sinó també per la dificultat per finançar els nous projectes d'inversió. El govern continua augmentant la inversió pública per tal d'estimular l'activitat econòmica.

En l'apartat de medi ambient es fa menció a esdeveniments importants en aquesta matèria durant el 2010, l'any internacional de la diversitat biològica i la XV Conferència Internacional sobre el Canvi Climàtic duta a terme a Copenhagen. A més, es tracten vuit indicadors relacionats amb l'Agenda Local 21 i que són rellevants per avaluar la sostenibilitat del turisme a les Illes Balears. Aquests indicadors són: capacitat d'allotjament, índex d'estacionalitat turística, índex d'estrès turístic, equilibri d'ocupació laboral, taxa d'immigració, parc de vehicles, superfície natural protegida i abastament d'aigua municipal.

El monogràfic d'aquest butlletí presenta una sèrie històrica del creixement nominal i real de les Illes Balears desagregat en les quatre branques productives principals i que cobreix més de mig segle. Es parteix de la sèrie publicada per De La Fuente en l'àmbit autonòmic i s'empra la desagregació sectorial segons les dades de la Fundació BBVA, de la sèrie BD.Mores i de la Comptabilitat Regional publicada per l'INE. A partir d'aquesta informació quantitativa es descriuen les grans pautes d'evolució sectorial de l'economia de les Illes Balears en el darrer mig segle.

I. ENTORN

1 Internacional

El darrer trimestre de 2009 es caracteritza perquè presenta símptomes d'estabilització de l'**economia internacional** després de dos anys de crisi. Aquest punt d'inflexió ofereix taxes de recuperació a dues velocitats diferents. D'una banda, els països anomenats *emergents*, amb la Xina i l'Índia al capdavant, han notat en menor mesura la crisi i, així, el 2009 tenen una mitjana de creixement del 2,1%. De l'altra, els països que anomenem *avançats* han patit, en els sectors econòmics, els efectes directes del terratrèmol financer i tenen un creixement provisional del -3,2%. El canal principal d'aquest rebot expansiu ha estat la inversió extraordinària en les mesures contracíclics que han pres els governs afectats: les polítiques monetàries han estat elevadament expansives i, així, els tipus d'interès dels bancs centrals s'han mantingut entre zero i la unitat a l'efecte de dotar de liquiditat suficient els mercats bancaris en un entorn de desconfiança. Les polítiques fiscals també s'han emprat com a instrument i gairebé tots els països han fet esforços de suport a l'activitat de l'economia real a costa d'un increment considerable dels dèficits públics. La inflació en els darrers trimestres a poc a poc retorna a nombres lleugerament positius, i deixa enrere una etapa de gran

contenció dels preus energètics. La principal incògnita que consideren els bancs centrals és la de calcular el moment en què cal començar a retirar els estímuls, ja que una intervenció allargada en el temps podria generar distorsions en l'economia real que agreujarien els problemes i, principalment, es vol fugir de l'experiència negativa del Japó durant els anys noranta, que va arrossegar la seva crisi més d'una dècada.

Dues velocitats de recuperació econòmica

En vista de les darreres dades disponibles, les previsions de gener del Fons Monetari Internacional (FMI) projecten un creixement mundial del producte interior brut del 3,9% per a l'any 2010: els països avançats al 2,1% i les economies emergents, al 6%. Tot i això, el preu del petroli podria incrementar-se fins a un 22,6%. En funció que les fluctuacions dels mercats de futurs, siguin suaus o bé agressives, es poden generar tensions inflacionistes.

Taula 2. Indicadors internacionals i de la Unió Europea

	PIB 4T trim	Taxa d'atur* des-09	Inflació des-09
Estats Units	0,1	10,0	-1,3
Japó	-0,4	5,2	-2,2
Unió Europea	-2,3	9,6	1,4
Regne Unit	-3,2	7,8 ^o	1,9 ⁿ
Zona euro	-2,1	10,0	0,9
Alemanya	-2,4	7,5	0,8
França	-0,3	10,0	1,0
Itàlia	-2,8	8,5	1,1
Espanya	-3,1	19,5	0,9

Font: EUROSTAT

* Percentatge sobre població activa

ⁿ Dada de novembre

^o Dada d'octubre

Estats Units d'Amèrica

Els **Estats Units** prenen impuls al darrer trimestre de 2009 i creixen a una taxa intertrimestral anualitzada del 5,7% i assoleixen dos trimestres consecutius amb taxes positives (2,2% el tercer trimestre). Cal considerar que, per al conjunt de 2009 respecte de 2008, la taxa de PIB ha crescut un -2,4%. Les exportacions cauen gairebé un -10%, com també les importacions, que encara són més negatives (-14,2%). Malgrat

això, les exportacions comencen també a sortir de l'estancament i pugen intertrimestralment més que les importacions, les quals acaben l'any amb una pujada del 10,5%.

Una amenaça perquè es consolidi la recuperació és el comportament del consum. L'FMI calcula que la pèrdua de riquesa de les famílies tan sols als EUA durant la crisi ha estat entorn de 14 trilions de dòlars. El públic té vertaders problemes per accedir al crèdit bancari, que té els seus propis pro-

blesmes interns. L'atur puja extraordinàriament i la destrucció d'ocupació afecta milions de ciutadans dels EUA, que finalment troben dificultats per mantenir els seus ingressos. La lògica preocupació de perdre el lloc de feina provoca que la taxa d'estalvi de les famílies se situï en fites històriques i, evidentment, aquesta situació afecta el consum. Tot i això, al darrer trimestre el consum privat comença a donar senyals de revifament, en part gràcies a la millora de les expectatives a mitjà termini i, així, creix un 2,0% respecte del trimestre anterior. A més, els preus de consum de desembre augmenten un 2,7% interanual. La producció industrial augmenta un 0,6% a finals d'any. Per la seva banda, la Reserva Federal (Fed) decideix mantenir els tipus d'interès entre el 0% i el 0,25% als efectes de mantenir els estímuls econòmics.

El sector immobiliari continua amb dades molt negatives, tant en producció com en preus. El mercat d'habitatges de segona mà redueix les vendes un -16,7% al mes desembre i les vendes d'habitatges nous unifamiliars cauen un -7,6%. Els preus dels habitatges a les principals ciutats metropolitanas també acumulen xifres negatives i retrocedeixen un -5,9%

interanual. Respecte del mercat de treball, el sector de la construcció és, al mes de gener, el que més ocupació destrueix, amb 70.000 llocs de feina menys. El fort suport al sector de l'automòbil i les ajudes a la compra de vehicles donen com a resultat un creixement intertrimestral de la producció del sector del 35,3% al quart trimestre després de les fortes baixades de 2008.

El mercat laboral no acompanya encara aquesta recuperació i continua destruint ocupació. Malgrat això, la taxa d'atur disminueix tres dècimes fins al 9,7% i en el darrer trimestre la productivitat augmenta un 6,2%. Aquest augment tan significatiu es pot descomposar, d'una banda, en un increment de la producció del 7,2% i, de l'altra, en un 1,0% d'hores treballades.

L'FMI ofereix noves previsions i projecta un creixement del 2,7% per a enguany, si bé el 2011 es modera al 2,4%. L'OCDE, per la seva banda, també estima una fase expansiva de l'economia nord-americana.

Taula 3. Previsions internacionals per al 2010

	PIB	Taxa d'atur	Inflació
Estats Units	2,7	10,1	1,7
Japó	1,7	6,1	-1,1
Unió Europea	1,0	11,7	0,8
Regne Unit	1,3	9,3	1,5
Zona euro	1,0	11,7	0,8
Alemanya	1,5	10,7	0,2
França	1,4	10,3	1,1
Itàlia	1,0	10,5	0,9
Espanya	-0,6	20,2	-0,3

Font: FMI

La Xina roman a l'espera de la reactivació de les economies occidentals

Xina

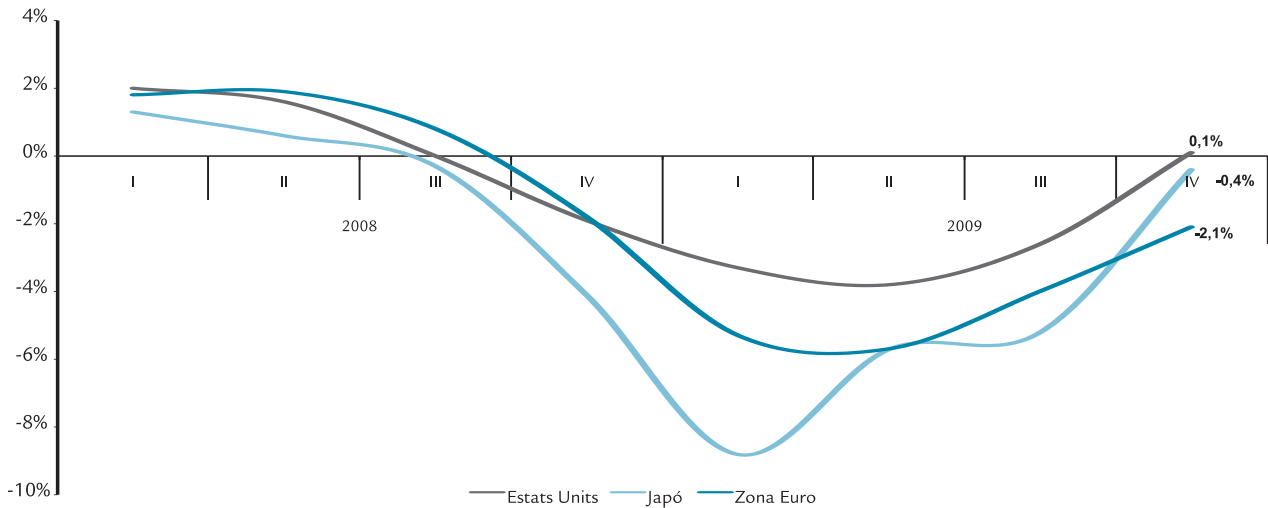
La recuperació de la Xina és particularment intensa i descansa sobre la base de les exportacions i les inversions en infraestructures. Al llarg de la crisi, les exportacions es varen ressentir però les autoritats xineses substituïren la manca de demanda externa per estímuls de demanda interna mitjançant polítiques fiscals i aixecament de les restriccions al crèdit. Aquestes mesures contracíclics són excepcionals i són una novetat com a pla d'actuació acordat amb la resta de socis de la regió asiàtica. L'FMI calcula que durant el 2009 s'empra un 2,75% del PIB del país en el conjunt de mesures fiscals, que és una taxa molt més elevada que la mitjana de les economies avançades. De tota manera, tal com adverteix aquest organisme, els estabilitzadors automàtics de la regió són relativament petits.

Les inversions xineses en infraestructures provoquen un efecte d'arrossegament en les economies veïnes, que es beneficien en les seves exportacions: Austràlia i Indonèsia en mercaderies i, en menor mesura, el Japó, Corea i Taiwan en béns d'equipament.

Una diferència significativa en els estímuls fiscals entre la Xina i els països desenvolupats és la composició d'aquests i la seva rapidesa d'implantació. L'FMI calcula que prop del 80% del pressupost de les polítiques d'estímul fiscal s'han invertit en despesa d'actius fixos (sobretot infraestructures), enfront del 60% invertit per part dels membres del G20. A més, la inversió s'ha executat principalment durant la primera meitat de 2009.

La política monetària a la Xina ha mantingut els tipus d'interès baixos i ha facilitat un accés sense precedents a la liquiditat després d'eliminar els límits quantitius de l'accés al banc central. Això ha provocat una explosió del crèdit i, així, al primer semestre de 2009 hi ha un 50% més de nou crèdit concedit que a tot el 2008. Aquest fet ha augmentat el risc d'un fort repunt de la inflació. L'executiu xinès ha començat a posar restriccions al creixement del crèdit i paralitza l'emissió de préstecs en moneda local. En aquest escenari, la Xina obté taxes de creixement del PIB de 8,7% l'any 2009, malgrat que el 92% de la composició d'aquesta taxa prové de les inversions en actius fixos. El Fons Monetari Internacional, per a enguany, preveu projeccions de creixement de dos dígitos, si bé el 2011 retrocedirà un poc fins al 9,7%. La major part d'organismes internacionals consideren que la Xina pot encapçalar la recuperació mundial.

Gràfic1. Evolució del PIB dels EUA, Japó i Zona Euro (Variació interanual)

Font: EUROSTAT i US Department of Commerce

Japó

En un entorn clarament recessiu, el PIB de l'economia nipona s'estanca en el tercer trimestre de 2009 en taxes properes a zero (0,46% intertrimestral) i avança cap a taxes positives al darrer trimestre (+1,1%). Per al conjunt de l'any, la taxa de creixement del PIB es calcula en un -5,0%. En termes interanuals les baixades continuen sent del -5,2% al tercer trimestre i del -0,4% al darrer. Les exportacions baixen un -36% de gener a novembre de 2009, si bé al darrer mes hi ha una lleugera pujada sobretot basada en un augment de la demanda per part de la Xina (+7,7% interanual). El comportament de les importacions ha compensat la balança de pagaments amb un descens anual del -37% (acumulat fins a novembre). Atesa la significativa dependència del sector exterior de Japó, cal considerar especialment la baixada de les exportacions cap als Estats Units i a Europa en més d'un 40% en els dos casos.

La construcció ha estat molt afectada, com a la resta del món, i al mes de novembre s'enregistraven 7.087 peticions de noves construccions rebudes. La mitjana de l'any se situa en

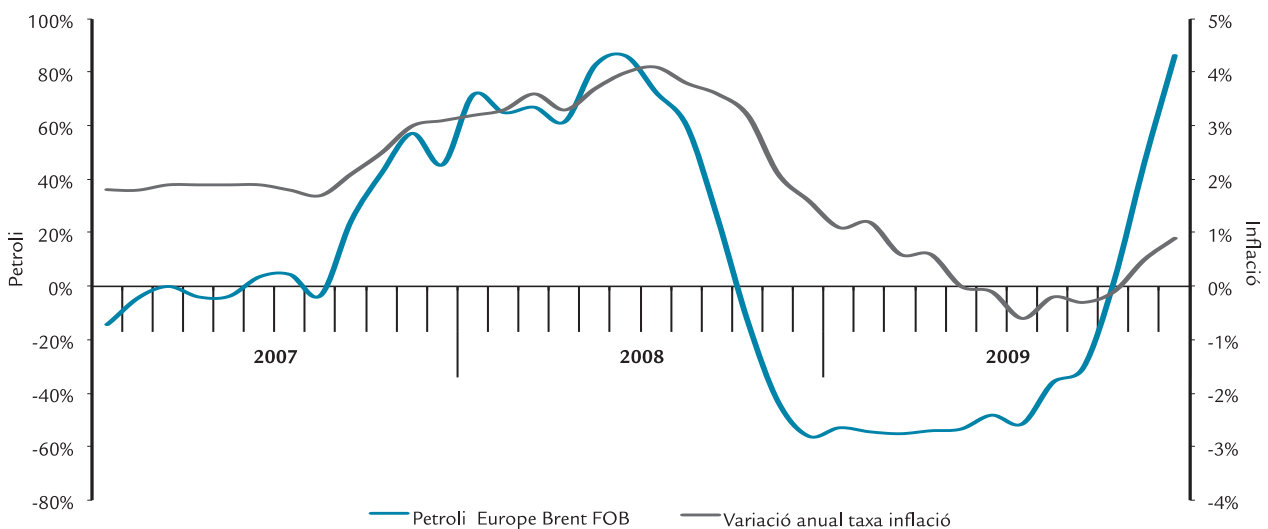
-30,0% respecte l'any anterior arrossegada pel retrocés de la construcció al sector privat (-34%) i lleugerament compensada pels governs locals, que augmenten gairebé un 15% les obres públiques.

L'índex de preus de consum torna a final d'any a ser negatiu i baixa un -0,2% respecte del mes anterior i un -1,7% de canvi anual, la qual cosa significa que el Japó continua en deflació. Malgrat això, les famílies animen el consum i així la despesa per aquest concepte en termes reals puja un 2,1% al mes de desembre.

Quant a política monetària, el Banc de Japó deixa la taxa d'interès bàsic en el 0,3% al mes de desembre, que és la mateixa des de fa un any, a l'efecte de reactivar el mercat creditici. Al mes de gener de 2010 el crèdit bancari va baixar un 1,5% després de la baixada de l'1% del mes anterior.

El mercat laboral s'estabilitza i la taxa d'atur roman en un 5,1% durant l'any 2009, mentre que la destrucció d'ocupació s'atura finalment i tanca l'any amb una taxa del 4,8%.

Gràfic 2. Preu barril de Brent i inflació zona euro (Variació interanual)

Font: EUROSTAT, EIA i elaboració pròpia

Divises i petroli

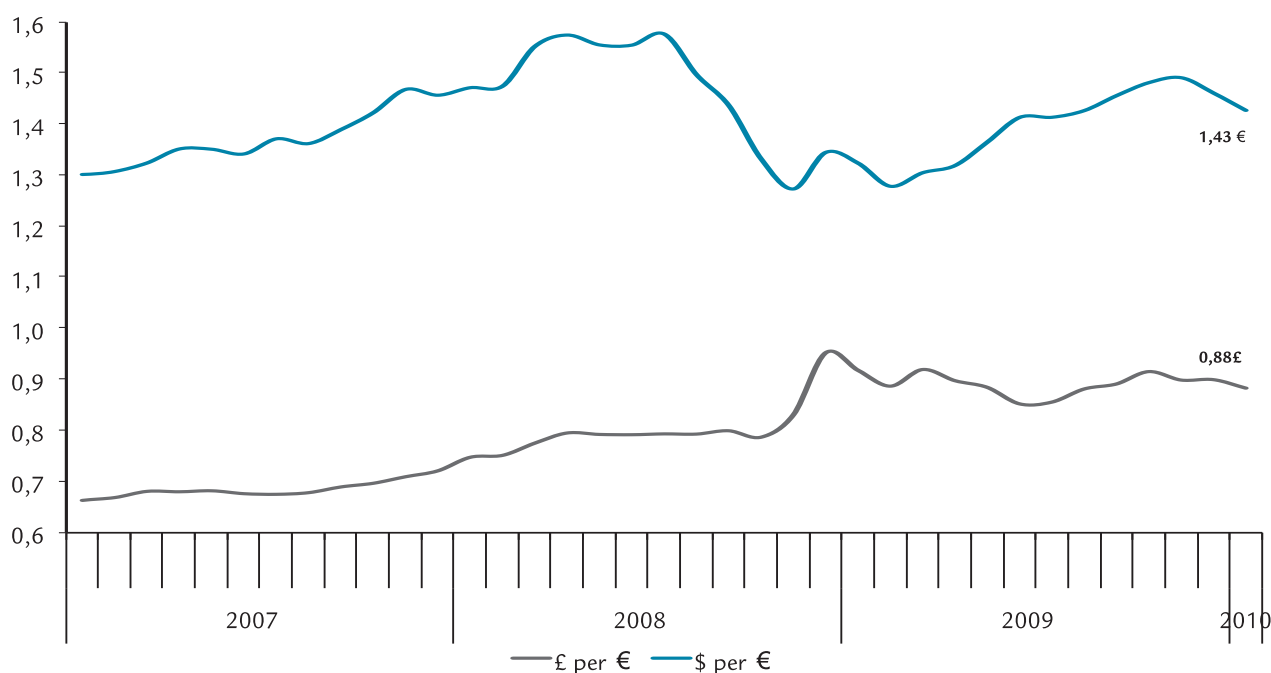
Molts de països han encetat el debat de com cal implementar formes d'energies alternatives al petroli, com ara la provinent de centrals de fissió nuclear o energies renovables, com l'eòlica o la fotovoltaica, que permetin una certa independència de les fluctuacions d'aquest mercat. El comportament de l'or negre s'estabilitza al llarg de 2009 i té com a resultat una mitjana anual de 61,7 dòlars per barral (96,94\$ el 2008), la qual cosa suposa el preu més baix des de l'any 2005, sobretot gràcies a un primer semestre molt contingut. Aquest fet ajuda a la recuperació econòmica, però es manté la incertesa sobre l'evolució futura. A principi de gener el preu del cru escala fins a gairebé els 80 dòlars per barril, i després torna a aproximadament 70 dòlars. Els mercats de futurs de petroli cotitzen a l'alça i tenen una correlació inversa a la cotització del dòlar.

Un mercat que actua com a refugi és el de l'or, que al llarg de 2009 supera la barrera dels 1.100\$ l'unça i arriba a cotitzacions rècord com a destinació dels inversors que fugen de la volatilitat de la borsa de valors.

L'euro continua molt fort enfront del dòlar

Des de final de novembre l'euro perd un 10% respecte del dòlar i se situa entorn dels 1,30 dòlars, principalment per les preocupacions del deute sobirà d'alguns països del sud del Mediterrani. El possible pla de rescat del Banc Central Europeu en economies com la de Grècia ha incrementat els riscos d'inestabilitat en la zona euro i els inversors prenen el dòlar com a refugi. El ien i la lliura també perden posicions enfront de l'euro, la qual cosa resta competitivitat als productes europeus.

Gràfic 3. Evolució del tipus de canvi de l'euro

Font: Banc d'Espanya i elaboració pròpia

2 Unió Europea

Per al conjunt de 2009, el PIB de la **Unió Europea** (UE27) decreix un 4,1% respecte de l'any anterior. Tot i això, la taxa de creixement sembla que s'estabilitza i en termes intertrimestrals s'abandonen els nombres negatius al tercer i quart trimestre (+0,3% i +0,1%, respectivament). A final d'any, i en consonància amb la resta de països avançats, els principals indicadors retrocedeixen respecte del tercer trimestre i refreden l'optimisme inicial. Així, la producció industrial al mes de desembre torna a caure un -2% respecte del mes anterior (-4,9% interanual) arrossegada per les dades negatives de Dinamarca i Irlanda. La taxa d'atur continua en ascens i al mes de desembre puja fins al 9,6%, condicionada per les elevades taxes de Letònia i Espanya (22,8% i 19,5%, respectivament). Més de 23 milions de persones de la Unió Europea acaben l'any 2009 sense ocupació, de les quals el 68,5% estan a la zona euro.

La construcció no s'estabilitza al llarg de 2009 i la majoria dels països presenten variacions negatives en la producció d'aquest sector. La Unió Europea retrocedeix un -8,8% al tercer trimestre (-1,6% respecte del trimestre anterior) i la crisi és especialment intensa en els abans anomenats *tigres bàltics*, que retrocedeixen el -40% de mitjana. Dinamarca, amb retrocessos de dos dígitos en aquest sector, encara pateix les conseqüències de la fallida del Roskilde Bank, amb un 45% dels préstecs concentrats en el sector del totxo, i el rescat per part del Banc Central. L'exposició excessiva a la crisi financera planteja la seva entrada a la zona euro. Com a excepció a la crisi de la construcció hi ha Polònia, que puja un 8,6%, i Alemanya, que avança un 3,3% interanual.

La crisi agreuja les condicions socioeconòmiques dels estrats de població menys afavorits

La crisi afecta de manera distinta els diversos estrats de la població. D'una banda, la classe mitjana augmenta el percentatge del seu estalvi una mitjana del 2% el 2009 i disminueix la taxa d'inversió, que se situa en el percentatge més baix al tercer trimestre (9,1%). De l'altra, les classes menys afavorides augmenten considerablement el risc d'exclusió social. L'any 2008, i segons les darreres dades de l'EUROSTAT, un 17% de la població se situava en el límit de la pobresa, amb més incidència en nins i adolescents (20%) i en ancians jubilats (19%). Els esforços des de la Unió Europea se centren en el desenvolupament de programes d'acció, de protecció i cohesió social.

Regne Unit

La crisi afecta especialment l'economia britànica i, així, l'any 2009 marca una contracció de la taxa de creixement del producte interior brut del -4,8%. Malgrat això, el PIB del darrer trimestre de 2009 avança un 0,1% respecte del trimestre anterior, atès un creixement dels serveis (+0,2%) i de la producció de manufactures (+0,4%). La construcció es manté en el quart trimestre, mentre que presenta un increment de l'1,9% en el trimestre anterior.

Els preus del mes de desembre mostren una pujada intermensual històrica

Al mes de desembre l'índex de preus de consum (IPC) puja un punt percentual fins que situa aquesta taxa en el 2,9% interanual. La raó principal d'això és que al mateix període de l'any anterior es va obtenir la baixada més important en termes intermensuals (-0,4%) principalment per tres raons. En primer lloc, la baixada del tipus impositiu de l'impost sobre el valor afegit (VAT), que passà del 17,5% fins al 15%. D'altra banda, es produí un comportament més favorable dels preus energètics i, finalment, les vendes anteriors a les campanyes nadalenques s'incrementaren. Les contribucions més importants a l'increment de l'IPC provenen dels fuels i lubricants (+18,4%) i de la compra de vehicles, principalment de segona mà (+15,8).

Respecte de la balança de pagaments, al tercer trimestre de 2009 el dèficit se situa en l'1,3 del producte interior brut: 4,7 bilions de lliures esterlines. El comerç en béns i serveis millora lleugerament fins al -2,2% a causa, principalment, d'una millora dels ingressos. El dèficit en comerç de béns i serveis acumulat suma 19,7 bilions de lliures, amb un augment més important en les importacions (£1,2 bilions) que en les exportacions (£0,1 bilions).

El consum privat comença a donar senyals de revifament i al tercer trimestre repunta un 1,1% en termes intertrimestrals (-3,3% respecte del mateix trimestre de 2008). Milloren el transport (+1,9%) i la cultura (+1,6%) malgrat que en termes interanuals el creixement més important es correspon a roba i calçat (+5,0%). Quant al mercat laboral, la taxa d'atur està molt continguda i al mes de novembre continua al 7,8% de la població activa i manté els nivells del mes de juny.

Les previsions del Departament del Tresor (consens de previsions de diversos organismes internacionals) per a l'any 2010 indiquen una taxa de creixement del producte interior brut de l'1,4% i una lleugera millora de la balança de pagaments.

Zona euro

La **zona euro** tanca l'any 2009 amb unes xifres de contracció del producte interior brut històricament baixes (-4,0%). En el conjunt de la zona euro, el PIB del darrer trimestre cau un -2,1% interanual, si bé s'anota un lleuger avanç respecte de la contracció del tercer trimestre (-4,0%) i dona símptomes de canvi de cicle. Els dos motors de l'economia de la zona euro, Alemanya i França, malgrat que han patit un any amb la pitjor recessió des del període de postguerra, mostren avanços en positiu cap a final d'any.

La producció industrial mitjana de la zona empitjora devers un 15% respecte de 2008. Al mes de desembre, la producció de béns de capital retrocedeix un 13,5% respecte del mateix mes de l'any anterior. La construcció també passa per moments de contracció i baixa un 8% al novembre, mentre que la d'edificis es desploma fins al -10,5%.

Es perfilen possibles plans de rescat en alguns països de la zona euro

Grècia, malgrat que presenta un retrocés del PIB més aviat moderat (-1,1%), es configura com el primer país que pot posar en risc l'estabilitat de la zona euro a causa d'un dèficit

excessiu (12,75% PIB). Així, els principals països europeus, amb Alemanya i França al capdavant, perfilen possibles plans de rescat de l'economia grega que aniran encaminats a la reducció del dèficit públic (objectiu del 3% per a l'any 2012) i a reformes estructurals.

El sector exterior sembla que millora cap a final d'any. Al mes de novembre, la zona euro obté un superàvit de 4,8 bilions d'euros a la balança comercial, atribuïble a un descens molt pronunciat de les importacions. Per al conjunt de l'any, aquestes disminueixen un 24% davant les exportacions, que retrocedeixen devers un 19%. Els abaratiments dels preus dels productes energètics amb una reducció de prop del 40% per al conjunt de l'any, són clau a l'hora de millorar la balança comercial, ja que són una part molt important del total de les importacions.

Els preus a final d'any s'allunyen definitivament de la deflació. Així, l'índex harmonitzat de preus de consum puja un 0,9% al mes de desembre, si bé és set dècimes més baix que l'any anterior. L'alcohol i el tabac (+4,8%) i el transport (+3,5%) són els components més inflacionistes de l'índex. L'euríbor es manté entre l'1,22% i l'1,23% i continua dotant de liquiditat el sistema i afavoreix el canvi de cicle. El banc central europeu (BCE) anuncia que mantindrà a curt termini els tipus d'interès oficials amb la finalitat de mantenir els suports als mercats europeus.

Quant al mercat laboral, la **taxa d'atur** arriba al mes de desembre al 10,0%, amb una greu incidència en la desocupació del jove que puja la taxa fins al 21%.

Alemanya

Alemanya presenta a final d'any un estancament en la progressió positiva del PIB que s'inicià al segon trimestre. La despesa en consum final i la formació de capital es redueixen i, en conseqüència, tenen un efecte de desacceleració en el creixement econòmic, que es compensa, en part, per un decreixement de les importacions respecte de les exportacions. En termes interanuals, tots els trimestres presenten taxes negatives i, així, per al conjunt de l'any, el 2009 presenta un retrocés del -5,0% en la taxa de creixement, la pitjor dada des de la Segona Guerra Mundial.

Els preus s'estabilitzen gràcies al bon comportament dels preus energètics. D'aquesta manera, l'índex de preus de consum s'apropa suaument a l'1%, i deixa enrere els mínims del mes de juliol passat (-0,5%). Malgrat les expectatives optimistes de la majoria dels organismes internacionals sobre el motor de l'economia europea, bastants d'indicadors continuen en negatiu. Així, els índexs de producció que en termes interanuals van marcar mínims al mes d'abril (-27,4%), al mes de desembre continuen en negatiu (-4,9%).

Les manufactures també continuen davallant. Al mes de desembre, l'índex de producció manufacturera perd un -5,4% respecte de l'any anterior, si bé, i, per primera vegada des del mes de maig de 2008, les peticions rebudes entren en positiu a partir de novembre (+4,5%) perquè milloren les peticions del mercat exterior. El fet que en el mes de desembre les peticions s'incrementin encara més (+9,2%) fa millorar les expectatives en aquest sector.

Alemanya és una de les economies en què el sector de la construcció mostra senyals de recuperació i, a partir del mes de juliol, es capgira la tendència negativa. Al mes de desembre, s'arriba a un +20,0% més de permisos atorgats per a la construcció de nous edificis i a un 18% més en els nous habitatges.

La flexibilitat laboral ajuda a mantenir els llocs de feina

El mercat laboral germànic no ha estat afectat especialment per la crisi recent. Tot i que el PIB retrocedeix considerablement durant el 2009, la destrucció d'ocupació no ha estat comparativament tan important. La taxa d'atur es manté estable en el 7,5% gairebé durant tot l'any. La participació sindical en les decisions empresarials i un grau elevat de concertació social han permès adoptar decisions prou coherents en les diferents modalitats de contractes de la massa laboral. Les reduccions de jornada pactades tenen per objectiu conservar el màxim nombre possible de treballadors a les empreses. Aquestes reduccions són incentivades per tal que els treballadors no perdin poder adquisitiu, amb els consegüents efectes positius que té sobre el consum.

L'FMI incrementa la seva previsió de creixement per a enguany i projecta una taxa de variació del PIB del 1,5 %, la qual s'incrementa en quatre dècimes pel 2011. Les previsions de l'OCDE es troben en consonància (1,4% pel 2010).

França

En el segon semestre francès s'ha iniciat un camí de recuperació econòmica que sembla que s'accelera a final d'any. Així, al quart trimestre el producte interior brut presenta una taxa de creixement intertrimestral del +0,6%, la qual cosa millora la taxa del tercer trimestre (+0,3%). Al conjunt de l'any, el PIB cedeix un -2,2%, cosa que suposa la caiguda més important des de la Segona Guerra Mundial, tal com succeeix al veí teutó. Un bon comportament del consum privat és clau per a l'explicació d'aquest avanç.

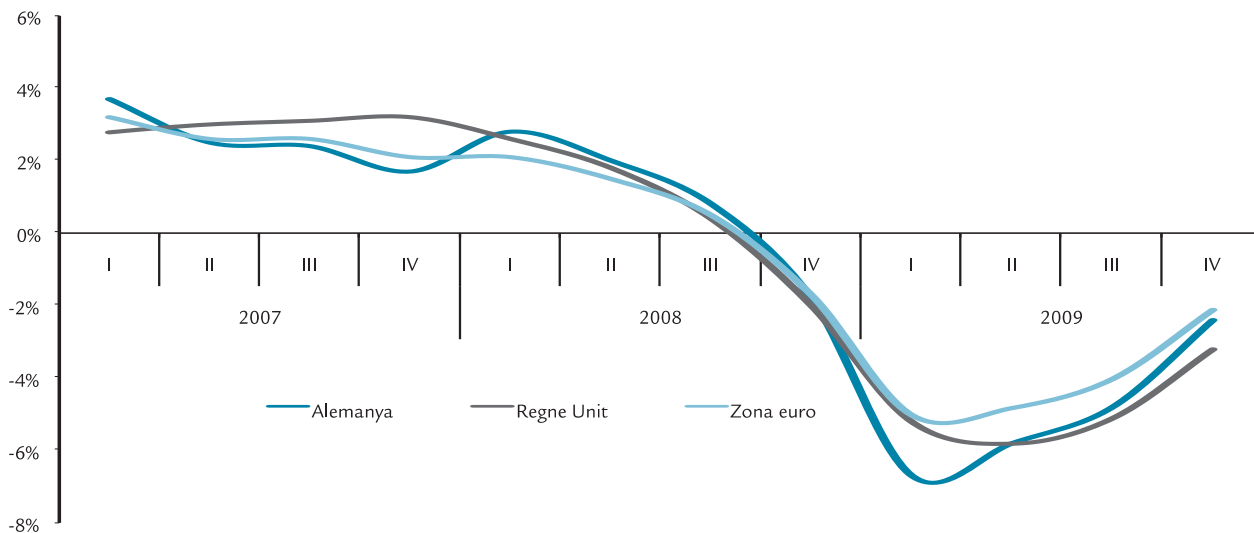
D'altra banda, la balança comercial continua deteriorant-se i per al conjunt de l'any les exportacions decreixen un -11,2%, mentre que les importacions ho fan un -9,2%. La formació bruta de capital fix també decreix un -6,9% per al conjunt de l'any.

Les noves peticions industrials milloren cap a finals d'any i, si bé en termes interanuals encara es continua en nombres negatius (-1,0%), entre el tercer i quart trimestre s'incrementen gairebé un 5%. La causa de la millora es troba, sobretot, en les noves peticions a la indústria automobilística, la qual torna a repuntar al desembre (+12,6% interanual). D'altra banda, l'índex de producció industrial cedeix al darrer trimestre un -4,8% i la construcció baixa un -7,2%, en sintonia amb la resta dels veïns europeus.

La destrucció d'ocupació al país gal continua i, així, al quart trimestre de 2009 en el conjunt de sectors (sense comptar agricultura) es perd un -2,5% d'efectius salarials respecte del 2008. Això es tradueix en 56.500 llocs de feina perduts, amb especial incidència al sector manufacturer. La taxa d'atur roman estable als darrers mesos de l'any en torn al 10%.

Segons l'FMI i l'OCDE, les perspectives per a l'any 2010 són d'un creixement del 1,4% pel conjunt de l'economia i d'una millora en la balança de pagaments, atès el repunt més important de les exportacions (+4,7%) front les importacions (+2,9%).

Gàfic 4. Evolució del PIB de països europeus (Variació interanual)

Font: Eurostat i elaboració pròpia

Taula 4. Previsions macroeconòmiques de l'economia espanyola

Taxes de variació interanuals	2010	2011
Consum final nacional privat ¹	-0,1	2,5
Consum final de l'AP	1,2	-0,4
Formació bruta del capital fix	-6,5	0,3
Demanda nacional	-1,4	1,4
Exportació de béns i serveis	2,8	5,2
Importació de béns i serveis	-1,3	3,7
PIB a preus de mercat	-0,3	1,8
Ocupació ²	-1,9	0,7
Taxa d'atur	19,0	18,4

AP. Administració Pública

¹. Inclou les ISFLSL

². Llocs de feina equivalents a temps complet

Font: Programa d'estabilitat 2009-2013. Ministeri d'Economia i Hisenda

L'estimació del producte interior brut (PIB) per al conjunt de l'any 2009 mostra una contracció del -3,7%. El quart trimestre, a diferència d'altres economies de l'entorn, continua en retrocés i, així, en termes interanuals, cau un -3,1% per cinquè trimestre consecutiu. Malgrat això, la recessió esdevé més suau i les caigudes no són tan importants en consonància amb el canvi de cicle de la resta de les principals economies del món.

L'economia espanyola no ha patit contraccions tan pronunciades com, per exemple, la d'Alemanya (-5%) si bé, i segons les previsions, aquesta situació es perllongarà més en el temps i arribarà fins i tot a l'any 2010. Per tant, la crisi a Espanya serà més llarga però no tan profunda com a les economies vinculades.

Les mesures pal·liatives de la recessió han provocat, al conjunt de les administracions públiques, increments del dèficit en els comptes públics. D'una banda, l'afectació de les diverses partides d'ingressos i despeses, com també les mesures transitòries contracíclics, suposen que el dèficit públic passi del -4,1% del PIB de l'any 2008, al -11,4% de 2009. Així, el deute públic passa a ser del 55,2% del PIB, tot i que encara és una dada més positiva que la de l'entorn europeu (78,2% PIB).

L'objectiu d'estabilitat de la zona euro implica que el dèficit màxim permisible se situï en el 3% i, a hores d'ara, 20 dels 27 països de la Unió no aconsegueixen aquesta fita. En aquest sentit, Espanya ha pres mesures per, com a màxim l'any 2013, aconseguir-ho. En aquest marc, el govern central preveu aplicar estratègies de sortida combinades: el Pla d'Acció Immediata 2010, que suposa una retallada addicional de les despeses de 5.000 milions d'euros, el Pla d'Austeritat 2011-2013 i els acords marc sobre sostenibilitat de les finances públiques amb les comunitats autònomes. Quant al sector financer, a banda de continuar amb les mesures per dotar de liquiditat els mercats financers, com ara el programa d'avalis de l'estat a les emissions de deute de les entitats de crèdit, es

preveuen reformes estructurals com el Fons de Reestructuració Ordenada Bancària (FROB). L'aprovació i el desenvolupament de la Llei d'estratègia per a l'economia sostenible preveu altres línies d'actuacions estructurals sobre diferents sectors econòmics.

Les previsions situen Espanya en recessió el 2010

L'actualització de l'escenari macroeconòmic 2009-2013 del Ministeri d'Economia i Hisenda preveu una taxa de creixement del PIB de -0,3% de mitjana anual el 2010, arrossegat per la demanda nacional final, que restarà 1,4 punts percentuals a l'avanç del producte. El consum privat de les llars, malgrat que encara manté taxes negatives (-0,1%), frena la caiguda respecte de 2009 (-5,0%) i es preveu que al llarg de 2010 millorin les condicions financeres, la confiança del consumidor i que se suavitzi el deteriorament del mercat de treball. La cautela en la despesa durant el 2009 és una actitud coherent, ateses les expectatives desfavorables del mercat laboral, les condicions creditícies més restrictives de les entitats bancàries i, en general, un sentiment més pessimista de la capacitat per atendre pagaments futurs. La reacció principal de les llars davant aquesta situació és augmentar la taxa d'estalvi (+14,1% al tercer trimestre de 2009). La contracció més important dels components de la demanda es produeix en els béns d'equipament (-24,1%) i afecta negativament la formació bruta de capital fix (-15,7%). Les previsions de creixement del Ministeri per al FBCF són del -6,5%, i empitjoren dos punts percentuals les previsions anteriors. La balança comercial millorarà el 2010, atès que repunten les exportacions fins a un 2,8% més que les importacions, que encara romandran en nombres negatius (-1,3%). L'FMI preveu una contracció de l'economia espanyola de sis dècimes negatives (-0,6%) molt semblant a les previsions de la Comissió Europea (-0,8%).

Quant a l'oferta, totes les branques presenten caigudes el 2009. Segons dades publicades per l'INE, el 2009 la xifra de negocis del sector de serveis va cedir de mitjana un -13,6% respecte de l'any anterior. Les activitats més afectades són el comerç, amb una reducció de la xifra de negocis del -15,2%, el transport (-13,3%), els serveis a empreses (-11,6%), el turisme (-9,1%) i les TIC (-6,1%). D'altra banda, el sector de la indústria també retrocedeix un -10,9% al quart trimestre i un -21,7% a la seva xifra de negocis (energia, un -37,9%),

com també les noves peticions industrials, que varien un -22,1%. L'índex de producció industrial disminueix una mitjana del -15,8%, en què la major baixada correspon a la fabricació de mobles (-30,4%), que col·loca la mitjana de la indústria manufacturera en el -17%. Productes farmacèutics (0,0%) i alimentació (-0,7%) obtenen les taxes més moderades. El sector de la construcció es veu afectat durant tot l'any 2009 i, així, al quart trimestre cedeix un -5,8% en el seu VAB.

Taula 5. Evolució de l'economia espanyola

Dades corregides d'efectes estacionals i de calendari. Taxes de variació interanual (en %)

Volum encadenat referència 2000

Trimestre	2007	2008				2009			
	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Agrari i pesquer	0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-3,0	-3,0	-2,5	-2,2	-1,9
Indústria i energia	0,9	2,3	0,1	-2,1	-6,1	-13,7	-15,3	-13,8	-10,3
Construcció	2,2	0,6	-0,2	-1,5	-4,3	-5,8	-6,7	-6,8	-5,8
Serveis	5,0	3,5	2,9	1,8	0,7	-0,3	-1,3	-1,3	-1,1
PIB a preus de mercat	3,1	2,5	1,7	0,5	-1,2	-3,3	-4,2	-4,0	-3,1

Font: INE

La inflació mitjana anual per a 2009 se situa en el -0,3%. La tendència de la inflació s'inverteix al mes de juliol, en què arriba a mínims (-1,4%) i, així, al mes de gener d'enguany arriba a l'1,0% com a conseqüència del repunt dels preus del carburants. La inflació subjacent en el primer mes de 2010 és del 0,1%.

Gairebé un de cada dos joves no troba feina

Quant al mercat laboral, l'evolució de l'ocupació es presenta en sintonia amb l'activitat econòmica. La taxa d'atur a

Espanya arriba al 19,5% al mes de desembre (segons dades de l'EUROSTAT), la qual cosa suposa que més de quatre milions de persones es trobin en situació de recerca de feina. Per trams d'edat, els més afectats per la conjuntura econòmica desfavorable són els joves menors de 25 anys, amb un 44,5%, que es configura com la taxa més elevada de tota la Unió Europea. El Ministeri d'Economia i Hisenda preveu que el 2010 continuï la destrucció d'ocupació, si bé a menor ritme (-345.000 persones) respecte del que s'ha produït el 2009 (-1.280.600 persones). També s'espera que la taxa d'atur romangui en el 19%.

II. ILLES BALEARS

Taula 6. Evolució de l'economia balear

Taxes de variació del VAB a preus constants (en %)

	Anual				Trimestral							
	2006	2007	2008	2009	2008 (e)				2009 (a)			
		(p)	(e)	(a)	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Balears	2,8	3,0	1,1	-2,7	2,1	1,5	1,0	0,2	-1,5	-2,9	-3,4	-3,2
Agropesquer	3,5	2,0	0,8	-0,4								
Indústria	1,7	1,5	0,5	-3,5	1,0	0,6	0,3	0,1	-2,3	-3,3	-3,9	-4,3
Construcció	3,7	3,7	-1,4	-8,6	0,2	-0,8	-1,8	-2,9	-6,4	-9,2	-9,6	-9,0
Serveis	2,8	3,1	1,6	-2,0	2,5	1,9	1,4	0,7	-0,8	-2,1	-2,6	-2,4

Font: Conselleria d'Economia i Hisenda

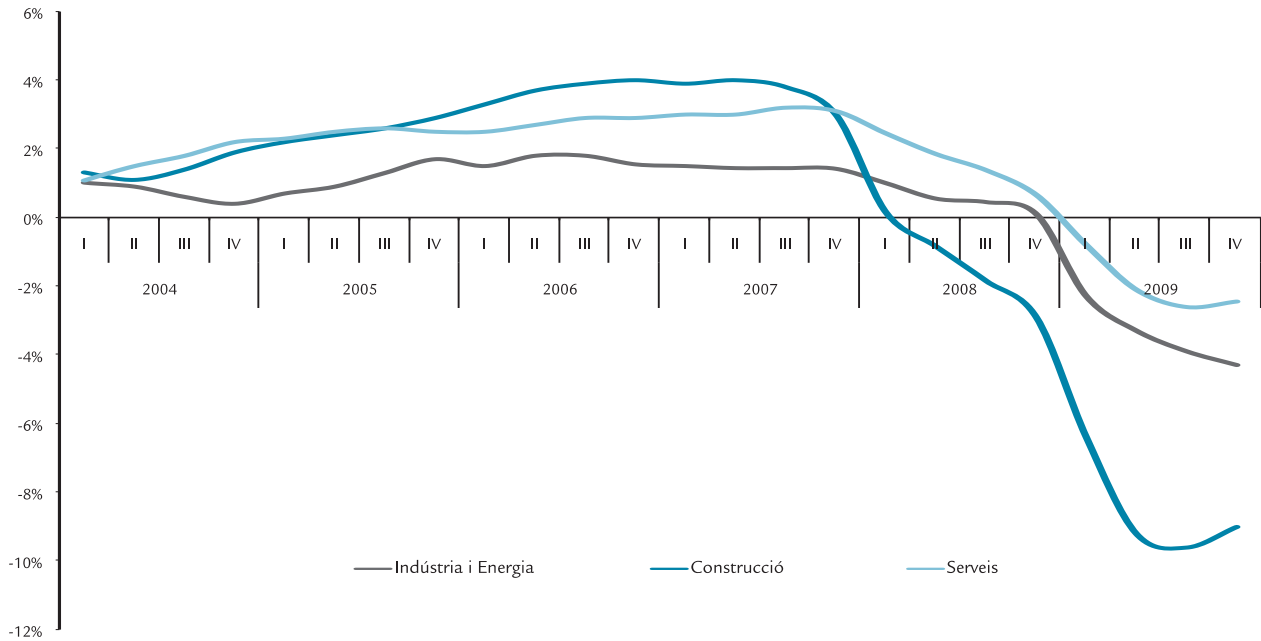
a: avanç e: estimació p: provisional

En el quart trimestre de 2009 el ritme de creixement de les Illes Balears recupera dues dècimes i arriba al -3,2%. Aquest fet implica un canvi de tendència en la reducció, trimestre rere trimestre, de la variació interanual que s'havia produït durant més de dos anys. La taxa de variació del VAB de les Illes Balears en el conjunt de 2009 queda en un -2,7%, un punt per damunt de la registrada al conjunt de l'Estat i gairebé un punt i mig superior a la mitjana de la zona euro.

Tots els sectors econòmics de les Illes Balears mostren un retrocés en el volum de VAB generat durant el 2009 respecte de 2008. La caiguda més intensa la presenta la **construcció**, que es troba en situació de recessió des del segon trimestre de 2008 i que tanca el 2009 amb descensos en el creixement propers al -9%. Malgrat que la licitació pública s'incrementa considerablement, la caiguda de la construcció residencial llastra tot el sector. El preu de l'habitatge cau d'una manera més continguda que el nombre de transaccions immobilià-

ries, la qual cosa provoca que la reactivació de la compravenda es retardi. Tot i que les condicions d'accés al crèdit bancari se suavitzen, el nombre d'hipoteques constituïdes sobre habitatges el 2009 continua sent inferior al d'un any enrere. Els indicadors avançats de la construcció, com ara el nombre de projectes visats pel Col·legi d'Arquitectes, també presenta davallades interanuals, tot i que en els darrers mesos de 2009 aquestes s'alenteixen. La **indústria i l'energia** és l'únic sector que agreuja la caiguda en el quart trimestre respecte del tercer. L'índex de producció industrial, l'afiliació al sector i la demanda elèctrica són indicadors que mostren que hi ha una pèrdua de dinamisme important de la indústria balear al llarg de 2009. Tot i que d'una manera més continguda, els **serveis** també tanquen l'any 2009 amb un descens en el seu creixement. Una temporada turística marcada per la crisi econòmica mundial i una reducció en l'activitat comercial deixen les principals macromagnituds del sector en uns nivells més moderats que els de 2008.

Gràfic 5. Evolució del VAB de les Illes Balears per sectors

Font: DGE

Totes les illes de l'arxipèlag balear presenten taxes de creixement interanuals negatives en els quatre trimestres de 2009 i reflecteixen el deteriorament de l'economia balear al llarg de l'any. En el cas de Mallorca, la caiguda mitjana és de -2,8%, una xifra que contrasta amb el creixement superior al punt

percentual de 2008. L'illa que presenta més atonia és Menorca, amb un -3,2% de mitjana anual; a més, és l'única illa que intensifica la caiguda en el quart trimestre de 2009. Eivissa i Formentera mantenen la seva fortalesa i cedeixen sols un -2,2% en la seva producció interior.

Taula 7. Creixement del VAB de l'agricultura, ramaderia i pesca

Taxes de variació interanual a preus constants (en %)

2002	2003	2004	2005	2006	2007 (p)	2008 (e)	2009 (a)
2,1	1,0	5,1	2,1	3,5	2,0	0,8	-0,4

a: avanç e: estimació p: previsió

Font: Conselleria d'Economia i Hisenda

Agricultura

La variació intermensual de l'afiliació a la Seguretat Social és positiva el desembre en el sector de l'agricultura per al conjunt del territori insular (2,1%). L'entrada en vigor de la nova

classificació nacional d'activitats econòmiques no fa possible fer la comparació amb el 2008. No obstant això, a l'octubre, respecte de setembre, la variació va ser de -3,1%, mentre que al novembre l'afiliació ja mostrava signes de recuperació.

Taula 8. Afiliació a la Seguretat Social a l'agricultura 2009

	Darrera dada		Var (%) intermensual
Illes Balears	desembre	6.279	2,1
Mallorca	desembre	5.120	2,0
Menorca	desembre	634	1,4
Eivissa	desembre	505	4,1
Formentera	desembre	20	11,1

Font: TGSS i elaboració pròpia

Els ajuts de la PAC s'han fixat per als anys 2010 i 2011. El Consell de Ministres va aprovar el Reial decret 66/2010 sobre l'aplicació per a aquests anys dels pagaments directes a l'agricultura i a la ramaderia. Aquesta normativa fixa els ajuts que poden sol·licitar els agricultors espanyols durant aquest període.

La crisi econòmica actual agreuja encara més la situació dels pagesos, que ja arrosseguen problemes des de fa temps. Per tal de millorar la seva situació, s'han elaborat dues normatives. D'una banda, la Llei de desenvolupament rural sostenible, que suposarà per a les Illes Balears la injecció de més de 35 milions d'euros del Ministeri de Medi Ambient, Rural i Marí i de la Comunitat Autònoma entre els anys 2010 i 2014. Aquesta Llei té l'objectiu d'evitar els desequilibris del camp en comparació amb altres zones més desenvolupades, com també promoure'n la dinamització i competitivitat. D'altra banda, la reforma de la Llei 7/1996, de 15 de gener, d'ordenació del comerç minorista, per tal d'adaptar-la a la Directiva 2006/123/CE, relativa als serveis en el mercat interior, supo-

sarà més llibertat del sector i la simplificació dels tràmits administratius, i també incrementarà la seguretat jurídica i reduirà costs. La finalitat és facilitar la llibertat d'establiment de serveis de distribució comercial i el seu exercici mitjançant els diversos formats comercials, i garantir, d'aquesta manera, les necessitats dels consumidors. Així mateix, ha de ser la Comunitat Autònoma la que ha de regular el procediment d'autorització per instal·lar establiments comercials, atès que té la competència exclusiva en la matèria.

La Conselleria d'Agricultura i Pesca continua gestionant la nova marca Producte Local, que garanteix l'origen dels aliments. Aquesta marca identifica els aliments frescs (peix, fruita, verdura i carn) elaborats a les Illes Balears amb l'objectiu de mantenir el teixit social i empresarial en el món rural i marí que permeti que el productor pugui defensar el producte propi en el mercat. A més, la Conselleria d'Agricultura i Pesca posarà en marxa un equip de controladors per tal de garantir el bon ús de la marca en tota la cadena d'aliments.

Taula 9. Indicadors de l'agricultura

Mercat central de Mallorca	Darrera dada			Variació (%)			
		Tones	PMP		Tones		PMP
Fruita	2009	65.678.945	0,90	↘	-5,6	↘	-7,8
Hortalisses	2009	81.373.383	0,90	↗	6,5	→	1,1
Patates	2009	-	0,50		-	↘	-5,6
Total	2009	147.052.328	0,85	→	0,7	↘	-5,4
Mercaderies agràries exportades		Tones	Milers d'€		Tones		Milers d'€
Patates	gn-oct. 2009	21.394	9.197	↘	-17,5	↘	-28,0
Regne Unit	gn-oct. 2009	7.538	3.772	↘	-52,4	↘	-50,1
Dinamarca	gn-oct. 2009	4.471	2.234	↘	-25,8	↘	-30,8
Alemanya	gn-oct. 2009	2.199	779	→	-1,2	↘	-25,6
Polònia	gn-oct. 2009	3.825	1.254	↗	837,4	↗	709,1
Goma de garroví	gn-oct. 2009	597	4.698	↘	-28,7	↘	-40,7
Alemanya	gn-oct. 2009	77	623	↘	-60,6	↘	-65,9
Dinamarca	gn-oct. 2009	121	990	↘	-23,9	↘	-34,5
Vins i licors	gn-oct. 2009	798	3.683	→	1,1	↗	6,3
Alemanya	gn-oct. 2009	359	1.516	↗	30,0	↗	30,4
Suïssa	gn-oct. 2009	64	539	↗	23,3	↗	26,0

PMP: preu mig ponderat

Font: Mercapalma, Consejo Superior de Cámaras de Comercio, Industria y Navegación de España

Els indicadors del mercat central de Mallorca mostren una caiguda de preus i de vendes de la fruita i la patata, més accentuada en el primer cas. Els resultats acumulats de tot l'any 2009 són més favorables per a les hortalisses, que augmenten en volum (6,5%) i mantenen el preu (1,1%).

Les gelades d'aquest hivern han afectat les plantacions de patates i hortalisses. No obstant això, el mal temps ha coincidit amb els moments finals de la plantació de la patata per a l'exportació i, per tant, la campanya no es dona per perduda. D'altra banda, la pluja i el fred de principi d'any beneficia la collita de cereals i els arbres fruiters perquè la sembra ja estava feta. No obstant, es produeixen pèrdues econòmiques en els casos en què aquests efectes meteorològics i el vent han provocat la caiguda dels fruits.

El sector de l'ametlla mallorquina es troba en declivi total. La collita de 2009 ha estat escassa, no sols per raons meteorològiques, sinó també perquè actualment la demanda és molt dèbil. Malgrat que la qualitat de l'ametlla autòctona és superior, la que té l'origen als Estats Units, i en concret la de Califòrnia, té una forta presència en el nostre territori i, per tant, col·lapsa el mercat i marca els preus de compra.

El mercat exterior presenta resultats negatius

El mercat exterior, afectat també per la crisi global, presenta resultats negatius, segons les dades que fins a octubre de 2009 ha facilitat el Consell Superior de Cambres de Comerç, Indústria i Navegació d'Espanya. Així l'exportació de la patata continua baixant tant en volum com en valor. No obstant això, destaca Polònia amb una variació molt positiva respecte del mateix període de 2008.

La demanda de goma de garroví per al mercat exterior presenta una certa recuperació. Mallorca és una terra de garrovers i, durant anys, l'illa n'ha estat màxima productora a nivell mundial. D'aquest producte, entre altre coses, es fan postres, aromatitzants, gelatines per al mercat alimentari i menjar per als rens escandinaus.

L'exportació de vins i licors de les Illes Balears presenta un resultat positiu, però va en decaïment. La producció de vi balear augmenta des de l'any 2001 i, segons dades de la Conselleria d'Agricultura i Pesca, l'any 2009 es produïren 42.550 hectolitres de vi, enfront dels 37.060 hectolitres de l'any anterior. El 2009 presenta, per tant, una collita excel·lent, amb un augment del vi balear del 14,8%, cosa que contrasta amb el descens del -9,1% registrat a Espanya. El sector vinícola balear és un exemple d'esforç en la qualitat i l'entrada de noves tecnologies amb un bon reconeixement internacional.

Les exportacions d'oli d'oliva amb denominació d'origen Oli de Mallorca augmenten, sobretot en el mercat alemany, però el consum local baixa. Segons dades del Consell Regulador de la Denominació d'Origen Oli de Mallorca, la campanya de 2009 tanca amb un descens de la comercialització del -8,7%. A les Illes Balears el consum d'oli propi de la terra cau un -12%.

Producció agrària ecològica

L'agricultura ecològica continua augmentant on destaca el 72% de l'augment de les Pitiüses. Segons fonts del Consell Balear de Producció Agrària Ecològica (CBPAE), de les 39.757,60 hectàrees del total de superfície inscrita en agricultura ecològica, un 70% ha estat sembrada el 2009. Per tant, hi ha 27.924,31 hectàrees per al conjunt de les Illes Balears que es dediquen a producció ecològica, la qual cosa suposa un 23,4% més que l'any 2008.

Taula 10. Indicadors de la producció agrària ecològica

Operadors	Darrera dada		Variació (%)	
	Any	Valor	Dir.	Valor
Illes Balears	2009	631	↗	12,1
Mallorca	2009	473	↗	10,8
Menorca	2009	95	↗	20,3
Eivissa	2009	61	↗	10,9
Formentera	2009	2	→	0,0

Font: Consell Balear de la Producció Agrària Ecològica-CBPAE

El nombre de productors i elaboradors augmenta en totes les Illes Balears. El total d'operadors és de 631 el 2009 per al conjunt de les Illes Balears, la qual cosa suposa un 12% més que el 2008. No obstant això, tot i que presenta una variació positiva, és més baixa que la registrada el 2008, en què hi va haver un 20% de variació interanual.

En el marc europeu, les Illes Balears s'adheriran a la Carta de Florència, un manifest en contra de la coexistència entre els conreus transgènics i els ecològics. El Consell de Govern ha ratificat el contingut de la Carta de les regions i de les autoritats locals d'Europa sobre la coexistència entre els organismes genèticament modificats i els conreus convencionals i ecològics, signada a Florència el 4 de febrer de 2005.

El Ministeri de Medi Ambient i Medi Rural i Marí ha editat el manual *Bones pràctiques en producció ecològica, producció d'oví de carn*, amb l'objectiu de donar a conèixer els procediments que s'han de seguir en una explotació ramadera ecològica. El sector oví de carn ecològica ocupa, amb un 24% de les explotacions, el segon lloc en importància a les produccions ecològiques a Espanya.

Les explotacions ramaderes inscrites al CBPAE són 342 el 2009. Això suposa un augment tant a Mallorca com a Menorca, però no ha estat així a Eivissa, on minven un 29% respecte de l'any anterior. Destaca, com a Espanya, el sector oví de carn ecològica, amb 20.570 caps de ramat inscrits el 2009.

Ramaderia

Descens en el sacrifici d'animals

Tant el nombre d'animals sacrificats de totes les espècies com el pes en canal registren un descens el 2009 en l'àmbit estatal, d'acord amb els darrers resultats de l'Enquesta de sacrifici de bestiar en escorxador del Ministeri de Medi Ambient i Medi Rural i Marí. S'ha esmorteït el descens acumulat en el sacrifici, amb una disminució del pes total en canal (-5%) i del nombre d'animals sacrificats (-4%) en relació amb el 2008. Entre els més afectats es troba el bestiar oví, mentre que en el caprí el nombre de caps va romandre invariable.

Taula 11. Indicadors de la ramaderia. Any 2009

Carn sacrificada als escorxadors	Tones	Variació (%)	
Boví	3.038	↘	-18,5
Oví/Caprí	1.861	↘	-11,8
Porc	4.503	↘	-9,6
Equí	15	↗	4,4

Font: Conselleria d'Agricultura i Pesca. DG Salut Pública i Participació

La carn sacrificada als escorxadors de les Illes Balears també mostra els resultats negatius de la resta de l'Estat. El més afectat també és el bestiar boví (-18,5%), seguit de l'oví i el caprí (-11,8%). El porcí també mostra una minva (-9,6%).

En el sector lacti, el preu mitjà de la llet baixa a tota la Unió Europea el 2009. En l'àmbit local, les vendes de llet no es recuperen i el futur del sector perilla.

Pesca

El nombre d'afiliats a la Seguretat Social en el sector pesquer se situa en 705 el mes de desembre. Si bé l'afiliació del sector pesquer ha augmentat respecte de la dada de setembre, la variació intermensual continua sent negativa a Mallorca i Menorca, mentre que es recupera el signe positiu a Eivissa i Formentera.

Taula 12. Afiliació a la Seguretat Social al sector pesquer

	Darrera dada		Var (%) intermensual
	Any	Valor	
Balears	desembre	705	-2,1
Mallorca	desembre	495	-1,6
Menorca	desembre	103	-8,8
Eivissa	desembre	79	3,9
Formentera	desembre	28	0,0

Font: TGSS i elaboració pròpia

La producció pesquera declarada a les Illes Balears en el quart trimestre de 2009 és de 846.250 kg, amb un valor en primera venda de 4,2 milions d'euros.

En comparació amb el mateix trimestre de l'any 2008 (644.751 kg i 4,1 milions d'euros), aquestes dades suposen uns increments del 31,2% en pes, però només del 3,6% en valor econòmic. Per això, el preu mitjà del peix (de la producció total) s'ha reduït un 20,9% (de 6,3€/kg a 5€/kg).

Taula 13. Indicadors de producció pesquera. Any 2009

Captures			Variació (%)			
	Pes (Kg)	Milers d'€	Pes(Kg)		Milers d'€	
Sardina	378.351		↗	200,8		n.d
Gerret	228.801		↘	-9,8		n.d
Gamba vermella	186.687	5.102.405	↘	-8,6	↘	-13,3
Sorell	160.572		↗	6,7		n.d
Morralla	149.488		↘	-6,0		n.d
Rajada	129.423		↘	-4,4		n.d
Llampuga	114.616	469.671		n.d	↘	-5,8
Calamar	113.845	1.474.646		n.d	↗	42,7
Musclo	113.525			n.d		n.d
Moll vermell	110.327	667.470	↘	-15,2	↘	-16,2
Llagosta		1.483.299		n.d	↗	2,0
Gall de Sant Pere		956.829		n.d	↗	9,2
Caproig		940.049		n.d	↘	-3,8
Escamarlà		683.288		n.d	↘	-27,8
Moll vermell		667.470		n.d	↘	-16,2
Lluç		500.230		n.d	↘	-21,7
Llampuga		469.671		n.d	↘	-5,8

Font: DG Pesca

Si es té en compte tot l'any 2009, la producció pesquera declarada a les Illes Balears va ser de 3.337.223 kg, amb un valor en primera venda de 20,7 milions d'euros.

En comparació amb l'any 2008 (3.250.888 kg i 22,4 milions d'euros), hi ha hagut un increment del 2,7% en el pes de les captures, però una minva del 6,8% en el valor econòmic. Així, el preu mitjà del peix s'ha reduït un 9,2% (de 6,9 €/kg a 6,2 €/kg), una baixada molt considerable, però que podria ser causada per factors intrínsecs de les captures i no sols per la crisi econòmica general.

A les diferències entre l'any 2009 i el 2008 han contribuït diferents factors. D'una banda, l'aturada d'un dia a la setmana de la flota d'arrossegament, fins a novembre, a excepció dels mesos estivals, ha motivat diferències de captures en espècies característiques d'aquesta modalitat, concretament d'un 9% en les captures (de 2 mil tones el 2008 a 1,9 mil tones el 2009) i també d'un 9,3% en els ingressos (de 2,1 milions d'euros el 2008 a 1,9 milions d'euros el 2009). D'altra

banda, el 2009 es produïren unes captures extraordinàries de sardina (un 300% més que el 2008) que, per si mateixes, ja expliquen el fet que el 2009 hi hagués un increment de les captures tot i l'aturada temporal de les barques del bou. Així mateix, com que la sardina és una espècie de baix preu, l'entrada en llotja de 250 tones de més és el principal factor que ha col·laborat a la baixada en el preu mitjà del peix, atès que el preu mitjà de la sardina se situa sobre l'euro per quilo. Un tercer factor ha estat la bona temporada que el 2009 ha tengut amb espècies d'hàbits pelàgics, com el calamar (un 100% més), el jonquillo (un 350% més) o la llampuga (un 20% més), les quals —per efecte de la llei de l'oferta i la demanda— reduïren el preu mitjà paral·lelament a l'increment de l'oferta (un 30% el calamar; un 45% el jonquillo i un 20% la llampuga). I finalment, l'efecte general de suau baixada de preus també ha tengut incidència, perquè en espècies importants en què les captures han estat similars en els dos anys (caproig, llagosta, déntol, gall de Sant Pere, anfós, etc.) hi ha diferències en el preu mitjà de prop del 5-10%.

2 Indústria i energia

Taula 14. Creixement del VAB de la indústria i energia

Taxes de variació interanual a preus constants (en %)

Anual				Trimestral							
2006	2007	2008	2009	2008 (e)				2009 (a)			
	(p)	(e)	(a)	I	II	III	IV	I	II	III	IV
1,7	1,5	0,3	-3,5	1,0	0,6	0,3	-0,7	-2,3	-3,3	-3,9	-4,3

a: avanç e: estimació p:provisional

Font: Conselleria d'Economia i Hisenda.

El sector de la indústria i l'energia de les Illes Balears presenta una taxa de variació interanual del VAB a preus constants d'un -3,9% i -4,3% per al tercer i el quart trimestre de 2009, respectivament. Per al conjunt de 2009 es compleix la previsió i es registra una variació interanual del -3,5%. D'altra banda, l'indicador del clima industrial (ICI) per a les Illes Balears és positiu per al mes de gener (15,0%), la qual cosa suposa una millora important respecte de la xifra d'un any enrere (-27,7%), principalment gràcies al comportament de la cartera de comandes.

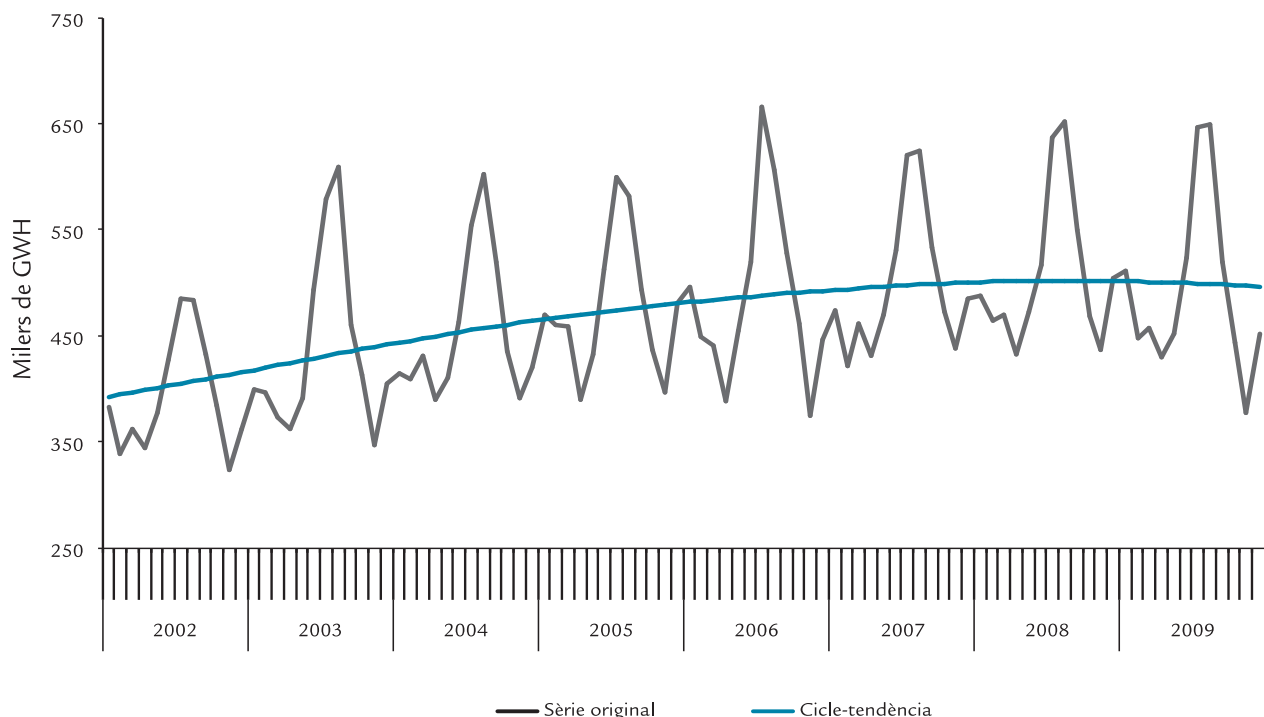
Els ocupats totals a la indústria i l'energia en el mes de desembre arriben a gairebé 28.000 persones, un -1,7% respecte del mes anterior, desagregats en 5.600 autònoms i 22.269 assalariats. No es pot calcular la variació interanual, atès el canvi de classificació d'activitats econòmiques CNAE, que entrà en vigor el gener de 2009.

El creixement de la indústria en el conjunt de 2009 és de -3,5%

Energia

El total d'energia elèctrica demandada per a les Illes Balears al llarg de l'any 2009 se situa en més de 5.900 GWh, un 3,1% més baix que l'any anterior. Aquesta contracció en el consum es deu principalment a les taxes negatives de Mallorca (-3,8%) i Menorca (-1,8%), mentre que Formentera (-0,1%) pràcticament es manté i l'única taxa de variació interanual positiva la trobam a Eivissa (0,3%). Quant a la facturació d'energia elèctrica total fins al mes de setembre, es produeix una reducció tendencial del -10,6%, atesa la disminució que presenta a Mallorca (-11%) perquè a la resta de l'arxipèlag la tendència és positiva.

Gràfic 6. Energia elèctrica mensual demandada a les Illes Balears

Font: REE i elaboració pròpia

Nota: Cicle-tendència calculada aplicant el filtre Hodrick-Presscot

Els ocupats a les Illes Balears en el sector de l'energia elèctrica, gas i aigua al mes de desembre ascendeixen a 5.289 persones, la qual cosa suposa un increment intermensual de l'1,2%. Per illes, l'increment a Mallorca és d'un 1,4% i a Menorca, d'un 1,2%, mentre que a Eivissa disminueix un -2,3%.

La demanda acumulada d'energia elèctrica a les Illes Balears cau un -3,1% el 2009

La Conselleria de Comerç, Indústria i Energia ha tret a concurs públic la distribució del gas natural als termes municipals d'Andratx, Bunyola, Esporles, Felanitx, Lluçmajor, Manacor i Santanyí, tal com estableix el *Butlletí Oficial de les Illes Balears* de 14 de gener, data a partir de la qual s'obre un termini de dos mesos perquè les empreses interessades presentin les seves propostes, entre les quals es prioritzaran les que instal·lin una planta de gas natural líquid. El tram principal Palma-Alcúdia del gasoducte s'ha adjudicat a Endesa Gas, a la qual també s'ha adjudicat el tram secundari Palma-Andratx. El gas natural ja arriba a la badia de Palma, Calvià, Sant Llorenç, Manacor i Inca. Es preveu que una vegada que el Ministeri d'Indústria hagi adjudicat tots els trams primaris, la seva construcció tardarà aproximadament un any.

Indústria

La variació mitjana de l'índex de producció industrial (IPI) el 2009 per a les Illes Balears és de -19,4%, per davall de la variació interanual per al conjunt nacional (-16,2%). La facturació acumulada d'energia elèctrica en el sector de la indústria a les Illes Balears experimenta una variació tendencial del -15,0% fins al mes de setembre. Per illes, Mallorca redueix lleugerament la facturació (-3,4%), com també les Pitiüses, que pràcticament es mantenen (-0,7%), mentre que a Menorca s'incrementa (8,0%).

El 2009 l'IPI balear cau en mitjana un -19,4%

La variació mensual del mes de desembre dels ocupats a les Illes Balears en les indústries extractives és de -2,3% i destaca la caiguda a les Pitiüses (-4,5%) i el manteniment de Menorca. Pel que fa a les indústries manufactureres, que representen el 80% dels ocupats a la indústria, la variació intermensual és de -2,0%.

Exportacions

Tot i que l'import de les operacions d'exportacions que es duen a terme les Illes Balears fins al mes d'octubre de 2009 se situa per damunt de 1.000 milions d'euros, es registra una caiguda del -12,5% respecte de les operacions del mateix període de l'any 2008. Cal destacar que l'única excepció són les exportacions d'olis essencials i de perfumeria, que s'han incrementat gràcies a l'augment de la demanda dels seus principals mercats exteriors, especialment d'Alemanya.

Fins a l'octubre de 2009 el valor de les exportacions es redueix un -12,5%

El sector del calçat continua sent el capítol aranzelari que més ven a l'exterior, 99,7 milions d'euros, si bé el volum d'exportacions ha caigut un -12,0% respecte dels deu primers mesos de l'any passat. Aquesta dada és conseqüència principalment de la davallada en les exportacions de calçat al Regne Unit i a Alemanya. D'altra banda, les exportacions de pell i cuir, el segon capítol més important, continuen la tendència a la baixa i cauen un -41,0%, a causa de la contracció de la demanda xinesa. Pel que fa a les exportacions de roba i complements, malgrat el bon comportament dels seus principals mercats exteriors, en conjunt davallen un -17,8% interanual.

Els sectors que pateixen la contracció més important en les exportacions són les aixetes (-74,2%) i els mobles (-76,7%). Ambdós redueixen les operacions comercials a la República Dominicana i a Mèxic. No obstant això, cal esmentar que hi ha indicis de l'obertura de nous mercats, atès l'increment de les exportacions de mobles a Costa Rica i d'aixetes a la Xina.

Les exportacions de joieria i bijuteria es redueixen un -27,1% fins a l'octubre, cosa que s'explica principalment per la reducció d'exportacions als països que tradicionalment n'eren receptors (França i Grècia). En relació amb Eurobijoux, l'única fira internacional de les Illes Balears, que es duu a terme a Maó des de l'any 1972, el passat dia 27 de gener l'associació exportadora Sebime (Setmana de la Bijuteria Menorquina) va aprovar per unanimitat el trasllat del certamen a Palma, a causa de la pèrdua constant d'expositors (fins a 122) i la caiguda de visitants, ambdós fets conseqüència de les connexions aèries deficientes de l'aeroport menorquí. Malgrat la proposta del Consell Insular de Menorca d'arrendar avions des de Madrid, París i Milà la setmana del certamen i oferir vols d'anada i de tornada diaris a un preu més reduït, Sebime manté la decisió de traslladar Eurobijoux a Palma, on es pretén que es converteixi en la fira més important d'Europa en col·leccions tardor-hivern, i que torni a assolir les xifres de 1996, en què es produí un rècord d'assistència i de vendes.

Taula 15. Indicadors de la indústria i l'energia

Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T_{t-k}^t (%)	
Facturació energia elèctrica total (MWh)	setembre	542.739	↘	-10,6%
Facturació energia elèctrica indústria (MWh)	setembre	18.385	↘	-15,0%
Índex de producció industrial	desembre	64,4	↘	-12,6%
Ocupats totals a indústria i energia	desembre	27.869	-	n.d.
Assalariats	desembre	22.269	-	n.d.
Autònoms	desembre	5.600	-	n.d.
Ocupats segons activitats	desembre	27.852	-	n.d.
Indústries extractives	desembre	472	-	n.d.
Indústries manufactureres	desembre	22.091	-	n.d.
Energia elèctrica, gas i aigua	desembre	5.289	-	n.d.
Mallorca				
Facturació energia elèctrica total (MWh)	setembre	409.208	↘	-11,0%
Facturació energia elèctrica indústria (MWh)	setembre	14.682	↘	-3,4%
Ocupats segons activitats	desembre	22.202	-	n.d.
Indústries extractives	desembre	405	-	n.d.
Indústries manufactureres	desembre	17.065	-	n.d.
Energia elèctrica, gas i aigua	desembre	4.732	-	n.d.
Menorca				
Facturació energia elèctrica total (MWh)	setembre	52.051	↗	4,5%
Facturació energia elèctrica indústria (MWh)	setembre	2.434	↗	8,0%
Ocupats segons activitats	desembre	3.825	-	n.d.
Indústries extractives	desembre	25	-	n.d.
Indústries manufactureres	desembre	3.460	-	n.d.
Energia elèctrica, gas i aigua	desembre	340	-	n.d.
Pitiüses				
Facturació energia elèctrica total (MWh)	setembre	81.480	↗	5,9%
Facturació energia elèctrica indústria (MWh)	setembre	1.269	→	-0,7%
Ocupats segons activitats	desembre	1.825	-	n.d.
Indústries extractives	desembre	42	-	n.d.
Indústries manufactureres	desembre	1.566	-	n.d.
Energia elèctrica, gas i aigua	desembre	217	-	n.d.

Font: TGSS, Gesa-Endesa, DG d'Economia, INE.

Taula 16. Principals béns industrials exportats des de les Illes Balears

De gener a juny 2009

Principals mercats exteriors ¹	Milers d'€	Var. (%)
Calçat	99.761	-12,0%
França	17.908	-5,6%
Itàlia	16.833	-6,5%
Alemanya	15.808	-14,3%
Regne Unit	8.364	-20,4%
Grècia	7.896	-2,3%
Pell i cuir	7.941	-41,0%
Marroc	5.282	7,2%
Xina	1.937	-46,6%
Pell preparada	1.977	-7,6%
França	423	-9,6%
Alemanya	361	61,8%
Regne Unit	261	-25,4%
Xina	171	5213,6%
Portugal	115	-33,8%
Roba i complements	1.783	-17,8%
Mèxic	467	11,2%
Cuba	316	2,0%
Països Baixos	203	4,6%
Joieria i bijuteria	4.774	-27,1%
Estats Units	1.082	1,3%
França	715	-32,9%
Països Baixos	263	-7,8%
Itàlia	263	39,9%
Grècia	228	-46,2%
Mobles	4.308	-76,7%
Mèxic	1.853	-69,8%
República Dominicana	764	-88,9%
Costa Rica	651	1266,5%
Aixetes	3.500	-74,2%
República Dominicana	702	-64,8%
Mèxic	427	-67,6%
Venezuela	376	-19,6%
Argèlia	245	-12,2%
Xina	203	280,5%
Olis essencials i perfumeria	3.683	6,3%
Alemanya	1.516	30,4%
Suïssa	538	26,0%
Itàlia	124	58,1%
Total exportacions²	1.045.944	-12,5%

Font: Consejo Superior de Cámaras de Comercio, Industria y Navegación de España

¹ El total de cada un dels sectors no suposa la suma dels països que s'esmenten en aquesta taula

² El "total exportacions" no suposa la suma dels sectors que s'esmenten en aquesta taula

3 Construcció

Taula 17. Creixement del VAB de la construcció

Taxes de variació interanual a preus constants (en %)

2006	2007	2008	2009	2008 (e)				2009 (a)			
				I	II	III	IV	I	II	III	IV
3,7	3,7	-1,4	-8,6	0,2	-0,8	-1,8	-2,9	-6,4	-9,2	-9,6	-9,0

p: provisional e: estimació a: avanç

Font: Conselleria d'Economia i Hisenda

El sector de la construcció presenta en el tercer trimestre de 2009 una caiguda interanual de -9,6% i en el darrer trimestre la variació és lleugerament superior, un -9,0%. Tot i que es tracta encara d'una davallada considerable, aquesta millora relativa romp una ratxa de dos anys i mig rebaixant cada trimestre la taxa de creixement de l'anterior. Si bé no es preveu la recuperació de taxes positives en els propers trimestres, sí que sembla que es produeix un canvi de tendència, un fet que indicaria que la crisi del sector ha tocat fons.

La taxa de creixement del sector ha presentat dos anys i mig de caigudes

La millora d'alguns indicadors de l'activitat de la construcció no s'ha traslladat encara al mercat laboral. En el darrer mes de 2009 hi ha més de 46.000 persones afiliades en la cons-

trucció a la Seguretat Social i 6.153 empreses donades d'alta. Aquestes xifres suposen un mínim des de gener de 2009, en què entrà en vigor la nova classificació nacional d'activitats econòmiques, CNAE-09. La caiguda respecte del mes de novembre es produeix a totes les illes i en tots els règims, però és especialment intensa entre els assalariats (-10,0%) i a l'illa d'Eivissa (-14,1%). En el municipi de Palma, que concentra gairebé una tercera part de l'afiliació, la caiguda és de -7,6% i sols set municipis de les Illes Balears presenten una taxa intermensual positiva. L'atur registrat en el sector al mes de desembre supera les 19.000 persones i marca novament una fita màxima en el 2009. L'evolució que presenta l'atur per illes és coherent amb la progressió de l'afiliació i, així, a Eivissa l'atur mostra el repunt més important (11,6%) i Formentera és l'única illa on davalla (-12,3%). La mitjana anual a les Illes Balears se situa en 17.500 aturats, la qual cosa significa que el 24% de l'atur total prové de la construcció.

Taula 18. Indicadors de la construcció

Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T_{tk}^+ (%)	
Assalariats	desembre	30.958	-	n.d.
Autònoms	desembre	15.256	-	n.d.
Vendes aparents ciment (tones)	abril	38.150	↘	-43,4
Preu habitatge (€/m ²)	4t trim	2.126	↘	-9,9
Mallorca				
Assalariats	desembre	24.567	-	n.d.
Autònoms	desembre	12.145	-	n.d.
Valor mig de l'habitatge (€/m ²)				
Palma	2n sem	2.280	↘	-5,5
Manacor	2n sem	1.549	↘	-4,4
Inca	2n sem	1.726	↘	-4,1
Menorca				
Assalariats	desembre	2.818	-	n.d.
Autònoms	desembre	1.284	-	n.d.
Valor mig de l'habitatge (€/m ²)				
Maó	2n sem	1.989	↘	-3,9
Ciutadella	2n sem	1.958	↘	-4,7
Pitiüses				
Assalariats	desembre	3.573	-	n.d.
Autònoms	desembre	1.827	-	n.d.
Valor mig de l'habitatge (€/m ²)				
Eivissa - vila	2n sem	2.165	↘	-4,3
Sant Antoni de Portmany	2n sem	1.971	↘	-4,0

Font: MTSS, Oficemen, Ministeri de Foment, Ministeri de l'Habitatge, Sociedad de Tasación i elaboració pròpia

n.d.: Variació interanual de la cicle-tendència no disponible atès que el canvi en la classificació CNAE des de gener de 2009 no permet la comparabilitat temporal

La feblesa del sector immobiliari es tradueix en una forta caiguda del nombre de transaccions d'habitatges i una davallada més moderada del preu mitjà del metre quadrat. De conformitat amb les dades publicades per l'INE, el nombre de compravendes d'habitatges el 2009 arriba a 8.147, la qual cosa suposa una reducció del -34,1% respecte de 2008. Aquesta caiguda es correspon pràcticament en la seva totalitat a la transmissió d'habitatges lliures, ja que l'HPO es manté sobre les 300 operacions. No hi ha pràcticament diferència en l'evolució de l'habitatge nou i el de segona mà, ambdós amb pesos semblants sobre el total de les Illes Balears. Cal tenir en compte que aquesta davallada es produeix sobre la dada de 2008, que ja acumulava un retrocés de gairebé el 40% respecte de 2007. Així, la reducció acumulada en dos anys en la compravenda d'habitatge arriba al -60%. L'estadística immobiliària del Col·legi de Registradors de la Propietat confirma que en el tercer trimestre es registren a les Illes Balears una tercera part menys d'operacions sobre habitatges que un any enrere. Tot i això, es fa palesa una recuperació progressiva del mercat immobiliari, ja que les disminucions intermensuals i inter trimestrals són cada vegada més suaus. A més, la pujada de l'IVA a partir de juliol i l'eliminació de la deducció per compra d'habitatge habitual a partir de 2011 s'espera que accelerin la compravenda d'habitatges.

Segons les dades publicades pel Ministeri de l'Habitatge, el preu mitjà del metre quadrat a les Illes Balears se situa en 2.125,80 euros, una xifra que es troba en els nivells de principi de 2006. Durant el 2009 el preu de l'habitatge es redueix un -9,0% respecte el 2008. D'altra banda, l'índex del preu de l'habitatge publicat per l'INE, que pren com a referència les dades subministrades pel Consell General del Notariat, mostra en el tercer trimestre de 2009 una caiguda interanual molt semblant, un -9,2%, la qual cosa suposa, per primera vegada des que s'elabora l'índex (2007), una taxa superior a la del trimestre anterior (-9,7%). Les dades de la societat de valoració immobiliària Sociedad de Tasación confirmen que les caigudes de preus es desaceleren a les Illes Balears, ja que presenten un -2,6% de caiguda interanual en el segon semestre de 2009 davant el -5,7% del primer.

gudes de preus es desaceleren a les Illes Balears, ja que presenten un -2,6% de caiguda interanual en el segon semestre de 2009 davant el -5,7% del primer.

La caiguda en el preu de l'habitatge es desacelera

El nombre d'hipoteques constituïdes a les Illes Balears en el mes de novembre arriba a 2.335, de les quals un 60% es corresponen a habitatges urbans. Aquest mes és el tercer de 2009 que presenta una variació interanual positiva (+27%), tot i que l'acumulat de gener a novembre mostra una davallada d'un -14%. El capital total hipotecat en el mes de novembre supera els 335 milions d'euros, un 11,4% més que en el mateix període de l'any 2008, la primera taxa positiva des de final de 2007. L'import mitjà per hipoteca encara presenta taxes negatives i al novembre davalla un -12% respecte del mateix mes de l'any anterior.

En uns moments en què la construcció travessa un cicle de retraïment, la licitació pública ha suposat una eina estabilitzadora que ha exercit de contrapès a la pèrdua de dinamisme del sector residencial. De conformitat amb les dades publicades pel Ministeri de Foment, la licitació oficial de les administracions públiques a les Illes Balears s'incrementa un 86,1% al mes de novembre i deixa l'acumulat de l'any en 759 milions, un 153% més que els onze primers mesos de 2008. Aquest increment és més fort a l'enginyeria civil, que representa més del 70% de la licitació total i que gairebé s'ha triplicat en un any. L'associació SEOPAN comptabilitza 827 milions d'euros en licitació oficial publicada en els butlletins de 2009, un 58,8% més que un any enrere. D'aquesta quantia, més de la meitat es correspon a les administracions locals i la resta es reparteix pràcticament per igual entre el govern central i l'autonòmic. En concret, l'import licitat pel Govern de les Illes Balears supera els 190 milions d'euros, i incrementa en un 87,1% la licitació de 2008.

Taula 19. Indicadors avançats de la construcció

Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T _{t-k} ^t (%)	
Projectes visats del COAIB				
Pressuposts (milers d'€ constants)	desembre	55.075	↘	-19,3
Nombre de projectes	desembre	770	↘	-6,6
Nombre d'habitatges	desembre	134	↘	-27,8
Licitació pública T ₁₅ ¹⁵ (milers d'€ constants)	octubre	20.272,4	↗	71,5
Mallorca				
Pressuposts (milers d'€ constants)	desembre	37.720	↘	-22,3
Nombre de projectes	desembre	650	↘	-4,6
Nombre d'habitatges	desembre	89	↘	-38,8
Menorca				
Pressuposts (milers d'€ constants)	desembre	4.649	↗	3,9
Nombre de projectes	desembre	51	↘	-22,9
Nombre d'habitatges	desembre	3	↘	-57,8
Pitiüses				
Pressuposts (milers d'€ constants)	desembre	12.706	↗	7,7
Nombre de projectes	desembre	69	↘	-5,1
Nombre d'habitatges	desembre	42	↗	32,7

Font:COAIB, Ministeri d'Habitatge, Ministeri de Foment i DGE

Dades amb € constants base Gener 2005.

El nombre de projectes visats pel Col·legi d'Arquitectes de les Illes Balears el 2009 baixa interanualment un -12,7% i queda en 7.531 expedients. D'aquesta xifra, més de la meitat es corresponen al tipus residencial i significa que s'han projectat en total 2.473 habitatges, un -53,3% menys que el 2008. Per illes, tant Mallorca com Menorca presenten caigudes pro-

peres al -60% i, en canvi, l'arxipèlag pitiús mostra un increment del 5,8%, en gran part gràcies al fet que en el darrer quadrimestre de 2009 es visen més del doble d'habitatges que en el mateix període de l'any anterior. Tot i aquest repunt, el sector encara està lluny de recuperar els nivells en què es trobava el 2007.

4 Serveis

Taula 20. Creixement del VAB del sector serveis

Taxes de variació interanual del VAB a preus constants (en %)

2006	2007	2008	2009	Trimestral							
				2008 (a)				2009 (a)			
	(p)	(e)	(a)	I	II	III	IV	I	II	III	IV
2,8	3,1	1,6	-2,0	2,5	1,9	1,4	0,7	-0,8	-2,1	-2,6	-2,4

a: avanç e: estimació p: provisional

Font: Conselleria d'Economia i Hisenda

Els serveis mostren una taxa de variació interanual negativa en tots els trimestres de 2009. Així, en el quart trimestre la caiguda és d'un -2,4%, dues dècimes millor que en el trimestre anterior. En el còmput global de l'any, el sector registra una caiguda d'un -2,0% respecte de 2008 i marca un mínim històric. Tot i això, els serveis són el sector que travessa millor la crisi econòmica.

Els serveis marquen un mínim històric en la taxa de creixement

Els indicadors del sector de serveis per a 2009 reflecteixen un descens en el ritme d'activitat. Pel que fa a la temporada

turística, la campanya de 2009 ha tancat amb descensos en el nombre de viatgers i en el de pernотacions, la qual cosa ha provocat la baixada de la despesa turística total. Tot i això, la despesa per turista i l'estada mitjana s'han incrementat el 2009 respecte de 2008. En el darrer dia de 2009, aproximadament 286.000 treballadors estan afiliats a la Seguretat Social en activitats del sector terciari, la qual cosa suposa una baixada intermensual d'un -1,2%. L'activitat que contribueix en major mesura a aquest descens és l'hoteleria, a causa del seu caràcter marcadament estacional, seguida del comerç i la reparació, que aglutina el nombre més elevat d'afiliats. El canvi de classificació nacional d'activitats econòmiques introduït a principi de 2009 interromp la comparabilitat directa en el nombre d'afiliats dels diversos sectors respecte al 2008 i anys anteriors.

Taula 21. Indicadors dels serveis

	Darrera dada		Cicle-tendència T_{tk}^t (%)	
Afiliats Seguretat Social	desembre	286.185	-	n.d.
Mallorca	desembre	240.627	-	n.d.
Menorca	desembre	17.826	-	n.d.
Pitiüses	desembre	27.732	-	n.d.
Matriculació d'automòbils de turisme per a lloguer (inclou tot terrenys)	desembre	108	↘	-23,7

Fonts: TGSS, Anfac i elaboració pròpia

n.d.: Variació interanual de la cicle-tendència no disponible atès que el canvi en la classificació CNAE des de gener de 2009 no permet la comparabilitat temporal

Pel que fa a l'anàlisi per illes, Eivissa i Formentera són les que presenten una caiguda més forta en l'afiliació dels mesos d'hivern, un -2,6% i un -5,3%, respectivament. Mallorca i Menorca mantenen més l'afiliació als serveis en el desembre respecte del novembre i cedeixen menys de dos punts percentuals.

Segons dades publicades per l'INE, l'ocupació en el sector de serveis baixa un -3,7% en el quart trimestre de 2009 respecte del mateix període de l'any anterior. La variació interanual de l'ocupació mitjana se situa en el -3,3%. L'índex general de la xifra de negocis del sector de serveis davalla un -12,8% de mitjana a les Illes Balears durant el 2009, mentre que en el conjunt de l'Estat cau un -13,7%. L'índex de personal ocupat cedeix un -6,0% de mitjana.

Taula 22. Indicadors del comerç

	Darrera dada		Cicle-tendència T _{tk} ^t (%)	
Índex de vendes al detall - termes constants ¹	desembre	89,1	↘	-4,2%
Índex d'ocupació del comerç al detall	desembre	92,9	↘	-3,8%
Afiliats a la SS activitat comerç i reparació	desembre	66.937	-	n.d.
Mallorca	desembre	54.385	-	n.d.
Menorca	desembre	5.398	-	n.d.
Pitiüses	desembre	7.154	-	n.d.

Font: INE, OTIB i elaboració pròpia

¹ Preus constants de 2005

n.d.: Variació interanual de la cicle-tendència no disponible atès que el canvi en la classificació CNAE des de gener de 2009 no permet la comparabilitat temporal

Els darrers mesos de 2009 les activitats vinculades al comerç comencen a mostrar símptomes de la frenada en la caiguda i deixen enrere un any difícil, marcat per la disminució de l'activitat econòmica i el retrocés en el consum de les llars. Malgrat aquesta tendència a l'alça, la taxa de creixement encara es manté en termes negatius i es preveu que la recuperació sigui lenta i gradual.

Quant al comerç interior a les Illes Balears, tal com reflecteix la taula 22, l'índex de vendes al detall confirma el canvi de tendència amb un creixement interanual del -3,1% el desembre davant el -5,2% de novembre i el -7,3% del mateix període de 2008. Aquest canvi de perfil ha coincidit amb la campanya de Nadal i l'inici de la temporada de rebaixes d'hivern, que han estat més agressives que en altres anys.

Les empreses vinculades al comerç tenen la necessitat d'adaptar-se a la situació econòmica, la qual cosa ha provocat un canvi en les estratègies del sector. Per això, les empreses han apostat per ajustar els estocs de productes, millorar la logística i traslladar els costos als proveïdors, i alhora han aprofitat per renegociar els lloguers i reubicar les botigues, per la qual cosa han tingut en compte la feblesa del mercat immobiliari per tal de cercar ubicacions més favorables i més barates.

Per tipus de producte, les vendes que registren resultats més negatius són les vinculades amb l'equipament de les llars. Les vendes d'alimentació, que contenen els productes en què hi ha més presència de marca blanca, no retrocedeixen de manera tan pronunciada. Sorprenentment, les vendes que es recuperen més bé són les referents a l'equipament personal, tal com reflecteixen les dades nacionals de l'índex de vendes al detall.

Pel que fa al mercat laboral, l'índex d'ocupació al comerç reflecteix també un cert revifament, malgrat que es manté en taxes negatives. La seva tendència assoleix el desembre una variació del -3,8%, la qual cosa suposa sis mesos de relatives millores en aquesta taxa. Quant al nombre d'afiliats d'aquest mateix mes, cal comentar que ascendeix fins als 67 milers de persones i la mitjana del trimestre assoleix gairebé els 70 milers. Tal com s'explicà en els butlletins de 2009, no es pot calcular la variació interanual de les dades de 2009 perquè no són comparables amb la mateixa dada de 2008, atès el canvi de classificació de les activitats econòmiques. En la distribució per illes de la xifra d'afiliats, 54,4 es corresponen a Mallorca; 5,4, a Menorca, i 7,2, a les Pitiüses.

Quant al marc normatiu de l'activitat del comerç, el desembre s'aixeca la moratòria que hi ha hagut els darrers anys i entra en vigor la nova Llei del comerç. Aquesta Llei és el resultat de l'adaptació a la Directiva europea coneguda com a *Bolkestein*, que té com a prioritat el lliure accés a les activitats de serveis i al seu exercici a la Unió Europea. Per això mateix, s'espera que gradualment molts de locals que es trobaven tancats es puguin tornar a ocupar amb comerços, i que es respecti la normativa establerta i les limitacions corresponents sobre la superfície. De fet, diverses grans cadenes han manifestat la intenció d'obrir nous establiments al llarg de 2010, la qual cosa suposa la generació de llocs de feina. En aquest sentit, la Conselleria de Comerç, Indústria i Energia ha anunciat recentment que l'entrada en vigor de la nova Llei de comerç, que aprovà el Parlament de les Illes Balears el mes de desembre passat, suposa una inversió econòmica de poc més de 500 milions d'euros.

4.2 Turisme. Hoteleria

El nombre de pernотacions i viatgers ha davallat un -8,5% el 2009

El nombre de pernотacions en establiments turístics arriba als 55,3 milions el 2009, una xifra un -8,5% inferior a la que es va registrar l'any anterior. Per tipus d'establiment, s'observa que tant el nombre de pernотacions com el de viatgers presenten resultats negatius en els hotels, tot i que l'estada mitjana augmenta un 3,0% respecte de 2008 i arriba a 6,4 dies. En els apartaments, les dades mostren un descens important en el nombre de pernотacions (-14,8%), mentre que en el nombre de viatgers allotjats fins al desembre la davallada és menor (-2,7%). Aquest fet indica que els viatgers allotjats en apartaments han mantingut les Illes Balears com a destinació turística, però han escurçat l'estada mitjana (-12,4%) fins als 7,8 dies el 2009. El turisme rural és el sector en què menys davalla el nombre de pernотacions (-4,4%), mentre que en el nombre de viatgers s'observa un augment (3,2%) i arriba gairebé als 91.000 viatgers l'any 2009. L'estada mitjana en establiments de turisme rural queda en cinc dies i davalla el 2009 (-7,4%).

Pel que fa a la variació del desembre de 2009 respecte del mateix mes de l'any anterior, el nombre de pernотacions, de viatgers i l'estada mitjana augmenten en els apartaments turístics i en els establiments de turisme rural; en canvi, els hotels registren dades negatives.

De conformitat amb les dades de l'Institut d'Estudis Turístics (IET), les destinacions principals dels turistes internacionals a Espanya durant el 2009 són Catalunya, amb gairebé una quarta part del total, i les Illes Balears, amb un 17,3%. Tot i

que mantenen el pes en el total estatal, per a les Illes Balears la variació interanual de 2009 d'arribada de turistes internacionals és de -9,8%, si bé la despesa mitjana per turista s'incrementa un 2,9%, fins als 973€.

Taula 23. Establiments turístics Illes Balears

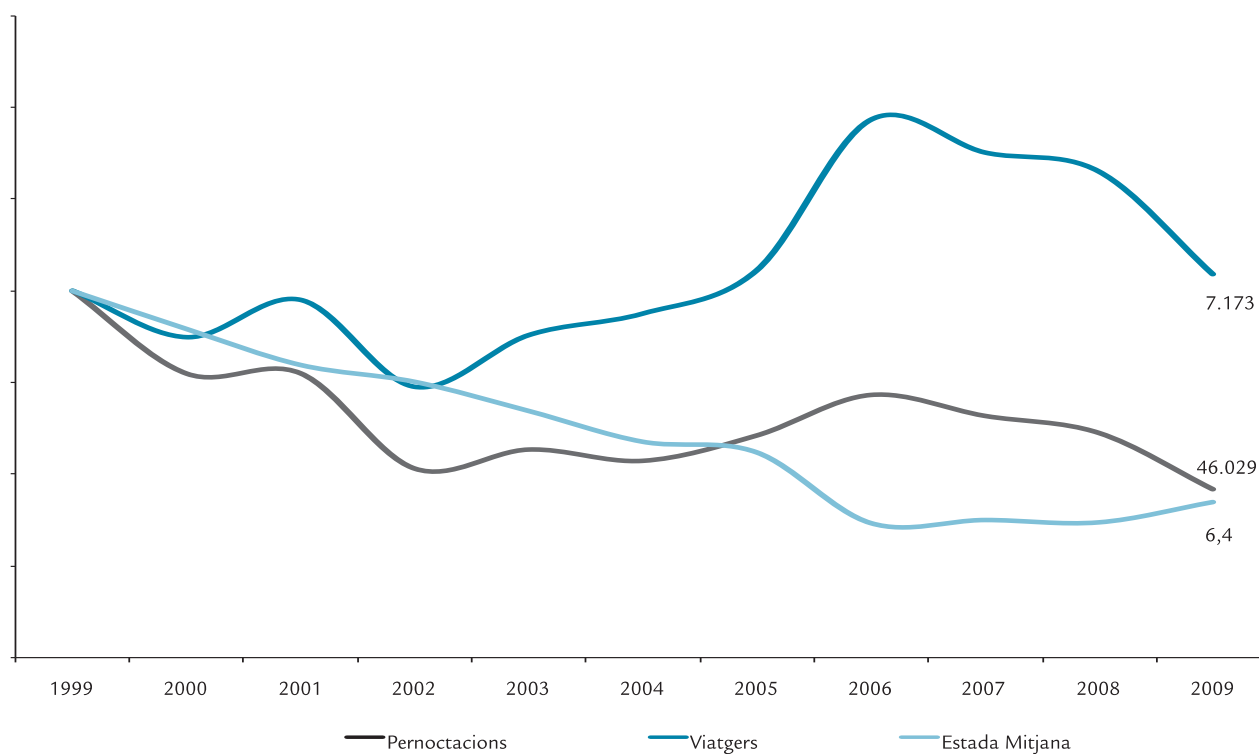
	Desembre 2009	Var. (%)	Acumulat 2009	Var. (%)
Pernoctacions	311.419	↘ -16,1	55.324.116	↘ -8,5
Establiment hotelier	282.982	↘ -17,8	46.028.555	↘ -7,3
Apartament turístic	24.705	↗ 5,2	8.842.968	↘ -14,8
Rural	3.732	↗ 14,1	452.593	↘ -4,4
Viatgers allotjats	80.540	↘ -9,9	8.402.619	↘ -8,9
Establiment hotelier	75.940	↘ -10,6	7.172.634	↘ -9,9
Apartament turístic	3.120	↗ 3,8	1.139.174	↘ -2,7
Rural	1.480	↗ 2,2	90.811	↗ 3,2
Estada mitjana (dies)	3,9	↘ -6,8	6,6	↗ 0,4
Establiment hotelier	3,7	↘ -8,0	6,4	↗ 3,0
Apartament turístic	7,9	↗ 1,3	7,8	↘ -12,4
Rural	2,5	↗ 11,6	5,0	↘ -7,4

Font: INE

En el gràfic 7, de l'evolució històrica de pernoctacions i viatgers en establiments hotelers, s'observa que després dels

màxims enregistrats el 2006, l'acumulat de pernoctacions i de viatgers manté una evolució a la baixa fins a 2009.

Gràfic 7. Pernoctacions, viatgers i estada mitjana a hotels. Acumulat gener-desembre Índex 1999=100

Font: INE

Menorca registra la menor davallada en el nombre de viatgers a establiments hotelers

A **Mallorca**, el nombre de pernотacions en establiments hotelers i apartaments turístics arriba als 42,1 milions, la qual cosa suposa una variació negativa (-7,9%) respecte de l'any 2008. Aquest minvament es reflecteix tant en els hotels com en els apartaments, en què la davallada és encara més accentuada. El nombre de viatgers també disminueix respecte de 2008 (-9,3%). L'estada mitjana s'incrementa en els

hotels i assoleix els 6,5 dies, mentre que descendeix en els apartaments, fins a 8 dies.

A **Menorca** davalla tant el nombre de pernотacions hoteleres (-3,4%) com els viatgers allotjats (-2,1%), però l'estada mitjana es manté en 6,4 dies.

L'arxipèlag pitiús mostra els resultats més negatius pel que fa als hotels, i el nombre de pernотacions i de viatgers es redueixen un -11,6% i un -16,3%, respectivament. L'estada mitjana augmenta, de 5,5 dies en el 2008 fins a 5,8 dies en el 2009.

Taula 24. Hotels i Apartaments a les Illes 2009

Hotels i Apartaments. Mallorca

	acum gener-desembre	Var. (%)		(%) sobre total
Pernотacions	42.059.882	↘	-7,9	100,0
Hotels	36.361.730	↘	-6,8	86,5
Apartaments	5.698.152	↘	-16,5	13,5
Viatgers allotjats	6.277.552	↘	-9,3	100,0
Hotels	5.564.733	↘	-9,3	88,6
Apartaments	712.819	↘	-6,9	11,4
Estada mitjana (dies)	6,7	→	0,8	
Hotels	6,5	↗	2,7	
Apartaments	8,0	↘	-10,3	

Font: INE

Hotels. Menorca

	acum gener-desembre	Var. (%)	
Pernотacions	3.350.917	↘	-3,4
Viatgers allotjats	523.211	↘	-2,1
Estada mitjana (dies)	6,4	→	-1,4

Font: INE

*Dades d'apartaments no disponibles

Hotels. Pitiüses

	acum gener-desembre	Var. (%)	
Pernотacions	6.315.912	↘	-11,6
Viatgers allotjats	1.084.687	↘	-16,3
Estada mitjana (dies)	5,8	↗	5,6

Font: INE

*Dades d'apartaments no disponibles

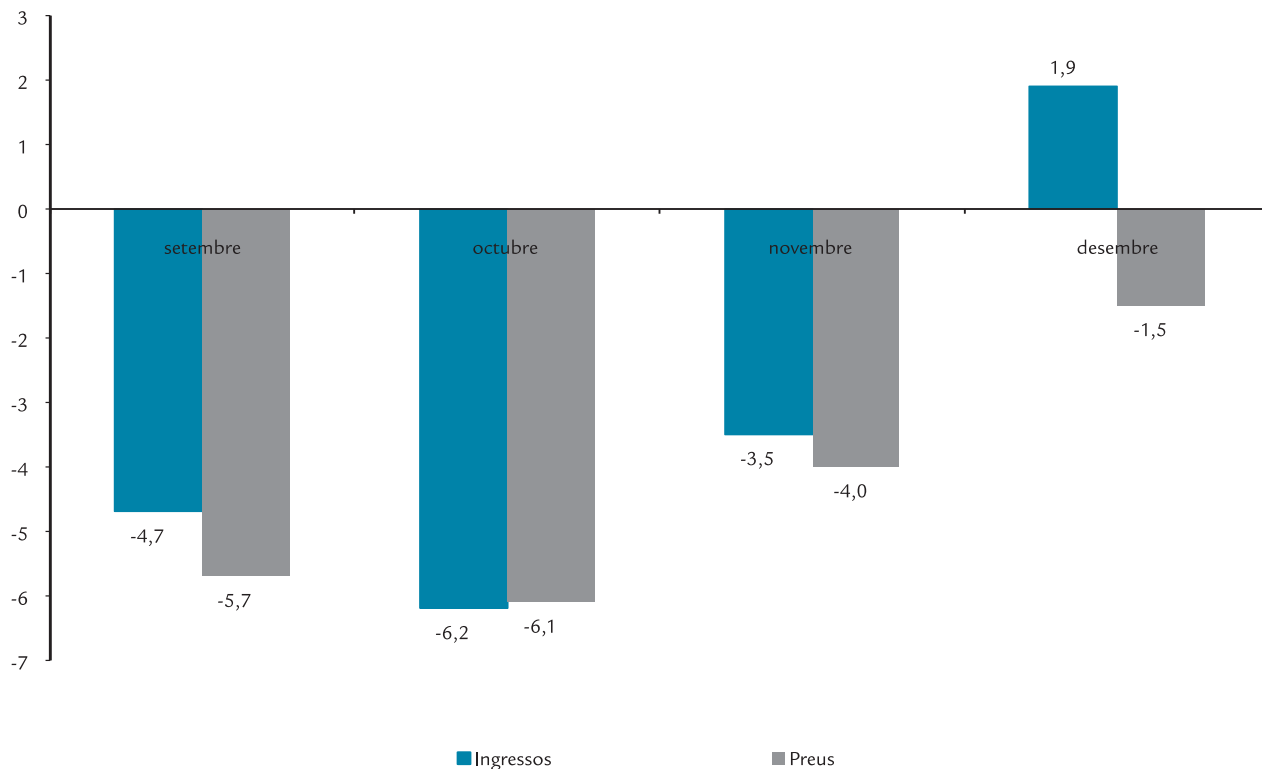
Preus i ingressos hotelers

De conformitat amb les dades publicades per l'INE referents al mes de desembre, l'índex de preus hotelers (IPH) i dels ingressos hotelers (IIH) davallen en el conjunt de l'estat una mitjana interanual de -5,2% i -4,8%, respectivament. Per a les Illes Balears aquestes variacions no són tan negatives per a l'IPH (-1,5%) i fins i tot són positives per a l'IIH (1,9%).

En realitat, les Illes Balears són l'única comunitat autònoma que presenta un augment en l'índex d'ingressos hotelers i són la segona en què els preus cauen amb menys intensitat. Totes les comunitats autònomes presenten al desembre un índex de preus hotelers inferior al de fa un any, ja que el sector hotelier ha ajustat els preus davant la caiguda de la demanda.

Cal esmentar que l'INE ha publicat per darrera vegada l'índex d'ingressos hotelers i que a partir de gener d'enguany publicarà l'indicador de rendibilitat del sector hotelier.

Gràfic 8. Variació interanual dels ingressos i preus hotelers (variació interanual)

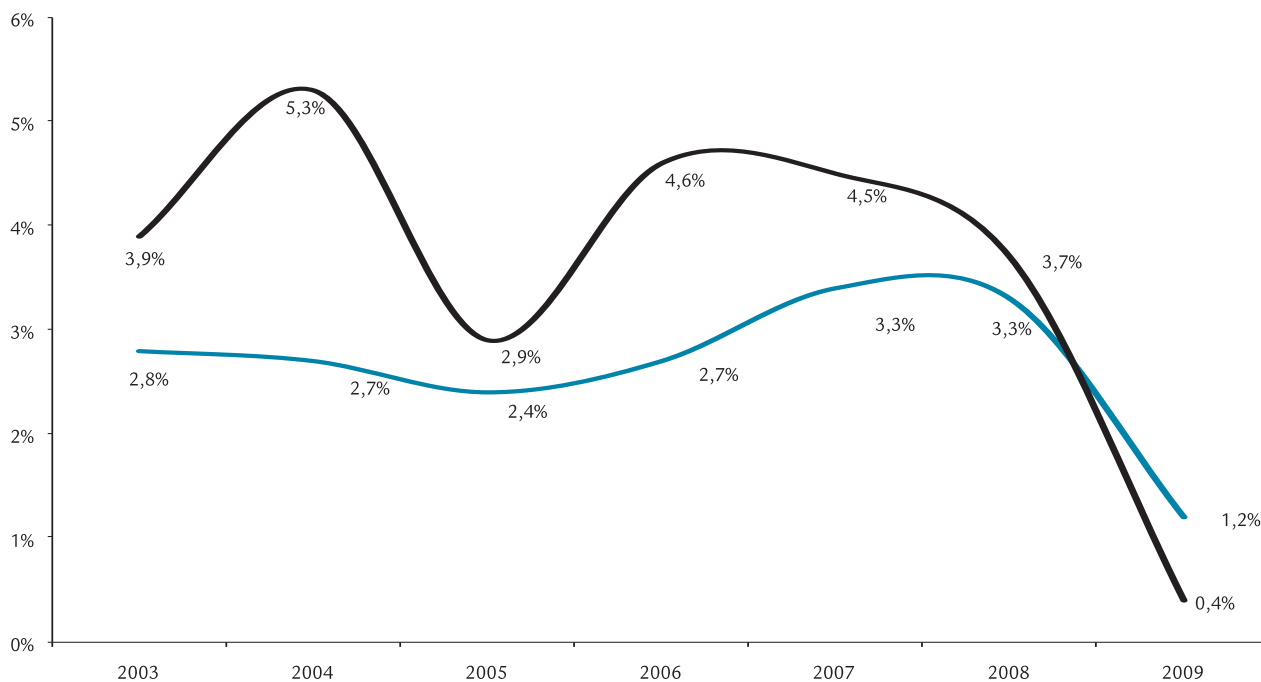

Font: INE

Pel que fa als preus d'oferta complementària (restaurants, bars i cafès), en el gràfic 9 s'observa que en el mes de desembre de 2009 la variació anual dels preus de consum de la zona euro és d'1,2%. L'evolució dels preus dels nostres princi-

pals mercats turístics emissors i de les illes des de 2008 és similar i totes dues davallen considerablement aquests dos darrers anys.

Gràfic 9. IPC Balears Hotels i Restaurants i IHCP Zona Euro (variació interanual mes de desembre)

Font: INE i Eurostat

— IHCP Zona Euro (Armonized indices of consumer prices)

— IPC Balears

Comparació amb altres destinacions

El 2009 arriben menys turistes a Mallorca i a Menorca, i a les Pitiüses es mantenen

Les dades publicades per l'IET, acumulades del gener fins al desembre, presenten un resultat negatiu en el nombre de visites de turistes estrangers a les Illes Balears (-9,5%). La majoria de destinacions nacionals mostren una evolució similar, com ara Andalusia (-7,9%), la Comunitat Valenciana (-10,6%) i Canàries, en què el nombre de turistes estrangers cau un -12,3%.

Per illes, les variacions de 2009 mostren que les **Pitiüses** són la destinació en què menys baixa el nombre de turistes estrangers respecte de 2008 (-1,5%), seguida de **Mallorca**, que disminueix un -10,7%, i la caiguda més intensa es registra a **Menorca**, amb un -12,3%.

Les destinacions competidores emergents davallen de manera similar que a les comunitats autònomes esmentades, menys Croàcia, que, amb un -0,9%, és la destinació amb la dada menys desfavorable. A Malta es redueix un -8,4%, mentre que a Xipre i Turquia la caiguda és de -10,9%.

Al conjunt de l'estat, la caiguda de visitants és més elevada que en altres destinacions competidores, com ara el Marroc, Turquia o Egipte.

Taula 25. Turistes estrangers, comparació amb altres destinacions

	de gener a...	Total	Var (%)	
Illes Balears	desembre	8.979.986	↘	-9,5
Mallorca	desembre	7.096.250	↘	-10,7
Menorca	desembre	553.582	↘	-12,3
Pitiüses	desembre	1.330.154	→	-1,5
Canàries	desembre	8.203.561	↘	-12,3
Andalusia	desembre	7.347.500	↘	-7,9
Comunitat Valenciana	desembre	5.108.886	↘	-10,6
Malta	desembre	1.183.012	↘	-8,4
Xipre	desembre	2.141.187	↘	-10,9
Croàcia	desembre	9.334.822	→	-0,9
Turquia	desembre	2.141.193	↘	-10,9

1, Per a Turquia, turistes d'Europa OCDE

Font: IET, Instituts Estadístics

La Fira Internacional de Turisme (FITUR), que forma part del grup de fires internacionals turístiques més importants, tingué la presència de les Illes Balears i s'hi desenvoluparen nombrosos actes i accions promocionals. Els principals representants polítics i socials de les Illes Balears s'hi troba-

ren per parlar i reflexionar sobre el futur del turisme, com també per donar suport al sector base de l'economia balear.

L'Organització Mundial del Turisme (OMT) preveu una recuperació del turisme mundial per a 2010.

4.3. Turisme. Transport i comunicacions

Taula 26. Afiliats a la Seguretat Social

Transport i Emmagatzematge	Darrera dada		Var Intermens %
Illes Balears	desembre	20.081	-1,9%
Mallorca	desembre	17.000	-1,7%
Menorca	desembre	1.086	-1,8%
Pitiüses	desembre	1.995	-3,6%

Informació i Comunicació	Darrera dada		Var Intermens %
Illes Balears	desembre	6.366	-2,1%
Mallorca	desembre	5.679	-2,5%
Menorca	desembre	330	-0,3%
Pitiüses	desembre	350	2,0%

Font: TGSS i elaboració pròpia

El balanç de 2009 per a les activitats vinculades amb el transport i les comunicacions mostra atonia en els resultats finals. Les activitats referents a la informació i la comunicació no experimenten variacions notables, però la resta d'activitats, les referents al transport i l'emmagatzemament, sí que recullen minvaments importants del dinamisme. Aquests i altres aspectes es descriuen amb més detall a continuació.

Ocupació

A la taula 26 es desglossa el nombre d'afiliats per a dues branques diferenciades, el transport-emmagatzematge i la informació-comunicació. El nombre d'afiliats a la segona d'aquestes branques roman entorn dels 6,6 milers de persones i es manté pràcticament estable al llarg de tot l'any. Els

afiliats al transport i l'emmagatzematge sumen poc més de vint mil persones el desembre, mentre que la mitjana de l'any és de més de 23,3 milers de persones. L'evolució mensual d'aquests ve determinada per la temporada turística, cosa que fa que les variacions intermensuals siguin molt més pronunciades. A més, l'alentiment de l'activitat econòmica de 2009 provoca que les diferències s'hagin incrementat encara més.

De la desagregació del nombre d'afiliats per illes es desprèn que, en el transport i l'emmagatzematge, més del 85% estan registrats a Mallorca; un 10% a les Pitiüses i un 5,4% a Menorca. Respecte de les variacions intermensuals, són més importants a les Pitiüses, en què el pes del turisme és major, la qual cosa fa que la diferència de l'activitat entre la temporada alta i baixa sigui més gran.

Taula 27. Passatgers arribats via aèria segons origen de vol

		Acumulat		Var (%)
Illes Balears				
Total	gener-desembre	14.075.041	↘	-6,3%
Espanya	gener-desembre	4.842.072	→	-0,9%
Alemanya	gener-desembre	3.937.994	↘	-5,5%
Regne Unit	gener-desembre	2.975.368	↘	-13,0%
Itàlia	gener-desembre	382.253	↘	-6,4%
Suïssa	gener-desembre	318.731	↘	-2,7%
França	gener-desembre	207.018	↘	-8,0%
Mallorca				
Total	gener-desembre	10.576.992	↘	-7,1%
Espanya	gener-desembre	3.167.381	→	0,1%
Alemanya	gener-desembre	3.610.545	↘	-6,3%
Regne Unit	gener-desembre	1.991.451	↘	-15,6%
Itàlia	gener-desembre	82.434	↘	-29,3%
Suïssa	gener-desembre	285.050	↘	-3,2%
França	gener-desembre	166.700	↘	-8,4%
Menorca				
Total	gener-desembre	1.216.301	↘	-6,5%
Espanya	gener-desembre	665.433	→	-2,0%
Regne Unit	gener-desembre	397.734	↘	-10,4%
Itàlia	gener-desembre	53.911	↘	-17,5%
Pitiüses				
Total	gener-desembre	2.281.748	→	-1,8%
Espanya	gener-desembre	1.009.258	↘	-3,0%
Regne Unit	gener-desembre	586.183	↘	-5,0%
Alemanya	gener-desembre	279.754	↗	6,3%
Itàlia	gener-desembre	245.908	↗	8,5%
França	gener-desembre	40.283	↘	-6,3%
Suïssa	gener-desembre	24.695	↗	4,0%

Font: AENA i elaboració pròpia

Transport aeri de passatgers

El desembre de 2009 el nombre de passatgers arribats per via aèria a les Illes Balears és de 474 milers de persones, un 0,4% per sobre de les dades del mateix mes de 2008. D'aquesta manera, es passa a assolir taxes positives (després de set mesos de caiguda) com a conseqüència de l'evolució positiva dels passatgers nacionals, que els mesos d'hivern són aproximadament el 65% del total de passatgers arribats per via aèria.

Al llarg de tot el 2009, el nombre de passatgers dels principals mercats emissors registren taxes de creixement negatives. L'evolució de la tendència dels darrers mesos perfila l'inici de la recuperació, però encara es manté en negatiu, sobretot al Regne Unit. Pel que fa al nombre de passatgers nacionals arribats a la nostra comunitat, el creixement presenta taxes positives des de l'agost passat i a l'alça, amb una tendència del 3,2% el desembre.

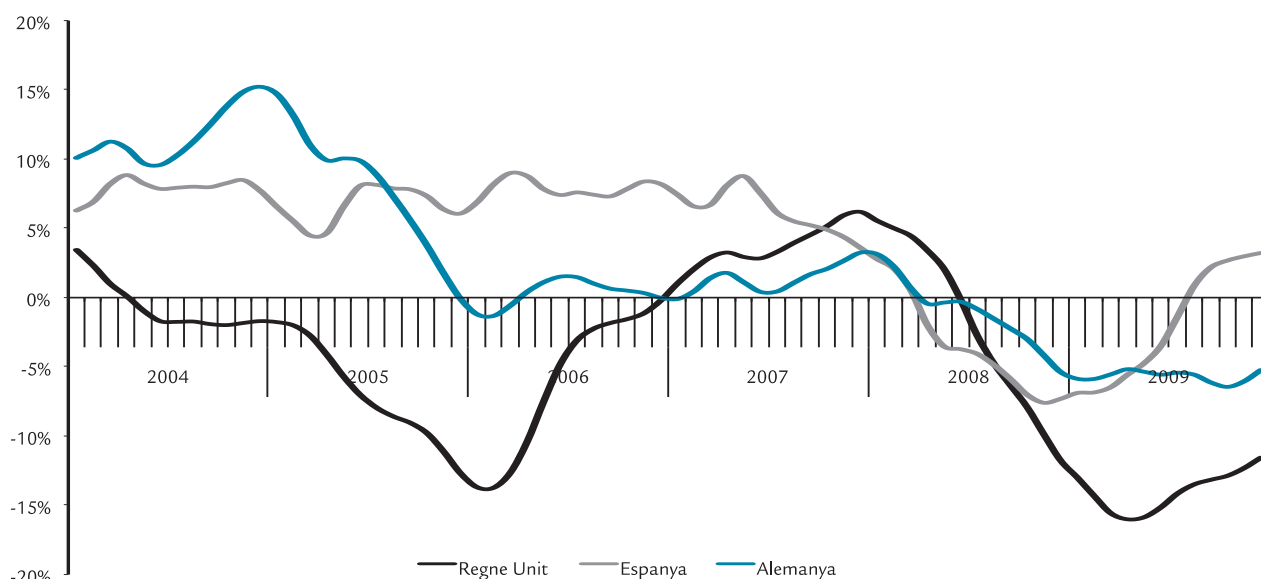
En termes acumulats fins a desembre, el nombre de passatgers arribats a les Illes Balears és de 14 milions, la qual cosa suposa un -6,3% respecte de 2008. Segons la nacionalitat d'origen, el mercat principal és el nacional, que pràcticament roman estable respecte de 2008, amb 4,8 milions de passatgers (-0,9%). Els alemanys sumen 3,9 milions de passatgers (-5,5%), i els més afectats són els britànics, amb 3,0 milions de passatgers (-13,0%), influïts per l'evolució de la lliura i de la seva economia.

Segons l'aeroport d'arribada, el nombre de passatgers acumulats el 2009 és un 7,1% inferior a Mallorca i un -6,5% a Menorca. A Eivissa és on el minvament és més suau, amb un -1,8%. Segons l'origen, a totes les illes els britànics són els que minven més; els nacionals s'estabilitzen a Mallorca i a Menorca, i cauen a les Pitiüses (-3,0%).

El 2009 algunes companyies aèries han desaparegut com a conseqüència de la disminució de l'activitat i dels costos i les inversions que assoleixen les empreses del sector. Això ha suposat l'eliminació de connexions de les illes amb diverses destinacions. Per contra, el 2010 comença amb la inauguració de noves destinacions per part d'altres companyies, com ara el nou aeroport de Lleida i el de Sevilla. S'espera que amb aquestes mesures es beneficiïn les sortides de cap de setmana dels residents.

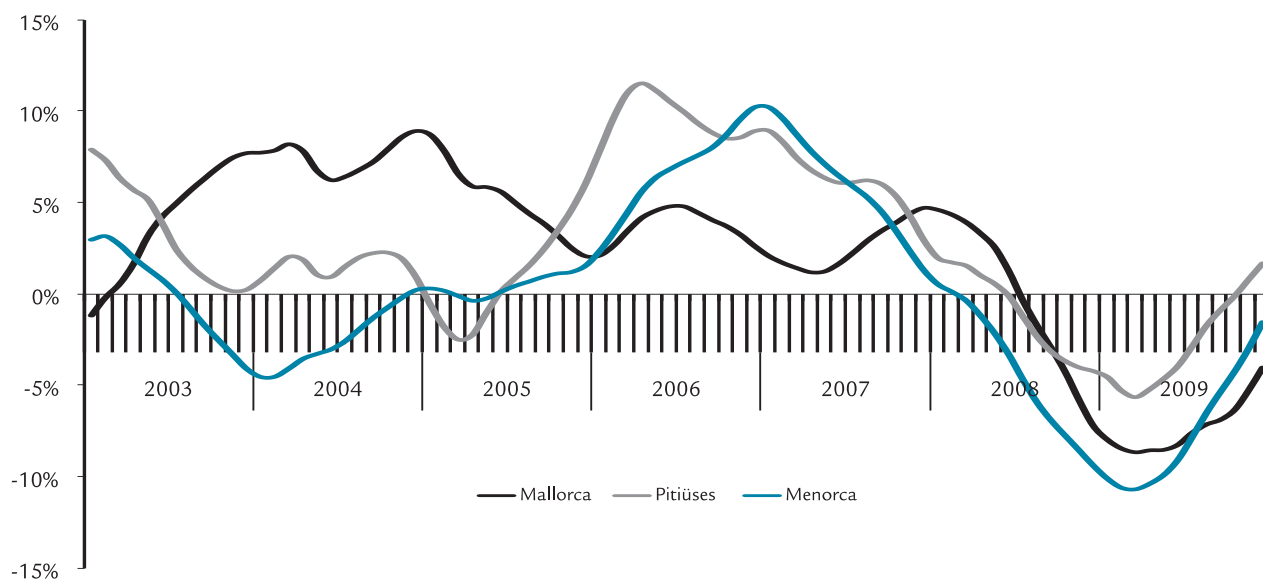
El febrer s'anuncia el projecte de llei sobre la reorganització dels serveis de navegació aèria que, si s'aprova, donaria lloc a la reducció del 15% de les taxes de navegació aèria. Aquestes reduccions serien aplicables als dos propers anys i suposen un canvi de tendència de les taxes impositives, que des dels anys vuitanta s'incrementen. La intenció d'aquesta reducció és rebaixar els costos de les companyies aèries perquè puguin abaratir els preus dels bitllets.

Gràfic 10. Passatgers arribats per via aèria segons origen de vol. Cicle tendència

Font: AENA i elaboració pròpia

Gràfic 11. Passatgers arribats per via aèria per illes. Cicle tendència

Font: AENA i elaboració pròpia

Taula 28. Passatgers arribats via marítima

		Acumulat		Var (%)
Illes Balears				
Línea regular excepte de Formentera a Eivissa	gener-desembre	3.591.253	↘	-12,4%
Creuers turístics	gener-desembre	1.238.821	↘	-5,7%
Mallorca				
Línea regular	gener-desembre	857.935	↘	-14,9%
Creuers turístics	gener-desembre	1.056.215	↘	-6,5%
Menorca				
Línea regular	gener-desembre	154.790	↘	-14,8%
Creuers turístics	gener-desembre	76.246	↘	-26,4%
Pitiüses				
Línea regular excepte de Formentera a Eivissa	gener-desembre	1.537.801	↘	-11,5%
Línea regular, Formentera	gener-desembre	1.040.727	↘	-8,6%
Creuers turístics	gener-desembre	106.360	↗	31,1%

Fonts: Ports de Balears i elaboració pròpia

Transport marítim de passatgers

Pel que fa als passatgers arribats per via marítima, l'acumulat de desembre és de 3,82 milions, la qual cosa suposa una contracció del -6,9% respecte de 2008. El nombre de passatgers per via marítima també pateix la disminució del ritme d'activitat econòmica, la qual cosa ha fet que al llarg de 2009 la tendència sigui a la baixa i la taxa de creixement de desembre davallí fins al -9,4%. Segons el port d'arribada, l'acumulat de passatgers registra caigudes més intenses als ports de Palma i de Maó, en ambdós prop del -15%. A les illes menors, la davallada és d'un -11% a Eivissa i d'un -8,5% a Formentera.

El nombre acumulat de creuers turístics arribats a les Illes Balears el 2009 és de 642 vaixells, un 11% per davall dels arri-

bats el 2008, i el nombre de passatgers que han arribat amb aquests vaixells és de 1.239 milers de persones, un 5,7% inferior a la xifra de 2008. En l'evolució mensual, el setembre i l'octubre registren els màxims anuals, amb aproximadament 190.000 passatgers per mes, sobretot per l'increment de passatgers a Mallorca i a Eivissa. En l'anàlisi per illes, el total de passatgers arribats a Mallorca en creuers turístics és de més d'un milió de persones, amb una variació interanual d'un -6,0%. En la mateixa línia es troba Menorca, amb 76,2 milers de persones en termes acumulats, i una variació del -26%. Contràriament, les Pitiüses, i més concretament l'illa d'Eivissa, registra un increment important del nombre de passatgers (33%) amb més de 105 milers de persones.

Taula 29. Transport de mercaderies. Tones embarcades i desembarcades

	Darrera dada		Cicle-tendència T_{tk}^t (%)	
Balears				
Marítim	desembre	842.338	↘	-9,9%
Aeri	octubre	2.068	↘	-13,6%
Mallorca				
Marítim	desembre	649.017	↘	-10,7%
Aeri	octubre	1.594	↘	-13,2%
Menorca				
Marítim	desembre	67.471	↘	-11,3%
Aeri	octubre	211	↘	-17,7%
Pitiüses				
Marítim Eivissa	desembre	113.106	↘	-6,7%
Marítim Formentera	desembre	12.744	↗	4,6%
Aeri	octubre	262	↘	-11,7%

Font: Ministeri de Foment, Ports de Balears i elaboració pròpia

Nota: Cicle-tendència T_{tk}^t (%) de mercaderies via marítima calculada a partir de Filtre Hodrick-Prescot

Transport de mercaderies

Un indicador de l'activitat econòmica i del comerç és el transport de mercaderies embarcades i desembarcades. La seva evolució presenta, a les Illes Balears, una tendència a la baixa al llarg de 2009, en línia amb la situació econòmica. Pel que fa a les mercaderies transportades per via marítima, la seva tendència es manté en taxes de variació negatives (-10%), tot

i que els darrers mesos de l'any registren una petita millora. La xifra total de tones transportades l'any 2009 suma 11,9 milions, un 10,3% per davall de les de 2008. Una evolució semblant és el que presenten cada una de les illes per separat, si bé els ports de les Pitiüses no arriben als minvaments de dos dígitos i es queden en el -5,5%, la qual cosa indica que la desacceleració de l'activitat en aquestes illes no és tan pronunciada.

4.4 Intermediació financera

Taula 30. Indicadors d'intermediació financera

Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T _{t-k} ⁺ (%)	
Nombre d'hipoteques constituïdes	novembre	2.335	→	-0,4
Import de noves hipoteques (milions d'€)	novembre	335,2	↘	-14,6
Nombre d'efectes impagats	novembre	4.175	↘	-24,5
Import d'efectes impagats (milions d'€)	novembre	20,0	↘	-4,9
% Efectes impagats sobre vençuts	novembre	5,1%	↘	-
Nombre d'empreses en concurs de creditors ¹	4t trim	51	↗	45,7
Dipòsits (milions d'€)	3r trim	20.299,8	↗	5,1
Crèdits (milions d'€)	3r trim	46.067,7	↗	2,6
Nombre d'oficines d'entitats financeres	3r trim	1.249	→	-1,1
Afiliats a la SS activitat intermediació financera	desembre	8.682	-	n.d.
Mallorca	desembre	8.020	-	n.d.
Menorca	desembre	140	-	n.d.
Pitiüses	desembre	522	-	n.d.

Fonts: BE, INE, TGSS i elaboració pròpia

¹ Taxa de variació interanual

n.d.: Variació interanual de la cicle-tendència no disponible atès que el canvi en la classificació CNAE des de gener de 2009 no permet la comparabilitat temporal

La situació de contracció econòmica es manté un trimestre més i el sistema financer espanyol, tot i que es manté resistent, ha de dur a terme ajustaments estructurals per poder continuar afrontant els problemes que pateix. En els darrers trimestres s'ha produït una caiguda del negoci principal de les entitats financeres, com és l'activitat creditícia, atesa la disminució de l'activitat econòmica, de la solvència dels deutors i uns tipus d'interès decreixents redueixen els marges comercials. També augmenta la morositat, que encara no presenta moderació després de molts de mesos de pujada.

El sistema financer espanyol es troba en una situació de reestructuració interna impulsada pel Banc d'Espanya, que es manifesta en la multitud de negociacions que es duen a terme perquè diverses entitats financeres, sobretot caixes d'estalvi, es fusionin per tal d'afrontar millor la complicada situació i puguin sortir reforçades de la crisi que, malgrat que no ha causat problemes de solvència en la majoria d'aquestes entitats, sí que han estat afectades per la conjuntura econòmica. Aquesta reestructuració del sistema bancari espanyol es duu a terme sota l'emparedat del govern central, mitjançant el Fons de Reestructuració Ordenada Bancària (FROB), que avalarà els processos d'integració bancària a les entitats que ho sol·licitin. Gairebé totes les caixes d'estalvi estan immerses en un procés d'integració tant en el mateix àmbit autonòmic (com ara Caixa Sabadell, Terrassa, Girona i Manlleu o, en un procés separat, Caixa Penedès i Laietana) com entre distintes comunitats autònomes (com Caja Castilla La Mancha i Cajastur, de les quals la primera va haver de ser rescatada pel Banc d'Espanya ara farà un any). Amb el temps, aquests s'aniran consolidant, la qual cosa canviarà el mapa del sistema financer espanyol i el farà encara més competitiu.

El sistema financer espanyol es troba en un moment de reestructuració

Els indicadors d'intermediació financera per a les Illes Balears no mostren símptomes de recuperació, sinó més aviat evidencien l'ajustament que pateix el sector, si bé són més positius que un any enrere.

El **nombre d'oficines bancàries** minva en el tercer trimestre de 2009, tant en termes interanuals com intermensuals. La disminució del nombre de sucursals només s'havia produït entre 1991 i 1992 i és una clara mostra de l'ajustament dels costos que duen a terme les entitats financeres per tal d'afrontar la disminució d'ingressos bancaris, i mirar d'evitar que es tradueixin en una major caiguda dels beneficis.

El **nombre d'afiliats a la Seguretat Social en activitats financeres** en el darrer quadrimestre de 2009 continua minvant en termes interanuals, si bé s'ha moderat lleugerament el ritme de caiguda respecte del tercer trimestre. Aquesta reducció de plantilles és causada per la disminució del volum de negoci i la necessitat de reduir despeses, a fi de mantenir les ràtios d'eficiència, després d'anys d'augment en el nombre de treballadors, a causa de la gran expansió comercial que va dur a terme la banca espanyola. Totes les illes tenen menys treballadors afiliats a activitats financeres que a començament de 2009. Cal no oblidar que la nova CNAE-09 ha variat els tipus d'activitats econòmiques en què es classifiquen els afiliats, però gairebé no ha afectat les categories d'activitats financeres i, per tant, es pot fer una anàlisi interanual aproximada.

L'**euríbor** continua apropant-se al tipus d'interès oficial fixat pel Banc Central Europeu (1%) i tanca el mes de gener amb un nou mínim històric (1,23%), tot i que cal destacar una breu pujada en el mes de desembre, causada per la necessitat dels bancs de quadrar els balanços a final d'any i, en conseqüència, l'augment de la demanda de fons interbancaris. Tanmateix, en el mes de gener s'ha tornat a la senda decreixent iniciada ja fa més d'un any (tardor de 2008), en què el BCE va decidir intervenir amb la davallada progressiva dels tipus d'interès, que des de maig de 2009 ja són a l'1%, amb l'objectiu d'estimular l'economia europea.

El **crèdit** concedit a les Illes Balears presenta en el tercer trimestre la moderació en el ritme de creixement que mostra en trimestres anteriors, però encara s'observa un augment respecte del mateix període de 2008 (2,6%, mentre que al conjunt d'Espanya és d'un 1,0%). No obstant això, per primera vegada intertrimestralment, hi ha un senyal clar de la disminució del finançament creditici al qual tenen accés les empre-

ses i famílies. Les dades disponibles fins al mes de novembre per al conjunt d'Espanya també indiquen que el crèdit continua disminuint en termes interanuals mes rere mes.

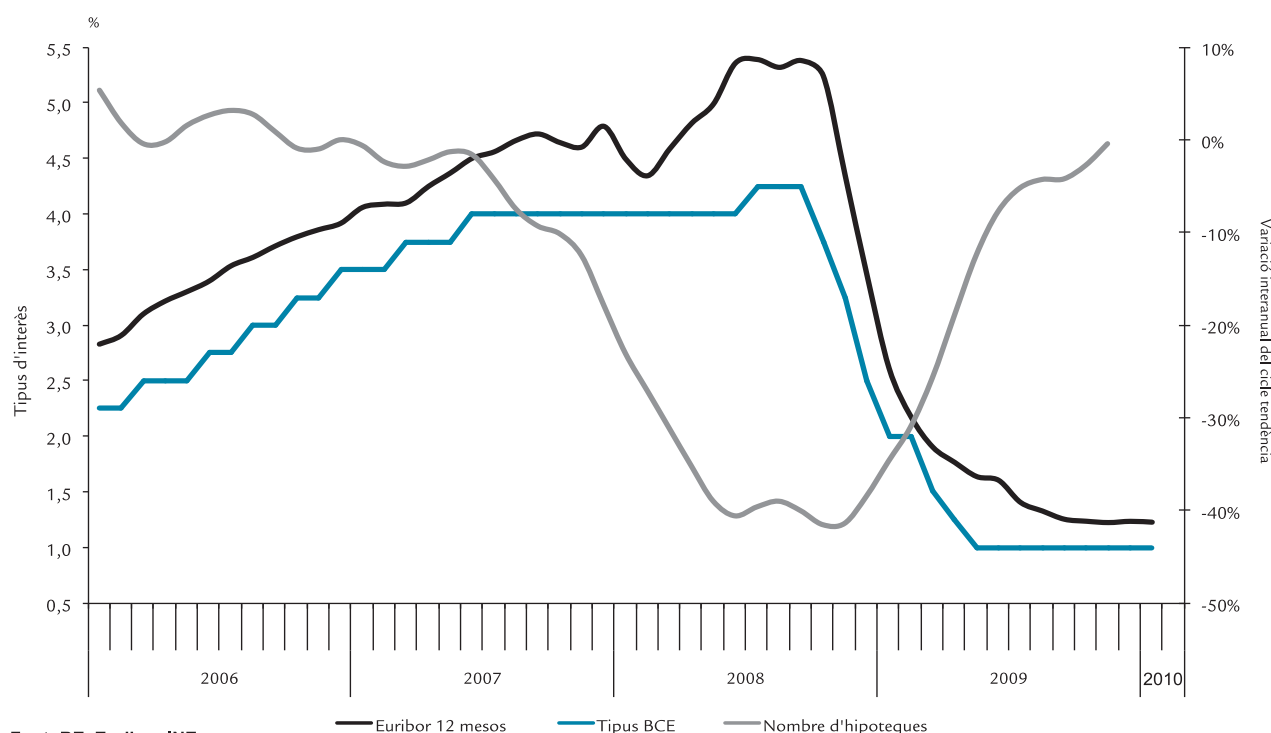
Els **dipòsits** en el tercer trimestre presenten un gran dinamisme a les Illes Balears, atès el seu creixement interanual del 4,4% (mentre que al conjunt de l'Estat és de l'1,4%), una evolució que ja s'observà en trimestres anteriors. Malgrat que els baixos tipus d'interès no incentiven la contractació d'aquests actius financers, la seva seguretat enfront de la volatilitat d'altres inversions determinen que continuïn augmentant, en concordança amb la major taxa d'estalvi de l'economia espanyola.

La **concessió d'hipoteques** a les Illes Balears presenta una evolució irregular en els darrers mesos de l'any. Després de recuperar-se lleugerament en els mesos d'estiu, amb creixements interanuals positius, torna a minvar el nombre d'hipoteques concedides en els mesos de setembre i d'octubre, i

torna a augmentar en termes interanuals en el mes de novembre, la darrera dada disponible. Malgrat que el nombre d'hipoteques augmenta al novembre un 26,6% respecte del novembre de 2008, no es pot parlar de recuperació, perquè les entitats financeres continuen restringint l'accés al finançament hipotecari. Pel que fa a la demanda, també es produeix una contracció, ja que la gent encara és prudent a l'hora d'adquirir un habitatge, atesa la difícil situació del mercat laboral i les expectatives que el preu de l'habitatge continuï minvant. L'import mitjà de les hipoteques no es recupera, sinó que es continua reduint, atesa la disminució del capital prestat per diversos motius que ja s'han comentat en butlletins anteriors, com ara el fet que no es financia el 100% del preu de l'habitatge i que aquest s'ha anat reduint a poc a poc.

El crèdit es desaccelera un trimestre més

Gràfic 12. Evolució dels tipus d'interès i hipoteques

Font: BE, Euribor, INE

El **nombre d'empreses en concurs de creditors** a les Illes Balears augmenta en el darrer trimestre de 2009 respecte del mateix període de 2008 (51 empreses, mentre que el 2008 foren 35), després de minvar en el tercer trimestre, en què només es varen declarar en concurs de creditors onze empreses. Aquest repunt del darrer trimestre de l'any acompanya l'empitjorament dels indicadors financers en aquest període, en què hi ha manca de crèdit i el volum d'activitat continua disminuint. Un trimestre més, la major part de les empreses pertanyen al sector de la construcció.

Morositat per sobre del 4,9% al novembre per al conjunt d'Espanya

El **nombre d'efectes comercials impagats** evoluciona de manera positiva en el quart trimestre, i continua disminuint el nombre i l'import en termes interanuals. Mentre que al novembre de 2008 s'impagaven el 6,9% dels efectes comer-

cial, en el mateix mes de 2009 s'impaguen el 5,1% d'efectes, una xifra que, si bé és elevada, significa una reducció interanual en la morositat comercial. Cal destacar que aquest tipus de finançament empresarial a curt termini continua en contracció mes rere mes (amb l'excepció del mes de novembre, en què va augmentar el nombre d'efectes comercials vençuts), i dificulta el fet que les empreses puguin accedir al finançament.

La **ràtio de morositat del sector bancari** per al conjunt d'Espanya repunta de nou en el mes de novembre, la darrera dada disponible, després de la lleugera contenció en el mes de setembre. D'una banda, augmenta el crèdit morós, que creix un 52,8% interanual en el mes de novembre, mentre que en el mateix període de 2008 creixia un 242,1%. De l'altra, minva el crèdit concedit i, per tant, la ràtio de morositat (crèdit morós sobre crèdit total) s'incrementa i torna als nivells de morositat de l'inici de 1996 i esdevé el problema principal de les entitats financeres, que afronten el 2010 amb l'estancament de l'activitat bancària, la qual determina els seus ingressos.

4.5. Serveis empresarials i activitat immobiliària

Taula 31. Indicadors dels serveis empresarials i immobiliaris

	Darrera dada		Variació intermensual
Afiliats Serveis Empresarials	desembre	42.428	-0,7%
Mallorca	desembre	37.357	-0,4%
Menorca	desembre	1.839	-1,8%
Pitiüses	desembre	3.232	-4,0%
Afiliats Activitats Immobiliàries	desembre	2.445	-0,7%
Mallorca	desembre	1.953	-0,4%
Menorca	desembre	196	-2,0%
Pitiüses	desembre	296	-2,3%

Fonts: TGSS i elaboració pròpia

La reducció de l'activitat econòmica al llarg de 2009 i les dificultats que encara persisteixen per accedir al crèdit fan que algunes empreses i famílies hagin de recórrer als concursos de creditors. Així, el 2009 hi ha 214 deutors que han concursat a les Illes Balears, dels quals 161 són empreses. Això suposa un increment del 24,8% en el nombre de procediments a empreses respecte de 2008, una taxa més suau que la que es registra en el conjunt estatal (72,2%). El sector que concentra la majoria d'empreses que han concursat és la construcció, amb un 34,2% del total, i en menys d'un 2% dels casos es tracta d'empreses de més de cent treballadors. La creació d'empreses també es ressent de la conjuntura econòmica negativa. El 2009 es constitueixen 2.144 societats mercantils, un 28,1% menys que un any enrere. L'expansió empresarial també s'alenteix; el nombre de societats que amplien capital es redueix un -10,1% i l'import de l'ampliació ho fa un -17,2%. La dissolució d'empreses mercantils s'incrementa d'una manera més moderada (+2,6%) i arriba a un total de 642 societats en el conjunt de 2009.

La disminució de l'activitat econòmica i la reducció en el nombre de societats afecta directament els serveis que demanen les empreses, com ara la jardineria, el lloguer de màquina o les activitats de comptabilitat. A final de 2009, el nombre d'afiliats a la Seguretat Social en **activitats empresarials** supera les 42.000 persones, un nivell molt semblant al del mes de gener, que suposa una caiguda del -0,7% respecte del mes de novembre. Totes les illes presenten una reducció intermensual en l'afiliació al sector, si bé és especialment intensa en el cas de les Pitiüses. El nombre d'empreses que tenen els serveis empresarials com a activitat principal evoluciona paral·lelament als afiliats i baixen fins a les 4.572 empreses, un -1,3% menys al desembre respecte del mes anterior.

Els serveis empresarials i l'activitat immobiliària redueixen l'afiliació a la Seguretat Social

La pèrdua de dinamisme del mercat residencial es tradueix en dificultats per a les empreses dedicades a l'activitat immobiliària. La principal font d'ingressos, que prové de la compra-venda d'habitatges, es redueix considerablement el 2009. Així, segons dades del Ministeri de l'Habitatge, el nombre de transaccions immobiliàries en el tercer trimestre arriba a 2.226, una cinquena part menys que en el mateix trimestre de 2008, i acumula una caiguda del -33,8% en els tres primers trimestres de l'any. Tot i que l'estoc d'habitatges lliures a les Illes Balears supera les 15.000 unitats, la demanda està molt condicionada per l'accés al crèdit i per les perspectives futures sobre l'evolució del preu de l'habitatge.

L'atonía en el mercat immobiliari es tradueix en una reducció en l'afiliació a la Seguretat Social per a totes les illes. En el mes de desembre, la davallada intermensual és d'un -0,7%, però en el mes anterior va arribar a un -6,1%, especialment per la caiguda en l'afiliació a Menorca i a Formentera. En el darrer mes de 2009 hi ha 782 empreses d'alta en aquesta activitat i presenten un comportament semblant al nombre d'afiliats, perquè més del 60% dels treballadors són assalariats, mentre que el 40% restant pertanyen al règim especial d'autònoms.

4.6. Altres serveis

Taula 32. Ocupats altres serveis

Balears	Darrera dada		Variació intermensual
Activitats sanitàries i serveis socials	desembre	30.867	0,1%
Altres serveis socials	desembre	20.879	-1,2%
Administració Pública	desembre	21.101	0,5%
Educació	desembre	17.451	-0,8%
Serveis de la llar	desembre	10.437	-0,4%
Mallorca			
Activitats sanitàries i serveis socials	desembre	26.512	0,4%
Altres serveis socials	desembre	16.941	-1,2%
Administració Pública	desembre	17.176	0,1%
Educació	desembre	15.892	-0,9%
Serveis de la llar	desembre	8.435	-0,9%
Menorca			
Activitats sanitàries i serveis socials	desembre	1.817	-2,2%
Altres serveis socials	desembre	1.590	1,6%
Administració Pública	desembre	2.122	2,4%
Educació	desembre	661	-3,2%
Serveis de la llar	desembre	492	1,2%
Pitiüses			
Activitats sanitàries i serveis socials	desembre	2.538	-1,4%
Altres serveis socials	desembre	2.348	-3,1%
Administració Pública	desembre	1.803	1,9%
Educació	desembre	898	3,2%
Serveis de la llar	desembre	1.510	1,6%

Font: TGSS i elaboració pròpia

Al final de 2009 les **activitats sanitàries i els serveis socials** disposen de gairebé 31.000 afiliats a la Seguretat Social. Aquesta xifra s'ha mantingut estable al llarg de l'any i la variació intermensual mitjana se situa en el 0,3%. A l'illa de Mallorca l'increment és del 0,4%, mentre que a Menorca i a les Pitiüses baixa sols un -0,1%. Més de 1.110 empreses es dediquen principalment a aquesta activitat a les Illes Balears, un nombre molt semblant a la xifra de fa un any.

La Conselleria de Salut i Consum reforma la salut pública per adaptar-la a les noves necessitats socials de les Illes Balears i als canvis que s'han produït en els darrers anys. Així, la nova Llei de salut pública permetrà fer canvis innovadors i avantguardistes i incorporarà la iniciativa de salut en totes les polítiques. A més, es crea l'Agència de Salut Pública de les Illes Balears com a òrgan executiu que substituirà la Direcció General de Salut Pública i Participació, planificarà les polítiques de salut i assegurarà la prestació dels serveis. La nova normativa considera el valor de la salut com a transversal, que està present en tots els àmbits vitals i va més enllà dels factors biològics i dels relatius als estils de vida. D'altra banda, a final de 2009 es van inaugurar dos nous centres de salut, un a Sant Jordi de ses Salines i un altre a Palmanova i des del mes de febrer d'enguany Cala d'Or disposa d'una nova Unitat Bàsica de Salut que proporciona assistència sanitària a més de 4.500 persones.

L'afiliació a les activitats vinculades a altres serveis socials continua davallant

A **altres serveis socials** es recullen les activitats econòmiques vinculades a activitats associatives, activitats recreatives (culturals i esportives) i els serveis personals. Aquest conjunt d'activitats registren a les Illes Balears, en el darrer dia de l'any 2009, un nombre d'afiliats de devers 21.000 persones, la qual cosa suposa una variació del -1,2% respecte del mes de novembre. L'evolució és negativa per a Mallorca (-1,2%) i per a les Pitiüses (-3,1%), però Menorca registra un increment intermensual d'un 1,6%.

El nombre d'ocupats a l'**educació** a les Illes Balears en el mes de desembre se situa entorn de les 17.400 persones. Aquesta xifra suposa una variació a la baixa del -0,8% respecte del mes anterior. A la desagregació per illes es pot comprovar que sols a les Pitiüses es registra un creixement del nombre de persones ocupades (+3,2%), mentre que a Menorca (-3,2%) i Mallorca (-0,9%) la variació és negativa. Tot i això, considerant el còmput global de l'any, l'afiliació en aquesta activitat roman estable.

La situació de crisi econòmica ha impulsat la matriculació en els centres d'educació per a persones adultes. Així, en aquest curs acadèmic s'hi han matriculat 15.762 persones majors de 18 anys, un 36% més que en el període anterior. L'oferta més demandada és per als estudis de l'etapa secundària, amb un total de 3.838 alumnes, seguida de l'ensenyament del català. L'increment del nombre de persones aturades o el de demanants de feina que estan interessats a millorar la seva formació són les causes principals d'aquest augment en la matriculació de l'ensenyança per a adults.

Un 36% més d'adults reprenen els estudis

Actualment, la Conselleria d'Educació i Cultura ha iniciat les obres de nous col·legis públics, com ara el d'Andratx, que

està previst que entri en funcionament durant el primer trimestre del curs 2010-2011, el CP de Na Caragol d'Artà, amb una inversió global de més de 2,5 milions d'euros, o el CP de Maria de la Salut, que substituirà el CP Antonio Monjo.

El nombre d'afiliats a la Seguretat Social vinculats a l'**Administració pública** a les Illes Balears és d'aproximadament 21.100 persones. En el darrer mes de 2009 s'incrementa en mig punt percentual el nombre d'empleats públics respecte del mes de novembre. En l'anàlisi per illes, les variacions intermensuals més significatives es presenten a Menorca i les Pitiüses, amb un increment del 2,4% i 1,9%, respectivament, mentre que a Mallorca s'estabilitza entorn del 0,1%.

5 Mercat laboral

5.1. Ocupació

Taula 33. Indicadors del mercat laboral

Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T _{t-k} ^t (%)	
Població activa ¹	desembre	459.158	→	-0,7
Ocupats (afiliats a la SS) ²	desembre	368.060	↘	-5,7
Assalariats	desembre	274.263	↘	-6,4
Autònoms i altres règims especials	desembre	93.797	↘	-4,0
Aturats registrats	gener	90.588	↗	30,4
Taxa d'atur registrat (%) ³	gener	19,8	↗	3,6
Taxa d'atur registrat d'estrangers (%)	desembre	31,3	↗	5,3
Total contractes indefinits	gener	2.259	↘	-19,9
Total contractes temporals	gener	15.592	↘	-2,8
Mallorca				
Població activa ¹	desembre	377.036	→	-0,9
Ocupats (afiliats a la SS) ²	desembre	304.762	↘	-5,9
Aturats registrats	gener	72.264	↗	27,3
Taxa d'atur registrat (%) ³	desembre	19,2	↗	4,2
Menorca				
Població activa ¹	desembre	32.755	↘	-2,3
Ocupats (afiliats a la SS) ²	desembre	25.909	↘	-6,5
Aturats registrats	gener	6.816	↗	22,1
Taxa d'atur registrat (%) ³	desembre	20,9	↗	3,3
Pitiüses				
Població activa ¹	desembre	48.193	→	0,4
Ocupats (afiliats a la SS) ²	desembre	36.215	↘	-2,6
Aturats registrats	gener	11.508	↗	21,9
Taxa d'atur registrat (%) ³	desembre	24,9	↗	3,3

Fonts: TGSS, SOIB, INE i elaboració pròpia

¹ Població activa=Aturats+Afiats del mateix mes.

² Afiats als règims generals, d'autònoms, especial agrari i de la llar de la Seguretat Social i als règims especials de la mar. No inclou afiliats a MUFACE, ISFAS ni règims especials menors de la Seguretat Social.

³ Taxa d'atur calculada a partir de l'estimació dels afiliats de darrer dia del mes de gener. Variació com a diferència de punts percentuals respecte mateix mes de l'any anterior.

En un context de frenada en la caiguda de l'economia balear, el mercat de treball de les Illes Balears presenta una acceleració de la destrucció de l'ocupació al llarg de l'any 2009 a un ritme molt intens. A excepció dels mesos d'estiu, en què l'ocupació millora en el sector de serveis de manera estacional, la resta de mesos s'obtenen nombres elevats de persones en situació de recerca de feina i, així, al mes de desembre s'assoleixen els 91.098 desocupats. D'aquest atur registrat, el percentatge més elevat correspon als treballadors del sector de serveis, que arriben al 67% de mitjana anual sobre el total de desocupats de les Illes Balears. Els contractes signats disminueixen un -19,5% de mitjana anual dels 306.965 contractes que es varen registrar a les Illes Balears durant l'any 2009, el 82% corresponen al sector de serveis i, en aquest sector, més d'un terç es correspon a l'hoteleria. El sector de la construcció registra un -28,6% menys de contractes respecte de l'any anterior com a conseqüència de la greu crisi que sacseja aquest sector.

El període de recerca d'ocupació es perllonga en el temps, i els aturats de llarga durada augmenten. Atesa aquesta situació en què molts aturats finalitzen el dret a rebre prestacions o subsidis, les administracions configuren plans i mesures urgents a l'efecte de reduir els impactes socials i econòmics negatius a les llars. Així, per exemple, el Programa Temporal per Desocupació i Inserció (PRODI) proporciona prestacions per a un màxim de 180 dies d'un 80% de l'IPREM (420 € el 2009), sempre que compleixin un determinat perfil. Tant les polítiques passives d'ocupació (prestacions i subsidis) com les actives es configuren com a actuacions públiques fonamentals en entorns recessius que prevenen l'exclusió social i els perniciosos efectes sobre el consum i la inversió privada.

La tendència de l'**afiliació** a la Seguretat Social durant l'any 2009 és descendent i assoleix una taxa mitjana de -6,5% respecte de l'any anterior. La baixada d'afiliació més important es registra al mes de maig amb més d'un -8%. Els treballadors

autònoms també es veuen afectats amb una baixada de l'afiliació al règim especial de gairebé el -5%.

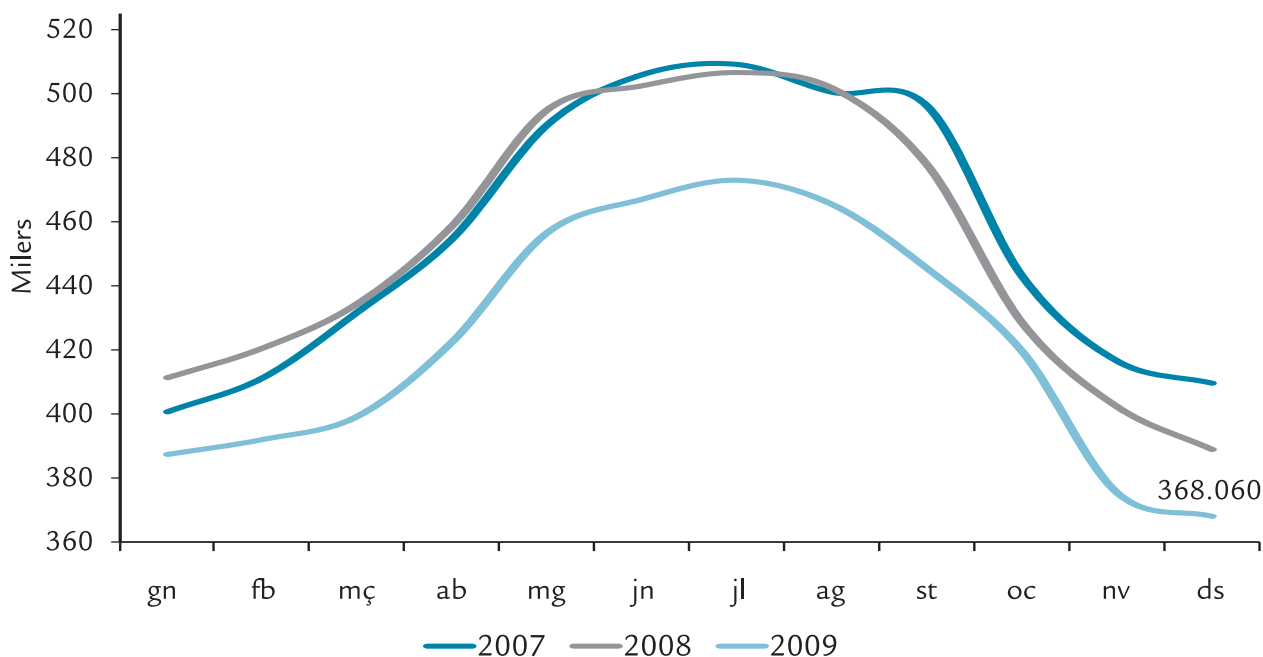
Menorca encapçala la baixada de l'afiliació al llarg de 2009

Quant a l'anàlisi per illes, Menorca és la que presenta un descens percentual més important en l'afiliació i al llarg de l'any

cau un -7,7% de mitjana, gairebé dos punts i mig percentuals menys que les Pitiüses. La davallada a Mallorca és gairebé d'un -6,7% de mitjana. Al mes de desembre, Menorca presenta una pujada interanual de més del 16% de la població aturada.

L'afiliació estrangera també baixa en tots els mesos de l'any, cosa que de mitjana anual suposa un -10,7% menys respecte de 2008. La major incidència correspon als estrangers que no provenen de la Unió Europea, amb una baixada molt a prop del -13%, mentre que els europeus cauen gairebé el -8%.

Gràfic 13. Afiliació mitjana a la Seguretat Social

Font: OTIB

Els expedients de regulació de l'ocupació continuen en màxims

Al llarg de 2009 el nombre d'expedients de regulació d'ocupació arriba a 139 d'àmbit autonòmic, la qual cosa duplica els que es presentaren l'any anterior. Els expedients que sol·liciten l'extinció de contractes laborals sumen 34 i afecten

principalment el sector de serveis. Els 79 ERO de suspensió temporal de la relació contractual afecten sobretot el sector del calçat, que ja mostra símptomes d'esgotament. El fet que no es concedeixin crèdits bancaris i no es renovin les pòlisses de crèdit contribueix a ofegar la gestió ordinària de les empreses.

L'opció de reducció de jornada és utilitzada en 26 ocasions. Aquesta figura ha contribuït a Alemanya a la preservació de llocs de feina. A Espanya, la part de jornada reduïda s'abona amb les prestacions contributives del treballador a l'efecte de complementar el salari i, així, no perdre poder adquisitiu. En canvi, requereix l'autorització prèvia de l'autoritat laboral.

5.2. Costos laborals

Taula 34. Costos laborals

Balears	Darrera dada		Variació (%)	
Cost total per assalariat i mes (€)	3r trim	2.281,0	↗	4,5
Cost laboral per hora efectiva (€)	3r trim	16,6	↗	3,2
Indústria i energia	3r trim	18,9	-	n.d.
Construcció	3r trim	15,1	-	n.d.
Serveis	3r trim	16,7	-	n.d.
Hores efectives per assalariat /mes	3r trim	137,2	↘	-2,6
Indústria i energia	3r trim	134,5	-	n.d.
Construcció	3r trim	141,8	-	n.d.
Serveis	3r trim	136,8	-	n.d.
Increment salarial pactat en convenis (%)	gener	1,6	↘	-1,6

Font: INE, MTIN

n.d.: Variació interanual de la cicle-tendència no disponible atès que el canvi en la classificació CNAE des de gener de 2009 no permet la comparabilitat temporal

Al tercer trimestre de 2009 el **cost laboral per treballador** arriba a les Illes Balears a una mitjana de 2.281,02 €, la qual cosa suposa un increment del 4,5% respecte del tercer trimestre de 2008, més d'un punt percentual per sobre del conjunt d'Espanya (3,3%). Aquest increment tan significatiu dels costos laborals no es contraresta amb la repercussió via preus que les empreses haurien de traslladar al consumidor per atendre aquest sobrecost a causa d'una inflació més continguda a principi d'any. Així, és previsible que s'ajustin encara més les plantilles amb una reducció dels contractes temporals, sia acomiadant o no renovant els que hi ha, sia reduint les noves contractacions.

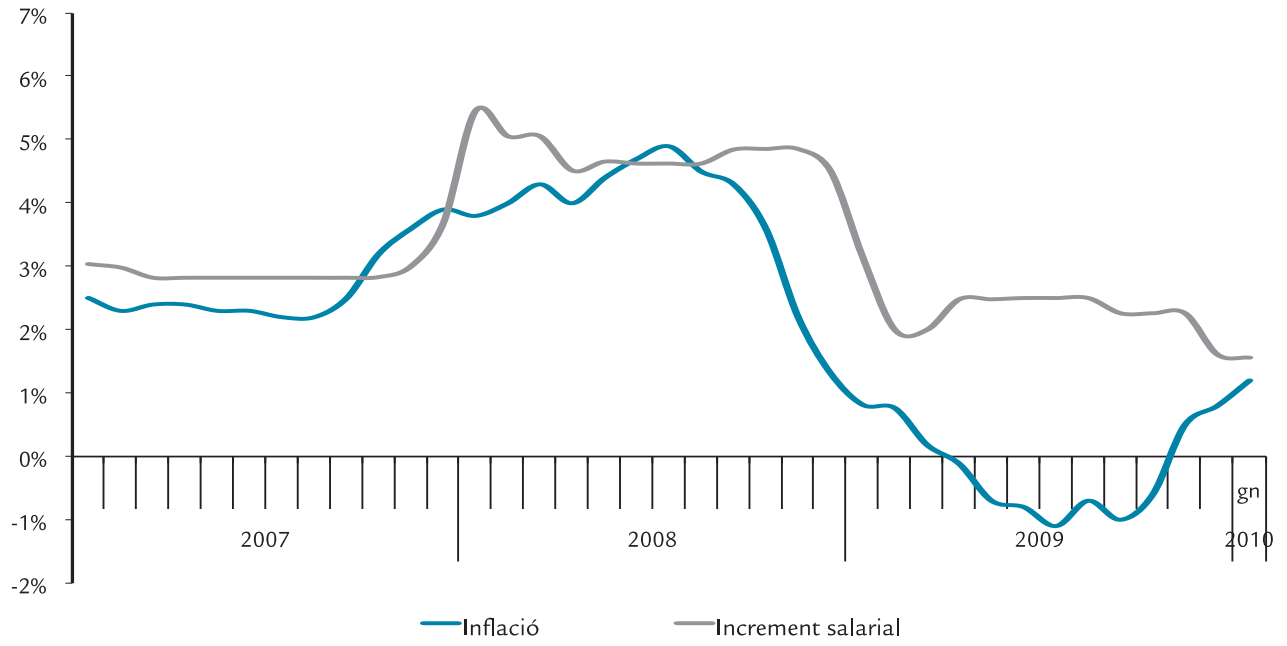
Les indemnitzacions per acomiadaments incideixen en l'increment del cost laboral total

En el cost laboral total s'inclouen les cotitzacions obligatòries, les indemnitzacions i les prestacions socials, a més del cost salarial. El cost salarial puja fins als 1.658,33€, es

manté amb un augment del 3,5% i és el sector de la indústria que té el cost salarial més elevat (1.805,05€). La construcció el té més contingut (1.463,71 €) i és un 14,6% més barat que la mitjana estatal. Els altres costos, amb un increment del 7,2%, constaten l'augment de la conflictivitat laboral.

L'increment salarial pactat en convenis té una clara tendència a la moderació a principi de 2010 a les Illes Balears i baixa fins a un 1,57%. L'any comença amb un elevat nombre de signatures de convenis; al mes de gener s'enregistren 22 convenis, davant els 9 signats un any enrere. Al conjunt d'Espanya, se signen al mateix mes 952 convenis col·lectius i destaca el sector de serveis, amb 706 convenis enregistrats. L'increment pactat és de l'1,62%, la qual cosa suposa una significativa contenció futura dels salaris en consonància amb l'evolució de la inflació. Aquest índex se situa al mes de gener en l'1%. Per tant, els treballadors afectats pels convenis continuen guanyant poder adquisitiu a l'inici de l'any, si bé, com s'aprecia en el gràfic 14, les variacions de salaris i preus tendeixen a convergir.

Gràfic 14. Evolució dels salaris i la inflació a les Illes Balears

Font: INE, MTIN

La taxa de variació interanual del mes de gener de l'índex de preus de consum (IPC) per a les Illes Balears continua la tendència creixent iniciada el passat mes de novembre i se situa en l'1,2%, per damunt de la dada nacional. La causa principal de la pujada dels preus és l'increment del preu del petroli davant la davallada que va experimentar el gener de 2009.

L'IPC per a les Illes Balears puja per tercer mes consecutiu

L'Institut Nacional d'Estadística (INE), amb l'objectiu de reflectir els canvis en els hàbits dels consumidors durant l'any 2009, ha realitzat l'actualització anual de les ponderacions emprades per al càlcul de l'IPC base 2006, fent servir informació procedent de l'enquesta de pressuposts familiars (EPF) i d'altres fonts. Els canvis introduïts no influeixen en les taxes de variacions ja publicades, atès que la fórmula del càlcul del Sistema 2006 consisteix a encadenar els índexs, de manera que no es produeixi una ruptura.

Taula 35. Variació interanual de l'IPC

Taxa de variació interanual de l'índex de preus de consum. Gener 2010

	Taxa	Aportació a l'IPC
Índex general	1,2	
Aliment, beguda no alcohòlica	-2,8	-0,46
Beguda alcohòlica i tabac	10,9	0,29
Vestit i calçat	-1,2	-0,09
Habitatge	2,2	0,26
Parament de la llar	2,6	0,21
Medicina	-2,2	-0,07
Transport	5,7	0,90
Comunicació	-0,3	-0,01
Lleure i cultura	-1,0	-0,07
Ensenyament	4,2	0,06
Hotels, cafès i restaurants	0,1	0,01
Altres béns i serveis	1,3	0,14
Inflació subjacent	0,2	

Font: INE

Els principals grups que presenten una disminució en l'índex de preus de consum per a les Illes Balears són:

- *Aliments i beguda no alcohòlica*: presenta una taxa de variació interanual del -2,8%. Els aliments que han contribuït a aquesta dada són: patates i els seus preparats (-7,2%); carn porcina (-6,5%); carn d'au (-6,0%); llet (-5,1%); productes lactis (-4%); olis i altres greixos (-4,9%); crustacis, mol·luscs i preparats de peix (-3,4%); cereals i derivats (-2,9%); i pa (-2,6%). D'altra banda, només hi ha una rúbrica d'aliments que hagi augmentat els preus: cafè, cacau i infusions (0,6%).
- *Vestit i calçat*, amb una disminució interanual de -1,2%, recull l'efecte de l'augment de les rebaixes d'aquest hivern.

En canvi, entre les partides que augmenten:

- *Transports*: reflecteix una taxa de 5,7%, atès l'augment del preu dels carburants i lubricants en comparació amb la seva davallada el mateix període de l'any anterior.

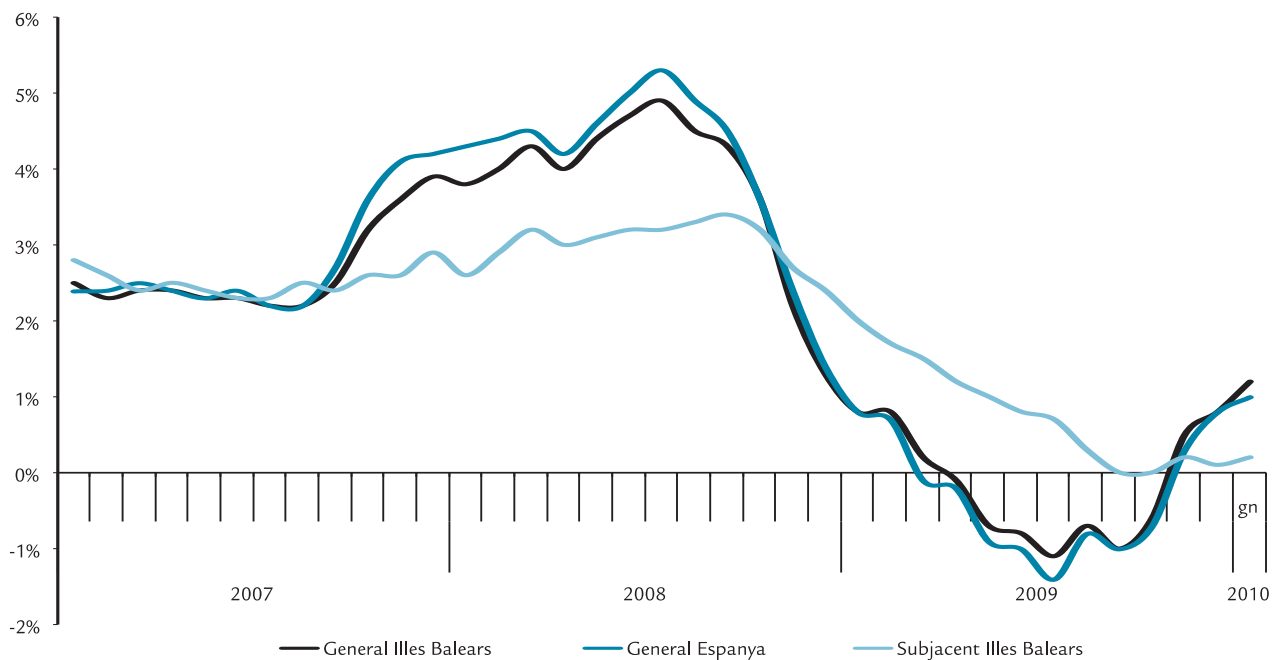
— *Beguda alcohòlica i tabac*: 10,9%. Els preus de les begudes alcohòliques es redueixen un -0,4%, mentre que la variació experimentada en el tabac és de 17,1%. Aquest increment es deu a la pujada dels impostos sobre aquests productes que va tenir lloc el mes de juny.

— *Habitatge*: 2,2%. La rúbrica que més ha contribuït a l'increment del preu de l'habitatge és conservació de la llar, seguida de l'habitatge en arrendament. Cal destacar, així mateix, la pujada dels preus del gas i del gasoil per a calefacció.

— *Parament de la llar*: 2,6%. Malgrat que totes les rúbriques s'incrementen, destaquen les pujades de preus de tèxtils i accessoris per a la llar (4,4%) i d'articles no duradors per a la llar (2,9%).

El transport, que puja un 5,7%, és el grup que més influeix en la pujada de l'índex de preus

Gràfic 15. Variació interanual de l'Índex de Preus de Consum

Font: INE

D'altra banda, la inflació subjacent (que exclou els aliments no elaborats i productes energètics) per a les Illes Balears és de 0,2%, una dècima per damunt de la dada nacional, i se situa en el mateix nivell que el mes de novembre de 2009.

La inflació subjacent varia un 0,2% en taxa interanual

L'índex de preus de consum per a Espanya en el mes de gener varia un 1,0%, dues dècimes més que en el mes de desembre.

Totes les comunitats autònomes tenen taxes anuals positives. Les comunitats que presenten taxes més elevades són Catalunya, amb un 1,4%, seguida amb un 1,2% de Cantàbria, Galícia i les Illes Balears. Canàries, amb un 0,2%, és la comunitat en què es registra la taxa més baixa de creixement interanual.

La inflació estimada per a la zona euro en el mes de gener suposa una variació de l'1,0%.

7 Demanda

7.1. Consum

Taula 36. Indicadors de consum

Balears	Darrera dada		Cicle-tendència $T_{t,k}^t$ (%)	
Facturació elèctrica usos domèstics (MWh)	setembre	170.904	→	1,0
Consum carburants automoció (quilolitres)	gener	46.011,7	↘	-7,2
Matriculació de vehicles	gener	1.941	↗	18,9
Índex de vendes al detall ¹	desembre	92,9	↘	-3,8
Mallorca				
Facturació elèctrica usos domèstics (MWh)	setembre	128.836	→	0,4
Consum carburants automoció (quilolitres)	gener	38.052,0	↘	-4,2
Menorca				
Facturació elèctrica usos domèstics (MWh)	setembre	17.584	↗	2,1
Consum carburants automoció (quilolitres)	gener	2.894,1	↘	-4,3
Pitiüses				
Facturació elèctrica usos domèstics (MWh)	setembre	24.484	↗	5,9
Consum carburants automoció (quilolitres)	gener	5.065,6	→	-3,4

Fonts: CLH, DGT, Gesa-Endesa, INE i elaboració pròpia

¹ Preus constants any 2005

En el tercer trimestre de 2009, la darrera dada disponible, s'observa de nou la caiguda del consum per al conjunt d'Espanya (-2,4% respecte del mateix trimestre de 2008). Com en trimestres anteriors, el consum de les llars es contreu, mentre que el consum de les administracions públiques continua augmentant interanualment (-5,1% i 4,9%, respectivament, en el tercer trimestre). Això reflecteix que les famílies ajusten la seva despesa a la difícil situació econòmica, mentre que els diversos governs (central i regionals) augmenten la despesa per tal d'estimular l'activitat. Cal destacar que en el tercer trimestre es modera lleugerament el creixement del consum públic respecte de trimestres anteriors i és d'esperar que la moderació continuï per tal de contenir el dèficit públic.

A diferència de trimestres anteriors, la reducció del consum de les llars va acompanyada d'una caiguda de la renda disponible, tant bruta com neta, tal com mostren els comptes no financers trimestrals per sectors institucionals publicats per l'INE: la renda disponible cau un -1,6% i la neta, un -1,9%, mentre que en el mateix trimestre de 2008, presentaven un gran dinamisme (9,8% i 10,2%, respectivament). Així, les llars disposen de menys renda que l'any anterior i això determina que continuïn ajustant el consum i augmentin l'estalvi donada la incertesa sobre la situació econòmica futura. Així, la taxa d'estalvi brut se situa en el 14,4% en el tercer trimestre, mentre que en el mateix període de 2008 era del 9,5%. De fet, des de l'any 2000 no s'observava una taxa d'estalvi tan elevada en un tercer trimestre.

El consum privat es contreu també en el tercer trimestre

L'indicador de confiança del consumidor, disponible per al conjunt d'Espanya, millora mes rere mes des de l'inici de l'estiu, amb creixements interanuals de dos dígitos. Aquesta evo-

lució positiva s'accelera en el quart trimestre i el gener d'enquany, en què mostra una certa recuperació del nivell de confiança de les llars i les empreses, tot i que encara no s'arriba als nivells de l'indicador previs a la crisi.

Tot i l'evolució negativa de les macromagnituds de consum, els diversos indicadors de consum privat mostren una millora relativa en el darrer trimestre de 2009, no sols per al conjunt d'Espanya, sinó també a les Illes Balears. Cal remarcar que durant el 2010 diverses mesures, com ara la reducció de 400 euros a l'IRPF, desapareixen i se n'han pres d'altres per tal de contenir el dèficit públic, però que desincentiven el consum privat, com ara la pujada de l'IVA a partir de juliol de 2010, un cop l'activitat econòmica es recuperi.

La **matriculació de vehicles** continua la recuperació iniciada després de l'estiu, en què es va tornar a taxes de creixement interanual positives, després de més d'un any i mig de caigudes. El revifament de les matriculacions es produeix gràcies a l'estímul del Pla 2000E (ajudes directes als compradors de vehicles per part del govern central i els fabricants d'automòbils), que el govern central ha renovat per a 2010, atès l'èxit a l'hora d'incentivar la compra de vehicles per part dels particulars. La major part de l'augment de matriculacions es produeix en els turismes, tot i que també es recuperen les matriculacions de vehicles de càrrega, però molt més lleugerament.

La matriculació de turismes consolida la recuperació

L'índex de vendes al detall modera el ritme de decreixement des de final de l'estiu i, si bé encara presenta taxes negatives de variació interanual, la caiguda es va alentint. S'ha de tenir en compte que aquest indicador ha mostrat un retrocés significatiu des de començament de 2008, especialment en la primera meitat de 2009, i en els darrers mesos de l'any comença a frenar la reducció. Així, presenta una caiguda

interanual del -3,1% al mes de desembre, mentre que en el mateix mes de l'any anterior es reduïa un -7,9% interanualment.

El **consum de carburants per a l'automoció** (gasoil i benzina) torna a intensificar la caiguda en el quart trimestre respecte del mateix període de 2008. En el mes de gener d'enguany la davallada és especialment forta i s'abandona la moderació en el ritme de retrocés del tercer trimestre. Aquest fet es produeix a causa de la disminució del nombre de visitants i de la reducció de l'activitat econòmica, que és patent un trimestre més. Per illes, totes presenten la mateixa evolució decreixent.

7.2. Consum dels no residents

Taula 37. Consum dels residents a l'estranger

Balears	Darrera dada		Variació (%)	
Enquesta despesa turística - EGATUR				
Total (milions d'€)	4t trim	854	↘	-15,4
Mitjana per persona (€)	4t trim	854	→	0,3
Mitjana diària (€)	4t trim	85	↘	-8,3
Estada mitjana	4t trim	10	↗	9,3
Compres i extraccions d'efectiu amb targeta emesa a l'estranger (milions d'€)				
Total	4t trim	228,2	↘	-12,4
Regne Unit	4t trim	56,1	↘	-25,7
Alemanya	4t trim	84,4	↘	-6,0
França	4t trim	12,0	↘	-3,8
Itàlia	4t trim	6,4	↗	5,4
Estats Units	4t trim	6,6	↘	-44,2
Holanda	4t trim	3,5	↗	4,6
Suïssa	4t trim	12,7	↗	4,4
Noruega	4t trim	4,1	↘	-11,8
Irlanda	4t trim	2,5	↘	-29,3
Suècia	4t trim	5,2	↗	3,0
Àustria	4t trim	4,1	↗	6,5
Dinamarca	4t trim	3,7	↘	-7,4
Portugal	4t trim	2,8	↗	18,1
Bèlgica	4t trim	2,5	↗	7,1
Resta	4t trim	21,5	↘	-8,9

Font: 4B-Euro6000-ServiRed i Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç

La **despesa turística total efectuada pels no residents** a les Illes Balears cau un -15,6% en el quart trimestre de 2009 respecte del mateix període de l'any 2008, segons dades de l'enquesta de despesa turística (EGATUR), una caiguda molt més pronunciada que la que experimenta en el conjunt d'Espanya (-3,3%) en el mateix període. De fet, l'any 2009 es tanca amb una reducció interanual del -7,2%, mentre que al conjunt estatal és d'un -6,7%. Malgrat que a començament de 2009 la despesa efectuada per turistes internacionals a les Illes Balears presentava un comportament més positiu que a la resta de comunitats autònomes, un cop iniciada la temporada turística l'evolució ha estat més negativa a les Illes Balears.

La **despesa mitjana per turista** internacional augmenta a les Illes Balears en el quart trimestre de 2009 i tanca el 2009 amb un creixement positiu superior al conjunt d'Espanya, 2,9% davant el 2,2%. Malgrat això, la despesa total es redueix, atès el fet que el nombre de turistes arribats ha minvat en més proporció. D'altra banda, la **despesa mitjana per dia** cau en el quart trimestre respecte del mateix període de 2008, tot i l'augment de l'estada mitjana.

Les compres i disposicions d'efectiu amb targetes emeses a l'estranger també presenten una evolució negativa un quadri-

La **facturació elèctrica d'usos domèstics** presenta una evolució irregular en els darrers mesos d'estiu (darreres dades disponibles), amb caigudes interanuals de -7,2% per al total de les Illes Balears en el mes de setembre. Tot i això, la tendència no és negativa, atès l'augment constant de l'energia elèctrica que han consumit en els darrers anys les llars a causa de l'augment poblacional. Per als darrers mesos de l'any, no hi ha dades de facturació elèctrica de les llars, però sí de la demanda elèctrica del conjunt de l'economia, que presenta caigudes significatives en termes interanuals, la qual cosa fa preveure que la facturació elèctrica de les llars s'hagi reduït en el darrer trimestre de l'any respecte de l'any anterior.

mestre més, i encadenen cinc quadrimestres consecutius de reducció interanual, la qual cosa suposa que 2009 ha acabat amb un minvament d'aquest tipus de despesa d'un -12,2% respecte de 2008. En el quart trimestre disminueix la despesa efectuada amb targeta emesa a l'estranger per pràcticament totes les nacionalitats. La caiguda interanual més important en termes relatius en el quart trimestre és la dels Estats Units, si bé el seu pes en la despesa total és residual. L'impacte més important es produeix a causa de la reducció de la despesa del Regne Unit, perquè és un dels principals mercats emissors de turistes per a les Illes Balears, després d'Alemanya amb un percentatge de despesa sobre el total del 24,6% i 37,0%, respectivament. Les compres i les disposicions d'efectiu fetes amb targetes emeses a Alemanya també presenten una caiguda significativa en el quart trimestre, si bé no tan pronunciada com en el cas britànic.

El 2009 la despesa mitjana per turista internacional s'incrementa un 2,9%

Cal recordar que l'origen de l'entitat emissora no necessàriament coincideix amb l'origen del seu titular.

7.3. Inversió

Taula 38. Indicadors d'inversió

Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T_{tk}^i (%)	
Societats mercantils creades	novembre	154	↘	-16,2
Augment net de capital (milions d'€) ¹	novembre	73,0	↗	39,1
Centres de treball inscrits a la SS	desembre	37.363	↘	-4,8
Import de noves hipoteques (milions d'€)	novembre	335,2	↘	-14,6
Dipòsits (milions d'€)	3r trim	20.299,8	↗	5,1
Crèdits (milions d'€)	3r trim	46.067,7	↗	2,6
Matriculació de vehicles de càrrega ²	gener	1.771	↗	2,3

Font: BE,DGT, INE, MTIN i elaboració pròpia

¹ Capital de noves societats, més ampliacions de capital, menys reduccions de capital.

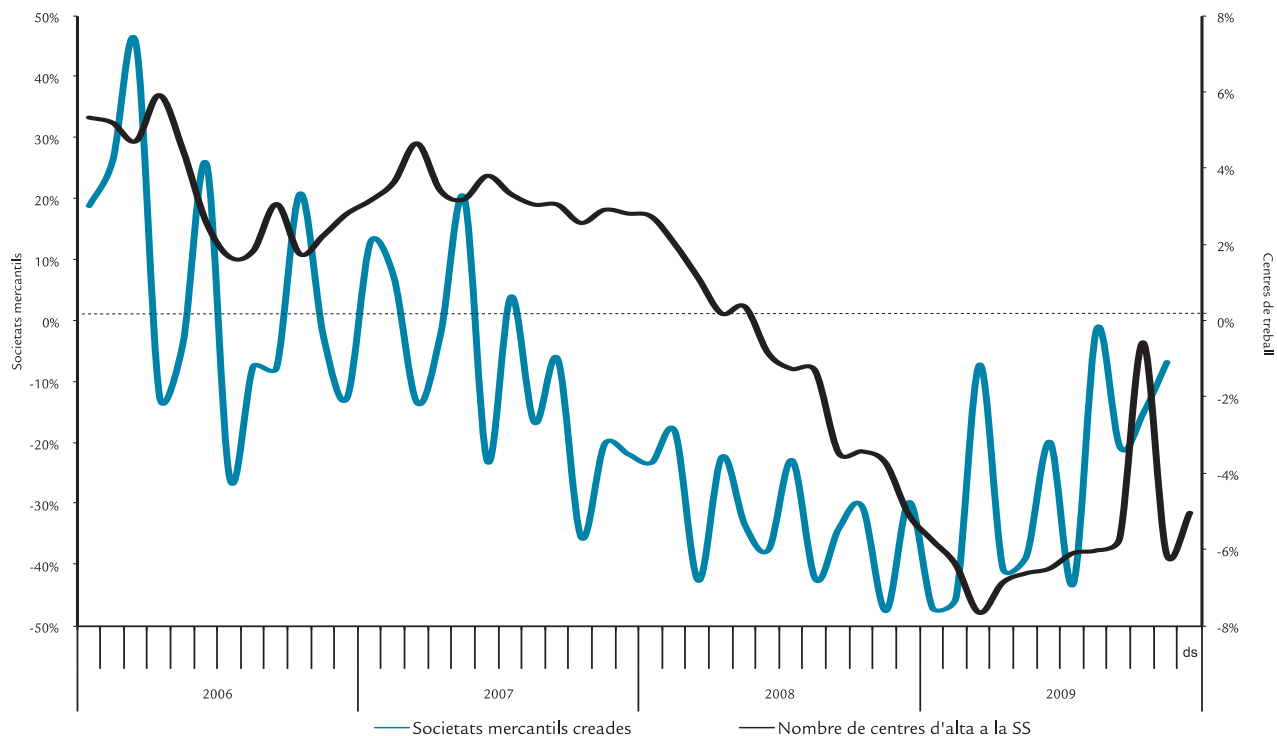
² Camions, furgonetes i tractors industrials

La inversió empresarial és el component del PIB que mostra una caiguda més important des de l'inici de la recessió econòmica, després d'anys d'experimentar un gran dinamisme (es tracta del component del PIB més sensible a la situació econòmica). En el tercer trimestre de 2009, la darrera dada disponible, la formació bruta de capital fix presenta una caiguda pronunciada en termes interanuals per al conjunt d'Espanya (-16,2%), similar a la de trimestres anteriors. Aquesta contracció encara és més accentuada un trimestre més per a la inversió en béns d'equipament, donada de la disminució de la demanda d'aquests béns per la manca d'activitat de la indústria i la construcció.

A les Illes Balears, els diversos indicadors de la inversió privada mostren la mateixa evolució que al conjunt d'Espanya, tret de l'indicador de matriculació de vehicles, que és l'únic que presenta una certa millora.

El nombre de centres de treball d'alta a la Seguretat Social no deixa de minvar en el quart trimestre i en el mes de desembre d'enguany se situa a nivells similars als de desembre de 2004, després de prop de dos anys de decreixement. Per illes, totes presenten la mateixa evolució negativa, si bé aquesta és menys pronunciada a les Pitiüses. **El nombre de societats mercantils** creades torna a presentar un marcat decreixement un mes més respecte de l'any 2008, però cal remarcar que es manté en els darrers mesos entorn dels 150, una xifra molt inferior a les societats mercantils que es creaven mensualment en els anys de creixement econòmic. No sols es creen menys empreses, sinó també amb menys capital. Així, el capital subscrit en el mes de novembre és gairebé la meitat que el del mateix període de 2008.

Gràfic 16. Variació interanual d'indicadors d'empreses a les Illes Balears

Font: SOIB, INE

La **matriculació de vehicles de càrrega** (camions, furgonetes i tractors industrials) comença a remuntar en els darrers mesos de 2009, després de les pronunciades caigudes experimentades des de final de 2007. La recuperació no ha estat tan dinàmica com la dels turismes, ja que el creixement interanual en les matriculacions s'ha iniciat lleugerament més tard (en el darrer trimestre de l'any) i a ritme més lent. El retrocés continuat de l'activitat empresarial continua impeding la recuperació total de les matriculacions, si bé ja no presenten taxes negatives de creixement interanual.

La matriculació de vehicles de càrrega es recupera en el darrer trimestre de 2009

El **crèdit** concedit per les entitats financeres a les Illes Balears frena un trimestre més el seu creixement. Al tercer trimestre,

la darrera dada disponible, el volum de crèdit augmenta un 2,6% respecte del mateix període de 2008, mentre que per al conjunt d'Espanya ho fa un 1,0%. Si bé continua sent positiu en termes interanuals, per primer cop des del tercer trimestre de 2001 mostra un retrocés en termes intertrimestrals (-1,6% respecte del segon trimestre d'enguany, inferior al conjunt d'Espanya, també negatiu, -0,6%). Cal destacar que el crèdit empresarial minva en termes interanuals en el tercer trimestre per al conjunt d'Espanya (-0,9%), després de trimestres encadenats de desacceleració, una situació que no es produïa des de 1995.

La inversió privada no es podrà recuperar mentre no aconseguixi finançament per dur-se a terme. Aquesta situació s'intenta pal·liar amb crèdit oficial, si bé no és suficient per recuperar la senda de creixement de la inversió empresarial. Per aquest motiu, els diversos governs (central i autonòmic), continuen fent inversió pública per tal de reactivar l'activitat econòmica.

III. MEDI AMBIENT

Introducció

L'Assemblea General de les Nacions Unides proclamà l'any **2010 Any Internacional de la Diversitat Biològica**, amb la finalitat d'atreure l'atenció internacional sobre el problema de la pèrdua continuada de la biodiversitat, que es defineix com "la variabilitat d'organismes vius de qualsevol font, inclosos, entre altres coses, els ecosistemes terrestres i marins i altres ecosistemes aquàtics i els complexos ecològics dels quals formen part; comprèn la diversitat dins de cada espècie, entre les espècies i dels ecosistemes"¹. Per tot això, les amenaces a la biodiversitat són també una amenaça directa als recursos biològics dels quals disposa la humanitat: els aliments, les medicines, la fusta i el mateix equilibri dels ecosistemes, que ens proveeixen d'aigua, d'aire fresc, mantenen el sòl i regulen la temperatura. La biodiversitat està íntimament lligada als hàbitats naturals i, per tant, als espais protegits. A la Convenció sobre la Diversitat Biològica sorgida de la cimera de l'ONU sobre medi ambient i desenvolupament (Rio de Janeiro, 1992), la Comunitat Internacional es comprometé a assolir el 2010 una reducció significativa del ritme de pèrdua de biodiversitat com a contribució per pal·liar la pobresa i en benefici de la vida sobre la terra, però els esforços no han estat suficients.

L'Oficina Regional Europea de la Unió Internacional per a la Conservació de la Naturalesa (UICN) impulsà la iniciativa "Countdown 2010", per a la biodiversitat. En els seus objectius hi ha el de fomentar polítiques ambientals i accions per a un ús eficaç, eficient i sostenible de recursos naturals; promoure l'increment del patrimoni natural i la biodiversitat local; impulsar la cooperació i fomentar els processos d'implantació de les agendes locals 21. El Ministeri de Medi Ambient i Medi Rural i Marí, adherit a la iniciativa, i la Federació Espanyola de Municipis i Províncies (FEMP) signaren un conveni de col·laboració per posar en marxa una estratègia comuna per a la preservació de la biodiversitat. El conveni reconeix la necessitat de disposar de l'esforç dels municipis per assolir l'objectiu europeu el 2010. Així, a final de 2006, es constituí la Xarxa de Governos Locals+Biodiversitat 2010. En l'àmbit de les Illes Balears, pertanyen a aquesta xarxa el Consell Insular de Menorca, l'Ajuntament d'Alaior i l'Ajuntament de Sineu.

El gener d'enguany es va dur a terme a Madrid la conferència "Post 2010 Biodiversity Vision and Target -The role of Protected Areas and Ecological Networks in Europe" de la qual sorgí el document "Prioritats de Cibeles: per a la pèrdua de biodiversitat a Europa", que serà la base per a les propostes que Espanya, durant la presidència de la Unió Europea, presentarà en el debat global d'adopció d'una meta per a 2020 en matèria de biodiversitat. A més, el 22 de maig se celebrarà el Dia Internacional de la Diversitat Biològica, que enguany s'ha vinculat al canvi climàtic sota el lema "Biodiversitat i canvi climàtic", atès que aquest accelera el ritme de l'extinció d'espècies. Fins a un 30 % d'espècies poden estar amenaçades.

Pel que fa als resultats de la **XV Conferència Internacional sobre el Canvi Climàtic, de Copenhagen**, del desembre passat, no s'han complert les expectatives inicials d'aconseguir

un acord jurídicament vinculant a tot el món que s'apliqués a partir de 2012, atès que no tots els països hi estigueren d'acord. Tanmateix, l'acord incorpora compromisos de reducció d'emissions de la majoria dels països i, en particular, dels grans emissors de gasos d'efecte hivernacle (els EUA i la Xina), que estaven fora dels compromisos de Kyoto. S'estableix que el febrer de 2010 s'hauran de presentar els compromisos de reducció dels països desenvolupats i dels que estan en vies de desenvolupament. S'introdueix l'objectiu de mantenir el màxim increment de la temperatura per davall dels 2°C, si bé no s'emmarcà en un horitzó temporal. A la vegada, es crearà un fons global de 30.000 milions de dòlars per a 2010-2012 i de 100.000 milions de dòlars cada any des de 2013 fins a 2020, que estarà finançat per països desenvolupats i servirà per combatre el canvi climàtic en els països menys desenvolupats. En tot cas, cal esperar un futur acord definitiu durant la XVI Conferència Internacional sobre el Canvi Climàtic, que es durà a terme a Mèxic.

De conformitat amb el principi 1 de la Declaració de Rio, de 1992, "els éssers humans constitueixen el centre de les preocupacions relacionades amb el desenvolupament sostenible. Tenen dret a una vida saludable i productiva en harmonia amb la naturalesa". Per aconseguir abordar els problemes de l'actualitat i preparar el món per al futur, es posà en marxa el Programa 21. Aquest programa, en el capítol 28, tracta de les iniciatives que han de prendre les autoritats locals, un factor determinant per aconseguir els objectius del Programa 21. La Carta d'Aalborg, aprovada el 1994 a la Conferència europea sobre ciutats i municipis sostenibles, recull la implicació en el procés d'**Agendes Locals 21** i els plans d'acció local a favor de la sostenibilitat, que contribueixen a l'aplicació del V Programa de la Unió Europea en Matèria de Medi Ambient. Pel que fa a les Illes Balears, des de l'aprovació de la Carta d'Aalborg, s'han dut a terme diverses iniciatives per implantar agendes locals 21 a la nostra comunitat autònoma. L'any 1995, l'Ajuntament de Calvià va començar a treballar en l'Agenda 21 i el Consell Insular de Menorca va elaborar un pla de desenvolupament sostenible per a la declaració de l'illa com a reserva de la biosfera. L'any 1996 el Govern Balear, amb el programa ECOTUR, va impulsar la realització de diagnòstics ambientals i plans d'acció a sis destinacions turístiques de les Illes Balears. L'any 1999, es varen aprovar els plans d'acció ambiental de Sant Antoni de Portmany i de Fornells. El Decret 123/2002, de 4 d'octubre, regula la implantació de l'Agenda Local 21. Actualment, tots els municipis balears (67) es troben en procés d'aplicació de l'Agenda Local 21. És l'única comunitat autònoma espanyola que ha assolit un grau d'implantació tan alt. Per mesurar i valorar la sostenibilitat municipal s'utilitzen 17 indicadors de sostenibilitat, que pròximament s'ampliaran a 33. També s'ha d'esmentar el sistema d'indicadors per a la gestió integrada de la zona costanera (GIZC) de les Illes Balears, el dictamen 5/2007 del Consell Econòmic i Social de les Illes Balears. Aquest sistema d'indicadors, elaborat per l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats (IMEDEA) i consensuat pels agents socials en el marc del CESIB, està en fase d'implantació com a programa pilot a Menorca. Col·laboren en aquesta implantació l'Observatori Socioambiental de Menorca

1 De conformitat amb el Conveni sobre la diversitat biològica (CDB) signat a la Conferència de les Nacions Unides sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament, a Río de Janeiro l'any 1992

(OBSAM), el Centre d'Investigació Ocean Bit i l'Ibstat. D'aquesta manera, en els dos darrers anys, el Govern de les Illes Balears i els quatre consells insulars han propiciat que tots els ajuntaments aprofundeixin els processos d'Agenda Local 21. Tots els ajuntaments de les Illes Balears han signat la Carta d'Aalborg i 51 han adoptat els Compromisos d'Aalborg.

Els Compromisos d'Aalborg suposen una passa més en la sostenibilitat ambiental, la qual implica que el ritme en què es consumeixen matèries renovables, aigua i recursos energètics no superi el ritme en què els sistemes naturals les poden recuperar, i que el ritme en què es consumeixen recursos no renovables no excedeixi el ritme en què els recursos renovables sostenibles els substitueixen. Per tot això, cal invertir en la conservació dels béns naturals que encara existeixen, reduir el nivell d'explotació dels béns naturals i incrementar l'eficiència de la utilització final dels productes. Els deu compromisos d'Aalborg tracten des de les formes de govern a la planificació i el disseny urbanístic, passant per àrees com els recursos naturals comuns o el consum i les formes de vida responsables.

Cal destacar que de cada vegada més les empreses decideixen voluntàriament integrar les preocupacions socials i ecològiques en les activitats comercials i en les relacions amb els seus interlocutors; és l'anomenada responsabilitat social empresarial (RSE). Per això, la participació és cada vegada més nombrosa en el sistema comunitari de gestió i auditoria ambiental (EMAS).

Cal esmentar que el Govern de les Illes Balears, mitjançant la Conselleria de Turisme, pertany a la xarxa europea NECS-TUR, fundada el 2007, l'objectiu de la qual és el desenvolupament sostenible i oferir un turisme competitiu, de conformitat amb la Comissió Europea "Agenda pel turisme europeu sostenible i competitiu".

En matèria de sostenibilitat, la importància dels indicadors recau en el fet que són elements importants a l'hora de prendre decisions, perquè resumeixen un conjunt de dades i aporten una visió sintètica al llarg del temps. En relació amb tot el que s'ha exposat, aquest butlletí tracta vuit indicadors de turisme sostenible, que també figuren, entre d'altres, a l'Agenda Local 21 i que són: capacitat d'allotjament, índex d'estacionalitat turística, índex d'estrès turístic, equilibri d'ocupació laboral, taxa d'immigració, superfície natural protegida, parc de vehicles i abastament d'aigua municipal.

Finalment, s'ha d'esmentar que la Conselleria de Medi Ambient i Mobilitat prepara l'*Estat del medi ambient a les Illes Balears, 2006-2007*, en compliment de l'obligació que marca la llei estatal que regula la informació ambiental, la llei

27/2006, que regula els drets d'accés a la informació, de participació pública i d'accés a la justícia en matèria de medi ambient derivada de directives europees en aquesta matèria. Recull la informació més significativa de les Illes Balears en qüestions mediambientals i serveix per millorar la planificació de la gestió en aquesta matèria.

Capacitat d'allotjament

La capacitat d'allotjament total és un indicador que mesura el nombre màxim de persones, tant residents com turistes, que pot acollir un determinat territori en un any. La metodologia seguida és la que proposa l'Agenda Local 21. La capacitat d'allotjament turístic l'ha obtingut el Centre d'Investigació de Tecnologies Turístiques de les Illes Balears (CITTIB), de conformitat amb el nombre de places turístiques. La capacitat d'allotjament residencial pren de referència el cens de l'any 2001 i té en compte el nombre d'habitats anual de cada illa, i la mitjana de persones per habitatge. La capacitat d'allotjament residencial a partir de 2001 corregeix el nombre d'habitats de l'any anterior amb els projectes residencials visats i es multiplica el resultat per la mitjana de persones per habitatge obtingut per a l'any 2001.

A les Illes Balears, la capacitat d'allotjament total l'any 2001 és de 1.251.526 places i l'any 2009, de 1.413.023 places, un 12,9% més elevat (Mallorca, 12,6%; Menorca, 17,7%; Eivissa, 11,5% i Formentera, 5,6%). La capacitat d'allotjament residencial l'any 2009 representa un 70,0% del total, amb 990.105 places (Mallorca, 73,8%; Menorca, 64,3%; Eivissa, 53,5% i Formentera, 44,8%) i ha experimentat tan sols un increment d'un 0,9% respecte de l'any 2008, com a conseqüència de la desacceleració del sector de la construcció. La capacitat turística suposa el 30% restant i per a Mallorca i Menorca experimenta una reducció respecte de l'any 2008 (-0,1% i -0,3% respectivament), mentre que a Eivissa s'incrementa un 0,4%, i a Formentera no s'ha produït variació.

Segons l'enquesta d'ocupació d'allotjaments turístics extra-hotellers, l'any 2009 els apartaments turístics han ofert, de mitjana, un grau d'ocupació per places de 36,2% en l'àmbit estatal, mentre que les Illes Balears presenten el grau d'ocupació més elevat d'Espanya, amb un 58,7%.

L'índex de la capacitat d'allotjament total s'ha incrementat un 12,9% entre el 2001 i el 2009

Taula 39. Capacitat d'allotjament total a les Illes Balears (persones)

Anys	Mallorca	Variació (%)	Menorca	Variació (%)	Eivissa	Variació (%)	Formentera	Variació (%)
2001	965.036	-	118.510	-	154.756	-	13.224	-
2002	984.552	→ 2,0%	120.636	→ 1,8%	157.111	→ 1,5%	13.326	→ 0,8%
2003	998.999	→ 1,5%	122.865	→ 1,8%	160.257	→ 2,0%	13.426	→ 0,7%
2004	1.009.681	→ 1,1%	126.580	→ 3,0%	161.533	→ 0,8%	13.585	→ 1,2%
2005	1.025.329	→ 1,5%	129.906	↗ 2,6%	162.682	→ 0,7%	13.665	→ 0,6%
2006	1.040.270	→ 1,5%	133.396	↗ 2,7%	164.833	→ 1,3%	13.797	→ 1,0%
2007	1.061.559	→ 2,0%	136.185	↗ 2,1%	168.690	↗ 2,3%	13.880	→ 0,6%
2008	1.079.712	→ 1,7%	138.897	→ 2,0%	171.700	→ 1,8%	13.956	→ 0,5%
2009	1.087.003	→ 0,7%	139.473	→ 0,4%	172.580	→ 0,5%	13.968	→ 0,1%

Font: CITTIB, INE i COAIB.

Índex d'estacionalitat turística

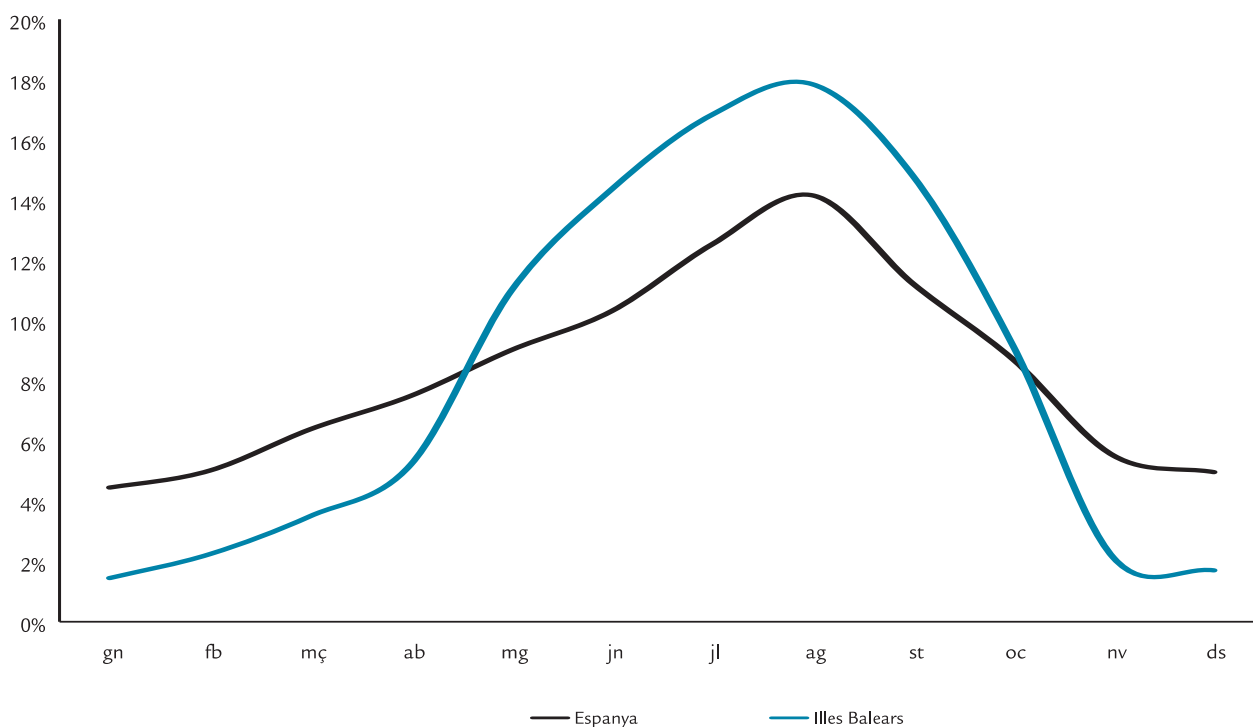
L'índex d'estacionalitat turística mesura el percentatge de persones que ha pernoctat en establiments hotelers durant cada mes de l'any respecte del total anual (ocupació mensual/ ocupació anual). L'ocupació mensual en cada cas s'ha calculat a partir de la mitjana mensual de les persones que han pernoctat en establiments hotelers durant els mesos de referència des de 1999 fins a 2009. L'ocupació anual s'ha calculat a partir de la mitjana anual de les persones que han pernoctat en establiments hotelers des de 1999 fins a 2009.

S'observa que tant en l'àmbit nacional com a les Illes Balears l'índex d'estacionalitat turística és considerablement més elevat als mesos de juny a setembre que a la resta de l'any. A

més, en aquests mesos l'estacionalitat a les illes (juny, 14,3%; juliol, 16,8%; agost, 17,8%; setembre, 14,8%) és superior en relació amb Espanya (juny, 10,3%; juliol, 12,5%; agost, 14,2%; setembre 11,2%), com a conseqüència del fet que a les Illes Balears predomina el turisme característic dels mesos d'estiu. Atesa la diversitat geogràfica, el turisme a nivell nacional es troba distribuït de forma més equitativa entre tots els mesos de l'any.

L'índex d'estacionalitat turística a les Illes Balears presenta valors superiors en relació amb Espanya

Gràfic 17. Índex d'estacionalitat turística (Agenda local 21)

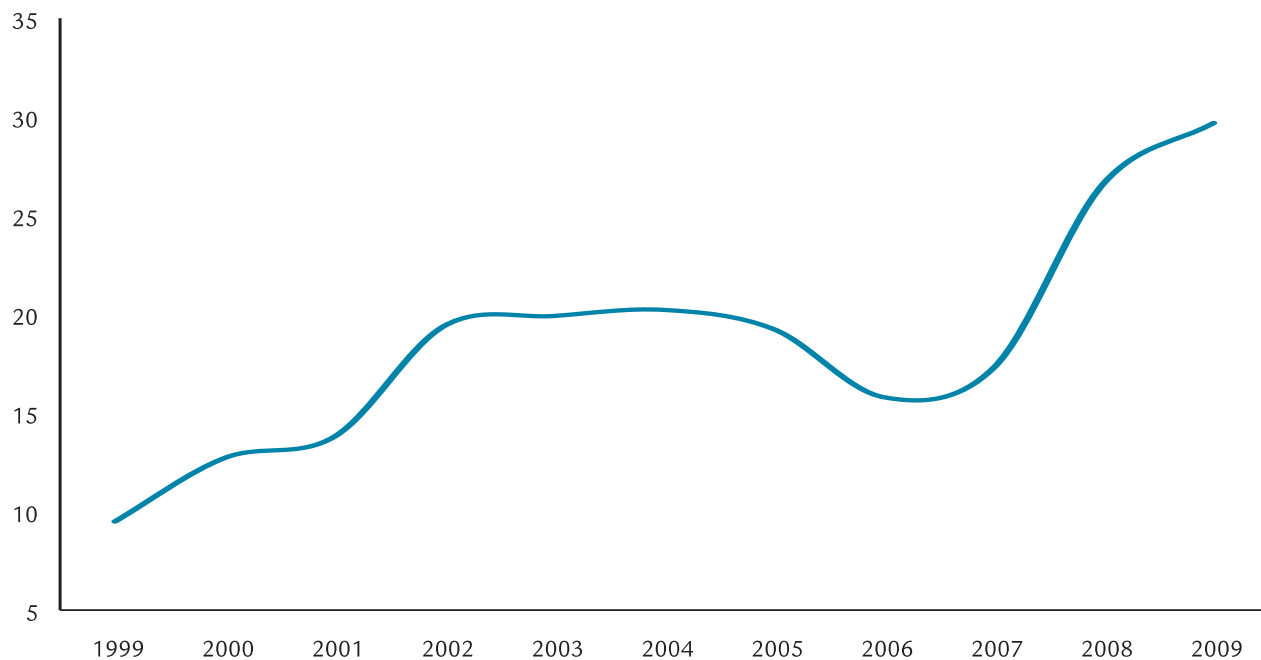

Font: INE i elaboració pròpia

L'evolució de l'estacionalitat turística es pot mesurar a partir de la relació entre el nombre de places màximes i mínimes de cada any, de conformitat amb la metodologia de la gestió integrada de la zona costanera (GIZC). Com s'observa en el gràfic 18, la tendència des de 1999 fins a 2008 és creixent, malgrat la davallada entre els anys 2005 i 2007. L'any 2009

s'ha incrementat un 71,8% respecte de l'any 2007, entre altres causes com a conseqüència de la fase restrictiva de l'economia mundial durant el període 2008-2009, que ha provocat que el turisme s'hagi reduït al llarg de l'any, es concentri en els mesos estivals, i registri, d'aquesta manera, el màxim històric de l'estacionalitat.

Gràfic 18. Evolució de l'Índex de l'estacionalitat turística. Illes Balears (GIZC)

Font: INE i elaboració pròpia

Índex d'estrès turístic

L'índex d'estrès turístic mesura la ràtio entre la mitjana mensual de turistes i la població de dret en un any segons el padró municipal, de conformitat amb la metodologia de l'Agenda Local 21.

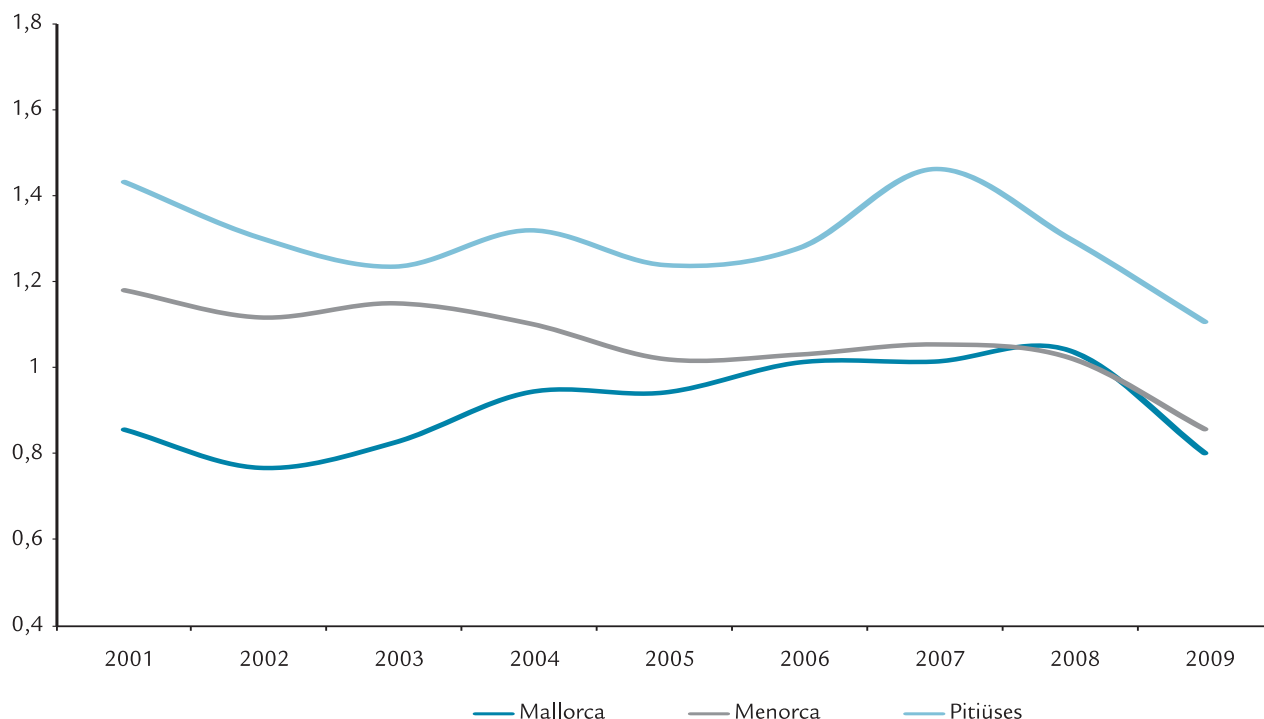
Com s'observa en el gràfic 19, a Mallorca i a les Pitiüses hi ha una tendència creixent fins a l'any 2007. A Menorca la tendència és decreixent. Cal destacar que, des de 2001, les dades mostren que les Pitiüses tenen la taxa d'estrès turístic més elevada, i assolixen el seu màxim l'any 2007 (1,5), en què hi va haver 3 turistes per cada 2 residents. Mallorca presenta

durant aquest mateix període la taxa més baixa de les Illes Balears, tot i que a Menorca també hi va haver un turista per cada resident durant els anys 2006, 2007 i 2008.

A les Illes Balears el 2009 es registra una davallada generalitzada respecte de l'any 2008 i es passa d'una taxa d'estrès turístic d'1 a una de 0,8.

A les Illes Balears el 2009 es registra una taxa d'estrès turístic de 0,8

Gràfic 19. Índex d'estrès turístic

Font: INE, CITTIB i elaboració pròpia

Equilibri d'ocupació laboral

En el mercat de treball se solen emprar tres ràtios per tal d'avaluar la situació en un moment determinat.

1. Taxa d'ocupació. S'ha calculat a partir de la ràtio entre el nombre de persones afiliades a la Seguretat Social i el total de la població activa (afiliats a la Seguretat Social més aturats registrats).

2. Taxa d'atur. S'ha obtingut a partir de la ràtio entre el nombre de persones aturades registrades i el total de la població activa. Per illes, s'observa que el 2009 la taxa d'atur més elevada la registra Eivissa, 16,8%, i la menys elevada la registra Formentera, 13,5%. Mallorca i Menorca presenten unes taxes de 14,7% i 15,7%, respectivament. Els darrers quatre anys la taxa d'atur s'ha incrementat i Menorca és l'illa que registra la diferència més important, 7,5%, mentre que Mallorca i Eivissa presenten unes diferències de 6,7% i 5,9%, respectivament. Formentera és la que presenta la diferència més baixa, 2,9%.

3. Taxa d'activitat. S'ha mesurat a partir del percentatge de la població activa sobre el total de població entre 16 i 64 anys, segons el padró municipal. La taxa d'activitat a Illes Balears el 2009 s'ha reduït respecte de 2005, com a conseqüència d'un menor increment de la població activa en relació amb la població potencialment activa; això és, entre 16 i 64 anys. Per illes, la taxa d'activitat més elevada la registra Mallorca (67,4%), la menys elevada es produeix a Formentera (48,3%), mentre que Menorca i Eivissa presenten taxes molt semblants entre si (54,5% i 55,1%, respectivament). Cal indicar que la taxa d'activitat de les Illes Balears és la més alta d'Espanya.

Eivissa presenta la taxa d'atur més elevada (16,7%)

Taula 40. Equilibri d'ocupació laboral a les Illes Balears

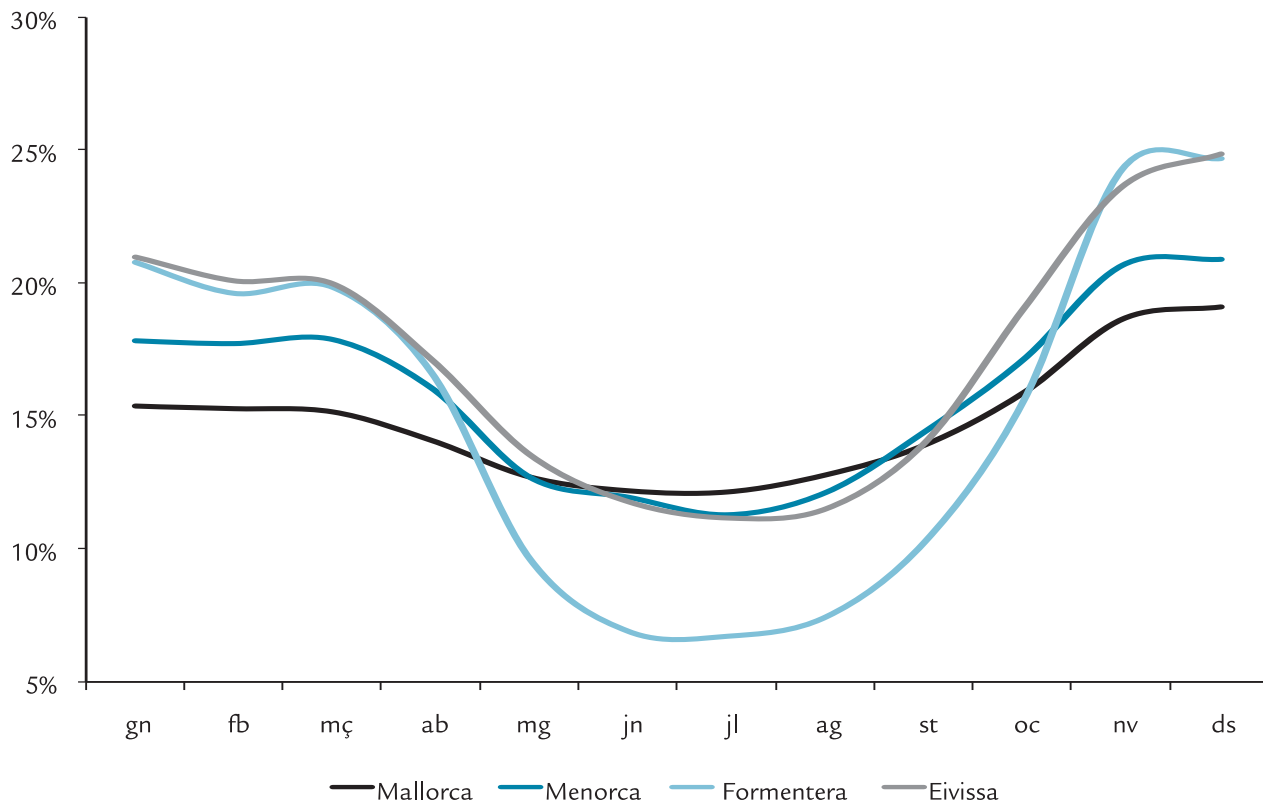
Illes	2005	2009	Diferència	
Mallorca				
Taxa Ocupació ¹	92,0%	85,3%	↘	-6,7%
Taxa Atur ²	8,0%	14,7%	↗	6,7%
Taxa Activitat ³	69,1%	67,4%	→	-1,7%
Menorca				
Taxa Ocupació ¹	91,8%	84,3%	↘	-7,5%
Taxa Atur ²	8,2%	15,7%	↗	7,5%
Taxa Activitat ³	57,1%	54,5%	↘	-2,7%
Eivissa				
Taxa Ocupació ¹	89,1%	83,2%	↘	-5,9%
Taxa Atur ²	10,9%	16,8%	↗	5,9%
Taxa Activitat ³	57,9%	55,1%	↘	-2,8%
Formentera				
Taxa Ocupació ¹	89,4%	86,5%	↘	-2,9%
Taxa Atur ²	10,6%	13,5%	↗	2,9%
Taxa Activitat ³	44,6%	48,3%	↘	-3,7%

Font: INE, TGSS i SOIB

Com s'observa en el gràfic 20, la taxa d'atur a les Illes Balears presenta un component estacional molt marcat, atès que es redueix durant els mesos de maig a setembre com a conseqüència de l'elevat pes que té el turisme en l'economia balear. L'any 2009 **Formentera** és l'illa que presenta més estacionalitat, i registra la taxa d'atur més elevada al mes de desembre,

29,6%, i la més baixa al juliol, 6,7%. D'altra banda, **Mallorca** és la que mostra una estacionalitat més baixa, amb una taxa d'atur màxima i mínima als mesos de desembre (19,1%) i juliol (12,1%), respectivament. **Menorca** i **Eivissa** tenen unes taxes mínimes al juliol lleugerament superiors a l'11% i unes màximes inferiors al 25%.

Gràfic 20. Taxa d'atur a les Illes Balears (2009)

Font: Observatori de treball y Seguritat social

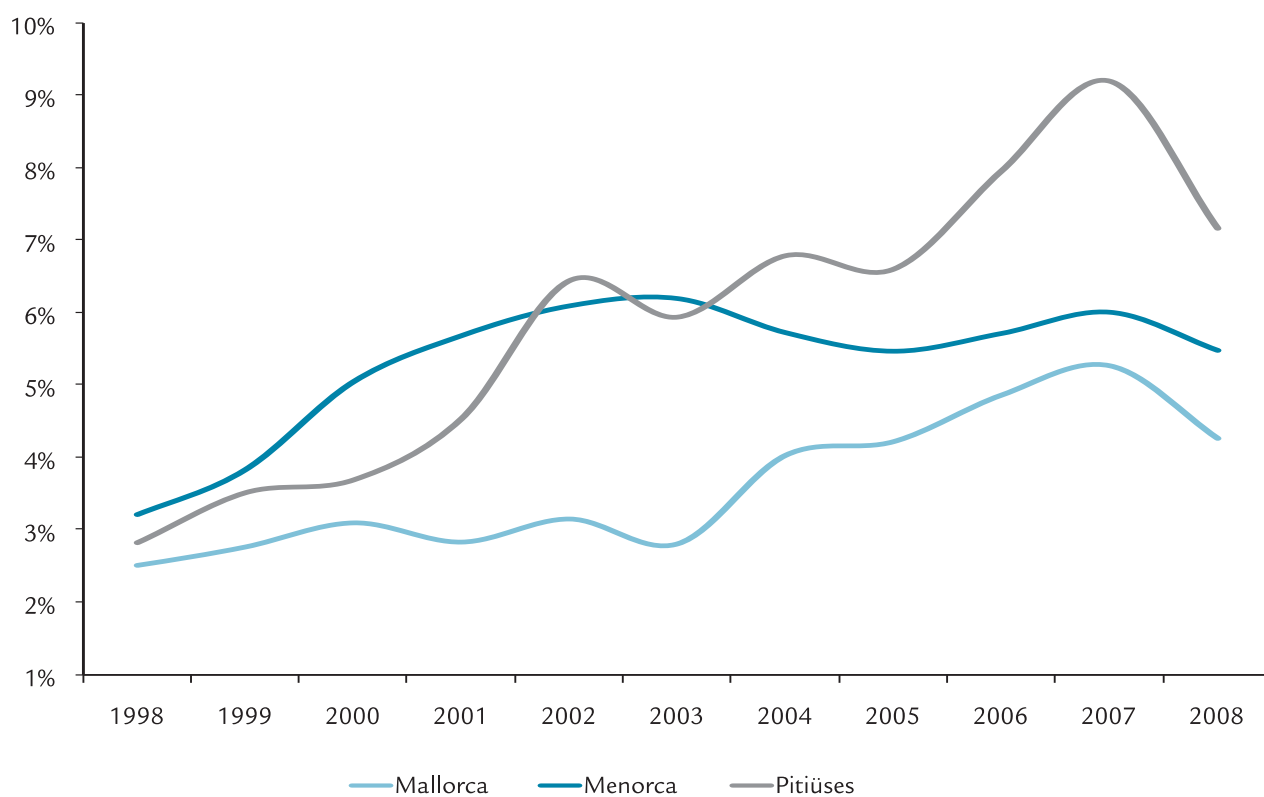
Taxa d'immigració

Espanya ha passat en una dècada i mitja de ser un estat eminentment proveïdor d'emigrants a ser receptor d'immigrants. Des de l'any 2000, és el segon receptor mundial d'estrangers, només per darrere dels Estats Units, i s'ha constituït com una de les principals portes d'entrada a Europa. Actualment, a Espanya hi viuen 6.418.100 residents nascuts a l'estranger, dels quals un 17,5% ha adquirit la nacionalitat espanyola, de conformitat amb les dades de l'Observatori de la Sostenibilitat d'Espanya. Aquesta població contribueix al desenvolupament econòmic i és la base del rejuveniment de l'estructura demogràfica envellida. La major concentració d'estrangers se situa a la meitat oriental de la península i assoleix valors entorn del 20%. Les projeccions per a 2018 demostren una tendència alcista, que per a les Illes Balears és del 30,6%.

De conformitat amb la metodologia de l'Agenda Local 21, la taxa d'immigració s'ha calculat a partir del padró municipal i és la relació entre els fluxos migratoris i la població de dret. La tendència de la taxa d'immigració per a les Illes Balears ha estat creixent des de 1998 fins a 2007, i ha passat del 2,6% al 5,8%. No obstant això, durant el 2008 la situació econòmica ha provocat que es produeixi una davallada d'aproximadament 9.000 immigrants respecte de l'any anterior, i s'ha situat en un 4,7%. Per illes, les Pitiüses presenten les taxes d'immigració més elevades durant aquest període, i assoleixen un màxim d'un 9,2% l'any 2007. Menorca presenta una taxa d'immigració superior a la de Mallorca.

A les Illes Balears el 2008 registra una taxa d'immigració de 4,7%

Gràfic 21. Taxa d'immigració

Font: IBESTAT i INE

Superfície natural protegida

En l'àmbit nacional, la Llei 42/2007, de 13 de desembre, del patrimoni natural i de la biodiversitat (BOE núm. 299), estableix el règim jurídic bàsic de la conservació, l'ús sostenible, la millora i la restauració del patrimoni natural i de la biodiversitat, com a part del deure de conservar i del dret de gaudir d'un medi ambient adient al desenvolupament de la persona que estableix l'article 45.2 de la Constitució.

Les Illes Balears són la setena comunitat autònoma amb més superfície protegida en espais naturals, un 14,8%, si bé aquest percentatge es va incrementar notablement arran de la declaració de paratge natural de la serra de Tramuntana, amb gairebé 62.026 hectàrees terrestres i 1.123 marines, entre els anys 2006 i 2007, mitjançant l'Acord del Consell de Govern de 16 de març de 2007.

Només el 28% en superfície dels espais protegits tenen pla rector d'ús i gestió (PRUG). Aquests plans desenvolupen les directrius del Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals i estableixen la previsió de les actuacions que s'han de dur a terme, en particular les relatives a investigació, ús públic i protecció i millora dels valors ambientals i promoció socioeconòmica. Així mateix, els plans rectors d'ús i gestió tenen caràcter vinculant per a les administracions i els particulars i prevalen sobre el planejament territorial i urbanístic. Tenen PRUG ses

Salines i reserves, Dragonera, Cabrera i l'Albufera. No en tenen el parc de Mondragó, es Grau, Tramuntana, Cala d'Hort i reserves, Llevant i l'Albufereta.

Les Illes Balears disposen també de set reserves marines (49.601 ha), dues zones humides protegides pel Conveni de Ramsar (s'Albufera i ses Salines), una reserva de la biosfera (l'illa de Menorca), un patrimoni de la humanitat (la ciutat antiga d'Eivissa i les praderies de posidònia del parc de ses Salines) i una zona especialment protegida d'importància per al Mediterrani (ZEPIM), l'arxipèlag de Cabrera.

A més, cal fer referència a l'espai forestal, perquè suposa el 47% de la superfície total de l'arxipèlag. El sòl forestal és molt important per prevenir la desertificació, com també l'erosió, aporta nutrients a la terra, recull aigua, és refugi d'animals i vegetals i té una activitat fotosintètica elevada que produeix oxigen. Per això, rep actuacions importants, tant si està en zona protegida com si no (lluita contra incendis i plagues i repoblacions).

A les Illes Balears es disposen 75.042 ha de superfície protegida terrestre i 25.618 ha de superfície protegida marina, en el 2007

Taula 41. Superfície natural protegida a les Illes Balears (2007)

Superfície espais protegits terrestres	75.042 ha
Superfície espais protegits marins	25.618 ha
Superfície Xarxa Natura terrestre	98.099 ha
Superfície Xarxa Natura marins	106.101 ha
Percentatge de superfície d'espècies protegides amb PRUG	28,50%
Percentatge de superfície terrestre protegida amb espais protegits	14,80%
Percentatge de superfície terrestre de la Xarxa Natura 2000	19,70%

Font: Direcció General de Canvi Climàtic i Educació Ambiental

Parc de vehicles

Atès que es pretén avaluar la sostenibilitat del turisme a les Illes Balears, només s'han considerat com a parc de vehicles els turismes, les motocicletes, les furgonetes i els camions, seguint la metodologia de l'Agenda Local 21. Durant el període 1998-2008, el parc de vehicles per cada cent habitants, s'ha incrementat un 4,0% al conjunt de les illes, especialment a Eivissa (14,4%), i sols Menorca presenta una davallada (-4,9%). En aquest període, **Formentera** ha registrat el major parc de vehicles per cent habitants de les Illes Balears, que va assolir el màxim l'any 1999, amb un registre de 112,3, és a dir, que hi va haver més vehicles que residents. Aquest fet és conseqüència de l'elevat nombre de motocicletes i de vehicles de lloguer que hi ha. A **Mallorca** s'observa la quantitat de vehicles més baixa per habitant i l'índex assoleix el màxim l'any 2008, amb un valor de 80,5. **Menorca** i **Eivissa** registren el màxim l'any 2001, amb 91,5 i 91,7, respectivament. Finalment, l'any 2008 les dades registrades han ascendit a 81,4 vehicles per cent habitants (Mallorca, 80,5; Menorca, 79,6; Eivissa, 87,6; Formentera, 106,2).

Hi ha 81,4 vehicles per cent habitants a les Illes Balears l'any 2008

Abastament d'aigua

En l'àmbit estatal, l'abastament d'aigua per litres, habitant i dia mostra una tendència creixent des de 1996 fins a 2001, l'any que registra el seu màxim històric, amb 260 litres, habi-

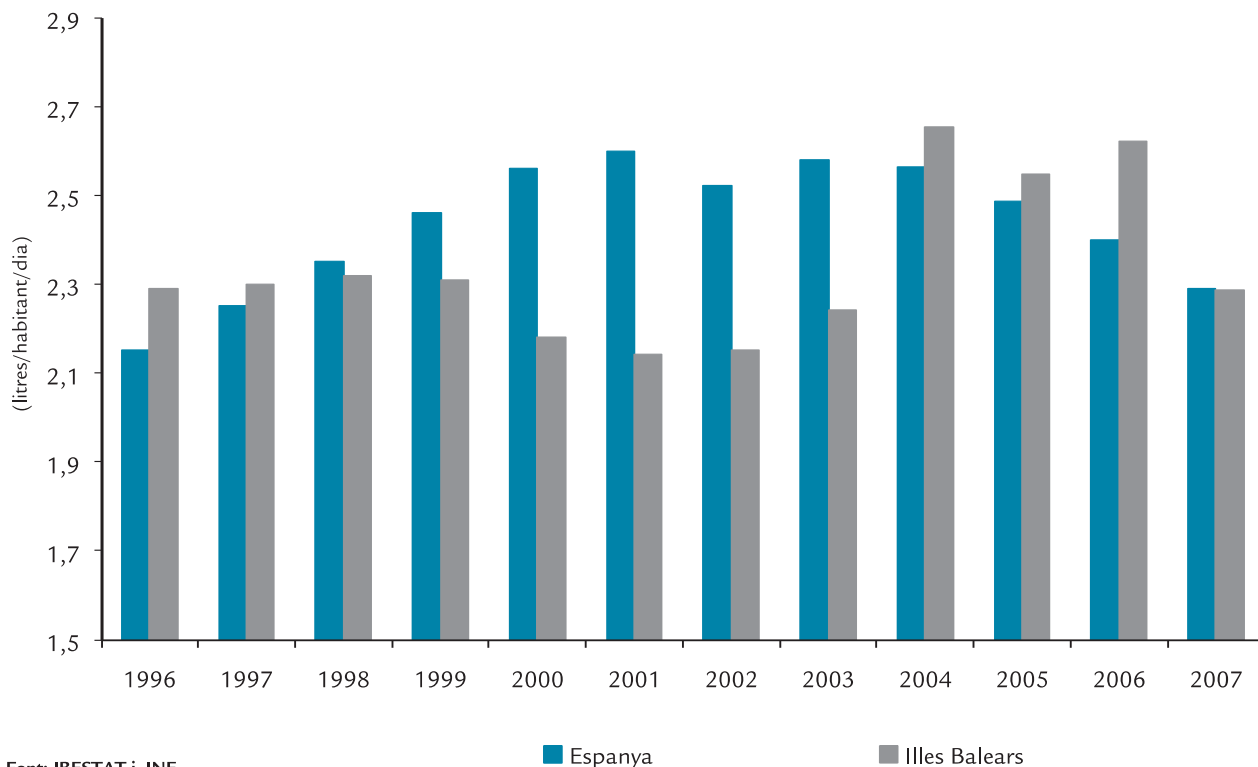
tant i dia. En canvi, per al període entre 2003 i 2007, la tendència és decreixent. El 2007 s'ha experimentat una reducció d'un -4,5% respecte de l'any 2006, i s'ha passat de 240 litres a 229 litres per habitant i dia, dels quals 154 litres es proveeixen a les llars.

A les Illes Balears, entre els anys 1996 i 1999 l'abastament d'aigua per litres, habitant i dia es manté constant, entorn de 230 litres. Durant l'any 2004 es registra el màxim històric, amb 265 litres per habitant i dia. En el darrer any del qual disposem de dades, el 2007, es mostra una reducció d'un 12,7% respecte de l'any anterior, i es passa de 262 a 229 litres per habitant i dia, dels quals a les llars se'n subministren 134. Així, doncs, els habitants de les Illes Balears s'abasteixen amb menys litres d'aigua que la mitjana del ciutadà espanyol.

D'altra banda, de conformitat amb l'enquesta sobre el subministrament i sanejament d'aigua elaborada per l'INE, el volum d'aigua consumida davalla un -3,4% el 2007 respecte de 2006 i se situa en 157 litres per persona i dia. Les Illes Balears es troben per davall de la mitjana nacional, amb 136 litres per persona i dia. A més, l'enquesta fa referència al preu unitari de l'aigua (quocient entre l'import de les taxes per subministrament i sanejament d'aigua i el volum d'aigua distribuïda pel consum) que es troba en 1,29€/m³ en el cas estatal i les Illes Balears són la segona comunitat autònoma amb valors més elevats (1,85€/m³).

A les Illes Balears l'any 2007 es registra un abastament de 229 litres per habitant i dia

Gràfic 22. Índex d'Abastament d'aigua

Font: IBESTAT i INE

IV. MONOGRAFIA

Una nota sobre les sèries històriques de creixement del VAB de les Illes Balears. 1955-2007

Carles Manera Erbina, Miquel Quetglas Oliver i Andreu Sansó Rosselló
Conselleria d'Economia i Hisenda
Febrer 2010

Un dels problemes que sorgeixen en analitzar l'economia regional des d'un vessant quantitatiu és la inexistència de sèries estadístiques homogènies i llargues dels principals agregats macroeconòmics. Aquesta inexistència de dades quantitatives dificulta la comparació amb altres regions i països i només permet fer valoracions qualitatives, de manera que l'obtenció de sèries llargues i homogènies suposa disposar d'una eina fonamental tant per a l'anàlisi econòmica com per a la història econòmica.

Des de principi dels anys vuitanta, l'Institut Nacional d'Estadística (INE) elabora sèries de comptabilitat regional (CR) per als principals agregats econòmics com són el valor afegit brut (VAB) i l'ocupació per diferents branques d'activitat. No obstant això, els continus canvis metodològics en l'elaboració tant de la comptabilitat nacional com de la regional ha donat lloc al fet que les diferents sèries de comptabilitat regional que elabora l'INE no siguin fàcils d'enllaçar de manera directa (vegeu, entre d'altres, els treballs de de la Fuente i els relacionats amb la base de dades BD.Mores). Des de l'any 1980, en què comencen les sèries de CR de l'INE, fins avui hi ha hagut quatre bases metodològiques diferents (1980, 1986, 1995 i 2000). El quadre mostra les principals fonts d'estimacions del VAB en l'àmbit regional a Espanya, com també la seva cobertura temporal.

Fonts d'estimacions del VAB a nivell regional

Institució	Denominació	Cobertura temporal	Observacions
INE	CR80	1980 - 1984	
INE	CR86	1980 - 1996	Enllaçada cap enrera cobreix la CR80
INE	CR95	1995 - 2004	
INE	CR00	1995 - 2008	Enllaçada cap enrera cobreix la CR95
FBBVA	FBBVA	1955 - 1995	
Min. Eco. y H.	BD.MORES	1955 - 2003	Enllaç de les sèries de l'INE i les de FBBVA
Min. Eco. y H.	de la Fuente	1955 - 2007	Idem. No desagrega per branques d'activitat

D'abans de 1980 només hi ha disponibles les sèries que va elaborar Julio Alcaide i el seu equip, primer al Servei d'Estudis del Banc de Bilbao i després a la fundació BBVA (vegeu FBBVA, 1999). Aquestes dades abracen un període que s'inicia el 1955 i s'allarga fins passat el 1995, tot i que durant bona part del període la periodicitat de les dades és biennal i, fins i tot, triennal. La metodologia seguida en l'elaboració d'aquestes sèries no permet una comparació directa amb les que elabora l'INE, de manera que l'enllaç d'aquestes sèries amb les oficials de l'INE no és una tasca senzilla. Entre els treballs més reeixits per enllaçar les dues fonts de dades hi ha les sèries elaborades des del Ministeri d'Economia i Hisenda, conegudes com BD.Mores, i l'estimada recentment per de la Fuente, també vinculat al Ministeri. Des d'un punt de vista metodològic, aquesta darrera sèrie enllaçada sembla la més acurada. Més endavant, en l'apartat següent es consideren aspectes metodològics referents a l'enllaç de les sèries estadístiques disponibles. No obstant això, a diferència de la resta de fonts, que proporcionen valors de VAB per branques d'activitat, la sèrie estimada per de la Fuente correspon al VAB agregat de cada comunitat autònoma, sense oferir dades sectorials.

L'objectiu d'aquesta breu nota és desagregar la sèrie de VAB estimada per de la Fuente, tant a preus corrents com a preus constants, a quatre grans branques productives: 1) agricultura, ramaderia i pesca; 2) indústria i energia; 3) construcció i 4) serveis. D'aquesta manera, es podrà disposar d'unes sèries relativament llargues sobre l'evolució al llarg del darrer mig segle dels principals agregats productius de les Illes Balears. Per a aquestes estimacions també s'empra la informació de la BD.Mores i, a partir d'aquí, es discutirà a grans trets el perfil de creixement sectorial de l'economia balear des de mitjan segle XX.

La resta del treball s'estructura de la manera següent. En el proper apartat es discuteixen aspectes metodològics relacionats amb l'enllaç de les sèries de l'INE i les de la FBBVA, com també el mètode de desagregació sectorial de la sèrie de VAB agregat de les illes elaborada per de la Fuente. A continuació, es comparen aquestes estimacions amb les de la sèrie BD.Mores i es comenten els fets estilitzats del creixement de les Illes Balears al darrer mig segle. Finalment, clou aquesta nota un apartat de conclusions i de futures línies de treball. Les sèries estimades poden ser descarregades des de la pàgina web de la Direcció General d'Economia.¹

¹ <http://dgeconomia.caib.es>

Aspectes metodològics sobre l'elaboració de les sèries

Com s'ha comentat abans, hi ha dues grans fonts de dades sectorials regionals a Espanya. D'una banda, les que hem denominat FBVVA, que són les que s'inicien més enrere i que es deixaren d'elaborar als anys noranta, i les elaborades per l'INE, que comencen el 1980, tenen caràcter oficial i que, en principi, s'estimen a partir d'un volum d'informació superior i, per tant, amb més precisió que les de l'FBVVA. Les sèries de CR de l'INE han sofert quatre canvis metodològics. Aquests canvis no sols són resultat de l'adaptació dels comptes regionals (i nacionals) a les noves directives metodològiques adoptades en l'àmbit internacional, sinó que també van acompanyats d'estimacions cada cop més acurades com a resultat d'explorar noves fonts d'informació estadística i de la millora de les enquestes i els registres disponibles. La darrera base metodològica és la denominada CR00, té per any base el 2000, va ser publicada per primera vegada al desembre de 2005, tot i que les sèries s'inicien el 1995, i està basada en el Sistema Europeu de Comptes (SEC95). Per tant, sembla que el més adient és prendre com a bona la darrera base comptable (la CR00 en el nostre cas) i intentar estendre-la cap enrere a partir de la informació que proporcionen les sèries.

A l'hora d'enllaçar dues sèries d'un mateix agregat (per exemple, el VAB del sector de la construcció de les Illes Balears) elaborades amb bases metodològiques diferents, hi ha dos grans mètodes d'enllaç. D'una banda, es poden considerar les estimacions dels anys base com a "estructurals" i intentar enllaçar els dos anys base a partir d'alguna forma d'interpolació. Sovint, aquest és el mètode seguit per l'INE a l'hora d'enllaçar les seves sèries elaborades amb bases diferents. L'altre mètode emprat habitualment és el de prendre la sèrie més recent com a bona i aplicar-li les taxes de creixement de l'altra sèrie cap enrere, es a dir, retroprojectar la sèrie més actual a partir de les taxes de creixement de la més antiga.

Cadascun d'aquests dos grans mètodes té uns supòsits implícits sobre la font de discrepància entre els valors de la sèrie recent i la més antiga. Anomenem DT la diferència (percentual) entre les estimacions, en l'any d'enllaç T, d'una banda segons la darrera base metodològica i, d'una altra, segons l'antiga (en el nostre cas, la diferència percentual entre el valor de VAB de la construcció de la sèrie de l'INE i el d'FBVVA l'any 1980). La retroprojectió de les taxes de creixement cap enrere implica que DT es manté constant durant tot el període enllaçat cap enrere. És a dir, suposa que la diferència (percentual) entre el VAB calculat per l'INE l'any 1980 i l'estimat per l'FBVVA per a aquest mateix any és constant al llarg del temps, és a dir, que ja era present el 1955 i que, per tant, basta afegir DT a la sèrie (logarítmica) d'FBVVA per obtenir l'enllaç.

La interpolació, per la seva banda, que es fa forçant que la sèrie enllaçada passi per un punt de la sèrie més antiga, generalment el seu any base, implica que la discrepància DT s'ha generat en el període comprès entre el punt per on es força a passar la sèrie enllaçada i el punt d'enllaç de la sèrie més recent. Per exemple, si el punt que prenem com a base de la sèrie FBVVA és el 1955, aquest mètode suposa que la discrepància D1980 observada el 1980 entre les estimacions INE i FBVVA s'ha generat entre 1955 i 1980, mentre que l'altre mètode suposa que aquesta discrepància ja hi era present el 1955.

Per tant, la principal diferència entre els dos mètodes és que el primer, la retroprojectió, manté constants les taxes de creixement i modifica els nivells inicials de la sèrie antiga, mentre que el segon, la interpolació, manté aquests valors inicials i modifica la taxa de creixement de la sèrie antiga. D'aquesta manera, el perfil temporal de la sèrie resultant de l'enllaç pot ser molt diferent segons el mètode d'enllaç emprat. Com s'ha comentat, l'INE argumenta que les estimacions dels anys base tenen caràcter estructural, perquè són resultat d'unes anàlisis estadístiques i fonts d'informació molt més àmplies que en els anys intermedis, de manera que el mètode que segueix és el de la interpolació. No obstant això, en la majoria d'ocasions el canvi de base va acompanyat de canvis en la metodologia d'estimació i en la millora de les fonts primàries d'informació, de manera que la discrepància DT detectada en l'any d'enllaç entre les sèries que s'han d'enllaçar serà deguda en part a aquesta millora i, en aquest sentit, seria aconsellable retroprojectar.

Però, per altra banda, és ben conegut que les mesures de VAB en una base metodològica determinada solen tenir problemes de cobertura en els sectors emergents. És a dir, els sectors nous i dinàmics, quan comencen, solen estar mal coberts per les estadístiques primàries que serveixen per estimar el VAB, de manera que aquest està estimat a la baixa, i alhora aquests sectors nous i dinàmics solen créixer més de pressa que la resta de branques productives, la qual cosa implica que les taxes de creixement del VAB també estan subestimades. Quan hi ha un canvi de base acompanyat d'una revisió de la metodologia, aquesta subestimació dels sectors emergents aflora. Com que aquest error de mesura ha anat apareixent al llarg del temps, sembla que el més adequat seria un mètode mixt que combini retroprojectió i interpolació (vegeu de la Fuente, 2009b).

Per tant, a l'hora d'obtenir una sèrie llarga de VAB enllaçada a partir de les fonts que mostra el quadre 1 cal decidir les sèries que s'han d'enllaçar i el mètode d'enllaç. Per a la creació de la base de dades BD.Mores (vegeu de Bustos et al. 2008), el mètode seguit per obtenir sèries que arribin fins a 1955 és el de retroprojectar les sèries enllaçades de l'INE a partir de la informació que proporciona la sèrie FBVVA. Per la seva banda, de la Fuente (2009b) opta per emprar un mètode mixt i incorpora un seguit de refinaments que, en principi, fan l'enllaç més acurat.² Més endavant, en la propera secció, es comenten amb detall el diferents perfils d'evolució temporal d'aquestes sèries, tant per al conjunt d'Espanya com per a les Illes Balears.

Atès que la sèrie de VAB regional enllaçada per de la Fuente no està desagregada sectorialment i que per bona part de la mostra té caràcter biennal, s'ha fet tant la desagregació sectorial, a quatre sectors (agropesquer, indústria i energia, construcció i serveis) com la temporal, quan ha estat necessària, per tal d'obtenir sèries de periodicitat anual. Per a aquesta darrera, i com és habitual en aquest tipus de treballs, hem optat per suposar que la taxa de creixement en els anys intermedis és constant, la qual cosa equival a interpolar linealment els logaritmes de les sèries.

Amb vista a la desagregació per branques productives s'ha aplicat la metodologia següent, un cop es disposava de les sèries anuals, tant de les elaborades per de la Fuente com les procedents de BD.Mores. En primer lloc, s'han calculat els pesos que representa cada sector en el total del VAB nominal emprant tant les sèries de BD.Mores com les de l'INE (CR86

2 A més, de la Fuente (2009b) argumenta que l'enllaç entre les sèries de l'INE i les de FBVVA és millor dur-lo a terme en una data base posterior a 1980, atès que les sèries de l'INE per als primers anys de la dècada dels vuitanta semblen tenir un error d'estimació més elevat que les de FBVVA. Aquest autor desenvolupa un procediment d'estimació de la data "òptima" d'enllaç que finalment aplica per a l'enllaç de les sèries. A la vegada, suggereix un enllaç diferent entre CR95 i CR00 (vegeu de la Fuente, 2009b).

i CR00). El gràfic 5, que es comenta en la propera secció, mostra l'evolució temporal de la distribució sectorial del VAB nominal. En segon lloc, s'han multiplicat les sèries enllaçades de VAB nominal 1955-2007 estimades per de la Fuente per la seqüència temporal de pesos obtinguda anteriorment. D'aquesta manera, s'obtenen les sèries de VAB sectorial nominals per a les Illes Balears.

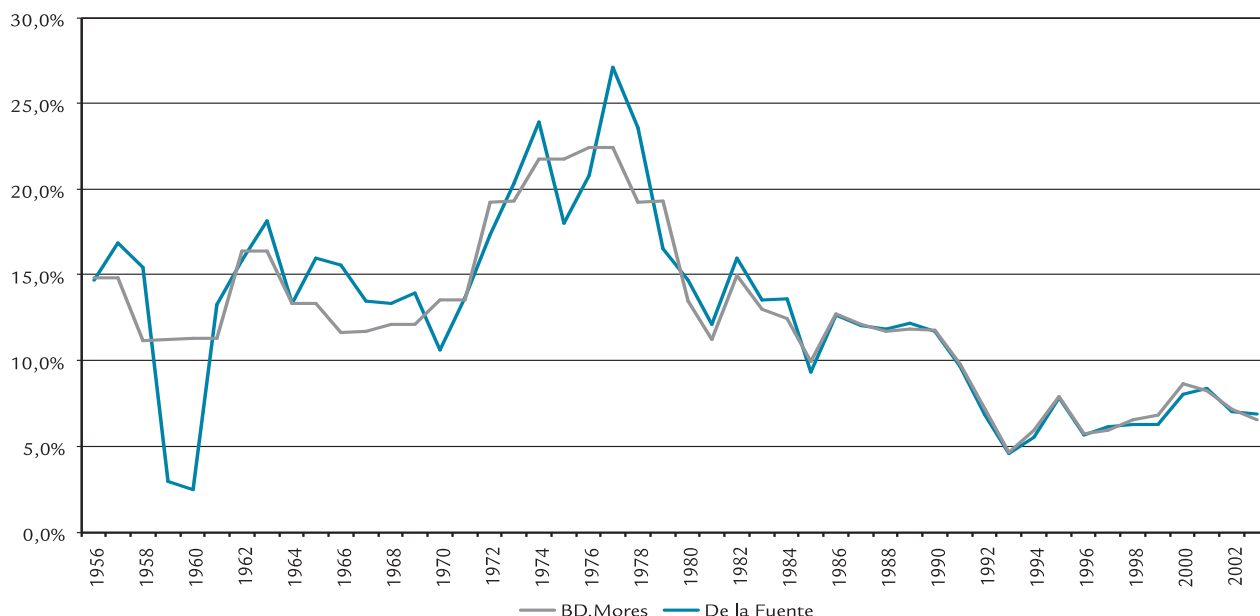
Finalment, la tercera passa és obtenir sèries de VAB sectorial en termes reals que siguin coherents amb la sèrie de VAB agregat real estimada per de la Fuente. La via seguida aquí ha estat aprofitar la informació que proporcionen les sèries de VAB sectorial tant en termes reals com corrents de BD.Mores. Així, a partir d'aquestes s'ha obtingut un deflactor implícit per a cada branca productiva. L'aplicació directa d'aquest deflactor a les sèries nominals de VAB estimades a l'etapa anterior proporciona un valor de VAB real agregat que difereix del de la sèrie de referència elaborada per de la Fuente. A fi de conciliar les anteriors estimacions preliminars del VAB real sectorial amb les de la sèrie de referència, la discrepància

observada s'ha distribuït proporcionalment entre els sectors atenent el seu pes relatiu segons BD.Mores. D'aquesta manera, es garanteix que el VAB real obtingut agregant les diferents branques productives coincideix amb la sèrie de de la Fuente.

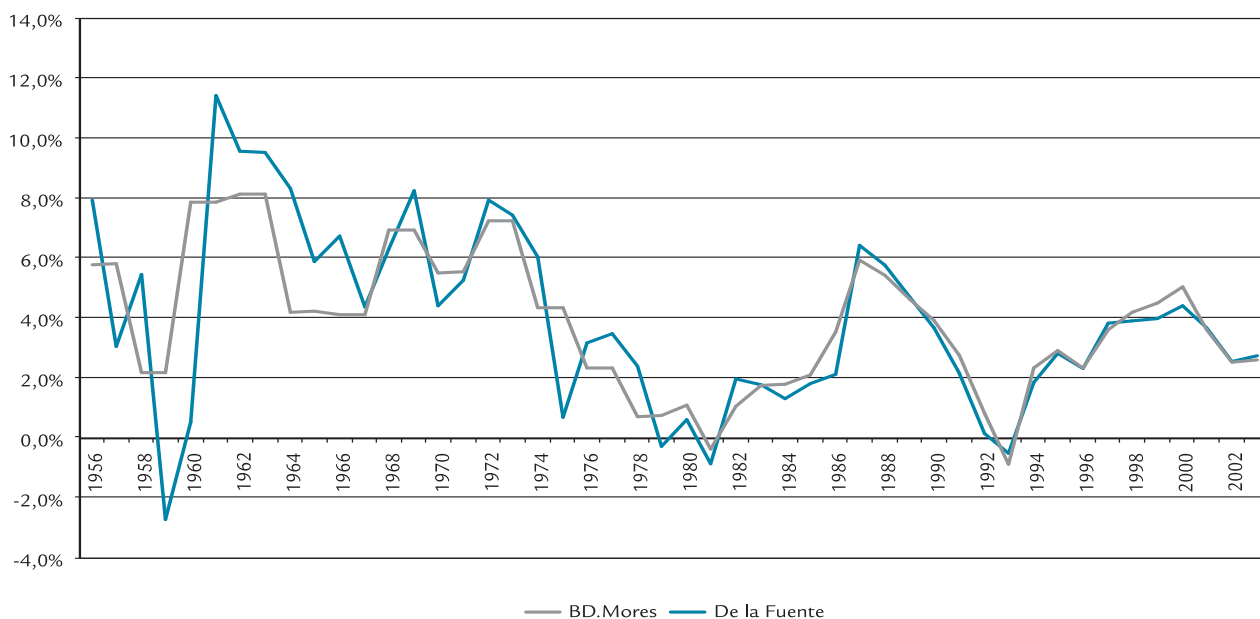
L'evolució històrica de les sèries de VAB

En les seccions anteriors s'ha comentat que hi ha disponibles dos conjunts de sèries llargues, enllaçades i (relativament) homogènies de VAB regional, tant en termes reals (en milions d'euros de l'any 2000) com en termes nominals, la BD.Mores i la de de la Fuente. Abans de comentar el perfil d'evolució temporal que mostren per a les Illes Balears, serà convenient tenir com a referència l'evolució que mostren per al conjunt d'Espanya. Els gràfics 1 i 2 mostren les taxes de creixement nominal i real, respectivament, segons les dues fonts de dades per als anys que van des de 1955 fins a 2003, en què acaba la sèrie BD.Mores.

Gràfic 1. Comparativa taxes. VAB corrent Espanya

Gràfic 2. Comparativa taxes. VAB real Espanya

De la comparació entre els sèries de creixement per al conjunt de l'Estat segons les dues bases de dades es poden destacar una sèrie de fets. En primer lloc, tant en termes reals com nominals, les dues sèries mostren una gran concordança en els períodes finals de la sèrie. Per al principi de la mostra, la concordança no és estreta però a grans trets la pauta d'evolució és similar. En segon lloc, la sèrie de de la Fuente detecta una contracció de l'economia l'any 1959, associada al pla d'estabilització, cosa que no fa la sèrie BD.Mores. És precisament en els anys 59 i 60 que la discrepància entre les dues sèries és més gran. Un tercer fet que cal destacar és que, a banda del tram final de la mostra, en què com s'ha comentat els dos conjunts de sèries mostren un perfil molt similar, en general sembla que les taxes de creixement de de la Fuente són lleugerament més volàtils que les de BD.Mores. Finalment, malgrat aquestes diferències observades entre els dos conjunts de sèries, el resultat global és molt similar. Així, les taxes de creixement acumulatiu mitjà, en termes nominals, són del 12,4 % per a BD.Mores i del 12,5 % segons de la Fuente, mentre que les reals són, respectivament, del 3,8 % i del 3,9 %. Podem concloure, per tant, que l'evolució econòmica descrita per les dues fonts és similar a llarg termini però que mostren dissimilituds a curt termini, sobretot a l'inici del període temporal analitzat. D'altra banda, una visió de conjunt de l'evolució que marquen ambdues fonts és que les taxes mitjanes de creixement durant el període 1955-1975 són superiors a les del tram final de les sèries. Així, en termes reals, durant el primer període assenyalat, el ritme acumulatiu mitjà de creixement fou, segons la DB.Mores, del 5,6 % (5,8 % segons de la Fuente), mentre que en la segona etapa fou del 2,6 % (2,5 % segons de la Fuente).

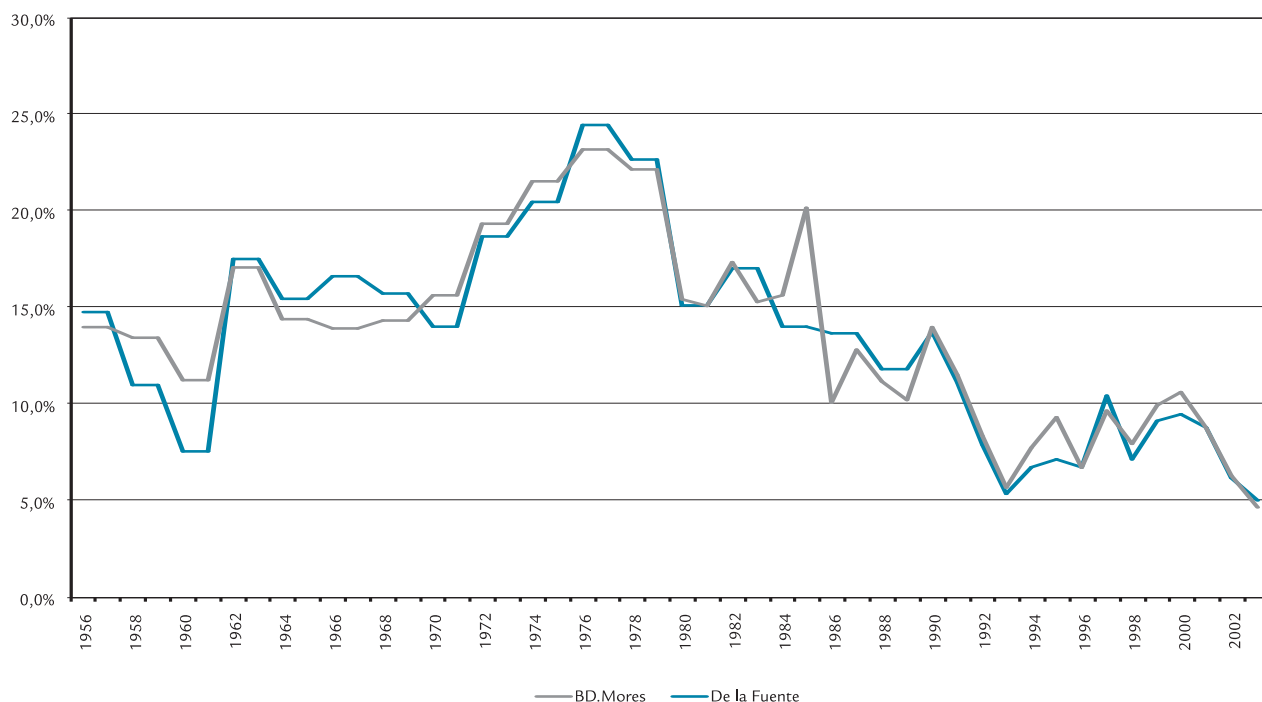
Els gràfics 3 i 4 mostren les taxes de variació de les sèries de VAB agregat en termes corrents i reals per a les Illes Balears segons les dues fonts descrites, respectivament. De nou, com passava per a les sèries del conjunt d'Espanya, les dues sèries semblen força concordants, sobretot al final del període. La

taxa mitjana de creixement acumulatiu durant el període 1955-2003 és, en termes nominals, del 13,7 % segons la BD.Mores i del 13,6 % segons de la Fuente, mentre que en termes reals és de 4,6 % i 4,3 %, respectivament, uns registres sensiblement superiors als que es mostren per al conjunt d'Espanya en el mateix període.

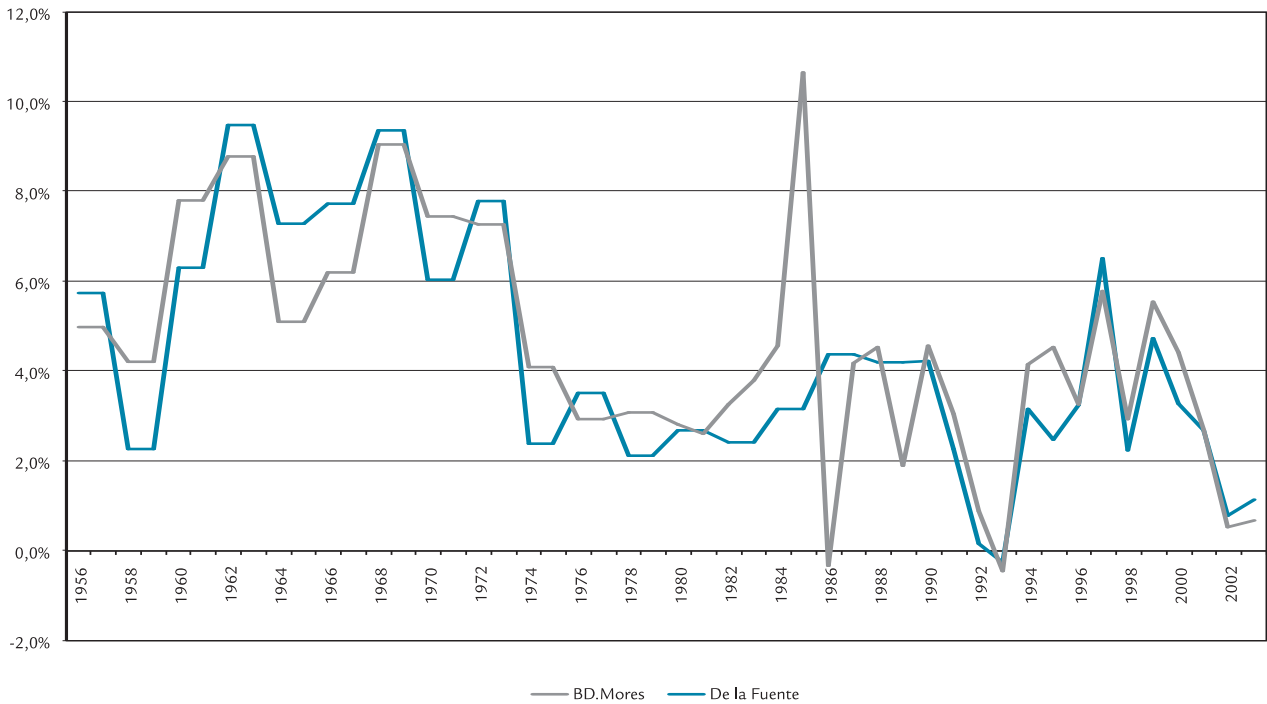
No obstant la concordança assenyalada, hi ha una sèrie de discrepàncies que convé destacar. En primer lloc, i com ja passava per al cas espanyol, les sèries de de la Fuente recullen més accentuadament la pèrdua de ritme de creixement durant la implantació del pla d'ajustament de 1959, tot i que en cap cas no s'arriba a taxes de creixement negatives a les Illes Balears, a diferència d'Espanya. Un segon moment de grans discrepàncies entre les dues sèries es produeix en els anys 1985 i 1986, en què la taxa de creixement real segons BD.Mores passa d'un 4,6 % el 1984, a un 10,7 % el 1985 i cau a un -0,3 % el 1986, l'any d'entrada en el mercat comú. Probablement, aquestes fluctuacions tan erràtiques durant aquests anys es poden atribuir a un enllaç deficient de les sèries precisament en aquests anys: recordem que precisament el 1986 hi ha un canvi de base en la metodologia de l'INE. Un tercer període de discrepàncies en les dues fonts de dades és el període dels anys seixanta del segle passat, en què la sèrie de de la Fuente mostra unes taxes de creixement reals sensiblement majors a les de BD.Mores.

D'altra banda, un darrer fet destacat és que les taxes de creixement real que van des dels anys seixanta fins a mitjan dècada dels setanta són de mitjana superiors a les del darrer tram de la mostra. Aquest patró és similar al que s'observa per a Espanya. Així, segons les dades de BD.Mores la taxa acumulativa mitjana de creixement real va ser del 6,5 % durant el període 1955-1975 (6,4 % segons de la Fuente) i del 3,3 % (2,9 % per de la Fuente) per al tram 1975-2003. Cal esmentar que aquestes taxes són superiors en els dos subperíodes a les que s'observen per al conjunt d'Espanya.

Gràfic 3. Taxes de creixement del VAB corrent. Illes Balears

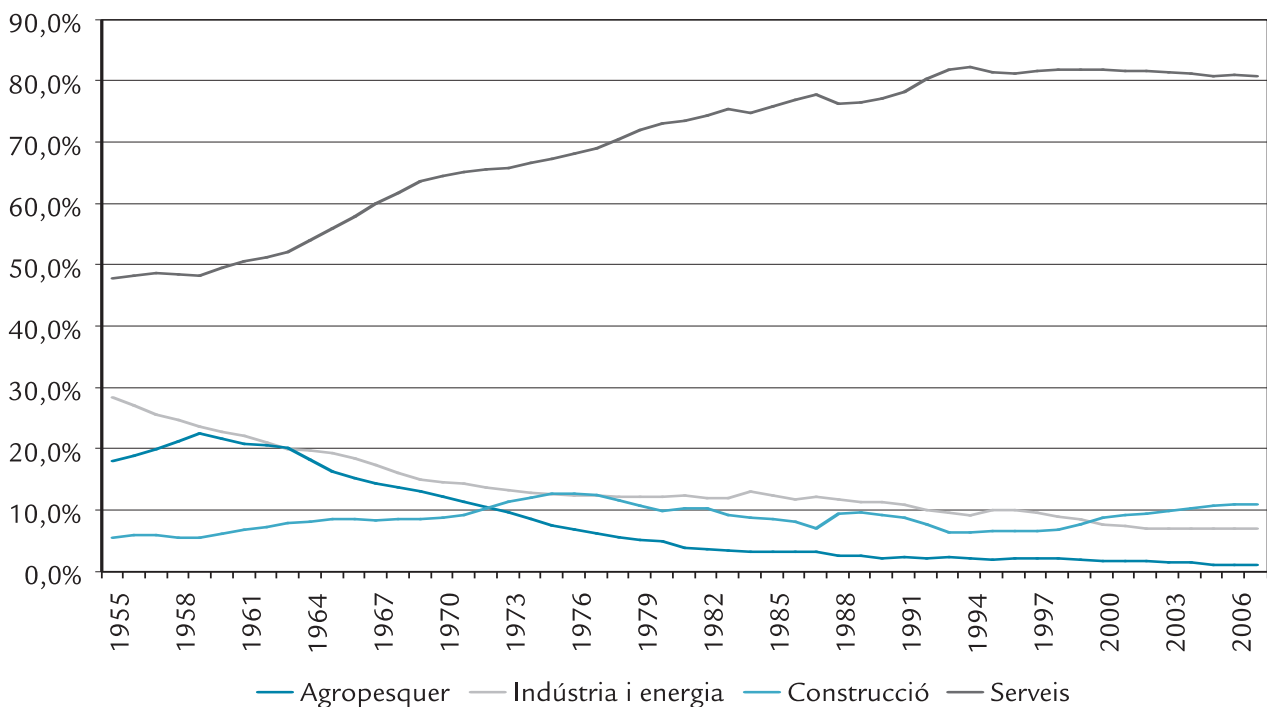
Gràfic 4. Taxes de creixement del VAB constant. Illes Balears

Passem a continuació a descriure els patrons de creixement de les diferents branques productives a les Illes Balears. Començarem analitzant l'evolució del pes que les diferents branques productives representen sobre el total del VAB. Les sèries de pesos relatius enllaçades segons el mètode que es descriu en l'apartat anterior es mostren en el gràfic 3. El primer tret destacat és el canvi dràstic en la composició sectorial del VAB que hi ha hagut entre els períodes d'inici i final de la mostra. Així, l'agricultura passa de representar gairebé el 18 % del VAB el 1995 a només l'1,1 % el 2007; la indústria i energia passa del 28,4 %, un valor força destacat a mitjan segle passat i més si es tracta d'unes illes, a representar un 7,2

% al final del període; la construcció passa del 5,8 % a l'inici de la mostra a un 11 % al final, amb un màxim del 12,7 % a mitjan dècada dels setanta. Finalment, el sector de serveis, ja majoritari a mitjan dècada dels cinquanta, amb un 47,8 % de participació, acaba amb un pes de 80,6 %. En aquesta evolució, per tant, van perdre pes tant el sector agropesquer, tot i que durant la dècada dels cinquanta va guanyant participació i acaba amb un pes testimonial en el conjunt de l'economia, com l'industrial, que passa de ser el segon sector econòmic a l'inici de la mostra, a ser el tercer, en favor de la construcció.

Gràfic 5. Participació percentual al VAB. Illes Balears

Pel que fa a l'evolució de les diferents banques productives, a l'apèndix es mostren els gràfics de l'evolució de les taxes de variació del VAB sectorial en termes reals. De nou, s'hi comparen els camins de creixement que es desprenen de les dues bases de dades analitzades.

Pel que fa al sector agropesquer (vegeu el gràfic 6) el perfil de les sèries provinents de BD.Mores i de de la Fuente és molt similar. El sector passa d'experimentar creixements reals anuals sostinguts fins a principi dels anys setanta del segle passat, tot i que amb alguns episodis de contracció, a entrar en un període continuat de decreixement durant els setanta i principis dels vuitanta, en què passa de representar un 10,5 % del VAB el 1973 a poc més del 3,5 % el 1982, i finalment entra en un període d'alta volatilitat, amb períodes de forta contracció seguits d'altres de creixement ràpid que no aconsegueixen frenar la pèrdua de pes relatiu. Quant a les taxes acumulatives mitjanes de creixement real del sector, aquestes han estat (de la Fuente entre parèntesi) de l'1,2 % (1 %) per a tot el període considerat, 2,4 % (2,5 %) per al tram 1955-1975 i del 0,5 % (0,1 %) per al període 1976-2003, uns valors molt per davall els del conjunt del VAB i que posen de manifest, una vegada més, de la pèrdua d'importància relativa del sector.

El sector de la indústria i l'energia (gràfic 7 de l'apèndix) de nou mostra una evolució molt similar segons les dues bases de dades. Les taxes mitjanes de creixement acumulatiu real són (de la Fuente entre parèntesi) del 4,1 % (3,9 %) per al conjunt del període i del 5,1 % (5 %) per al període 1955-1975 i del 3,4 % (3 %) per a 1975-2003. Aquestes taxes mitjanes són sensiblement inferiors a les del conjunt del VAB excepte en el tram 1975-2003, en què estan lleugerament per damunt (3,4 % davant el 3,3 % del total del VAB). Així, el sector industrial repeteix el patró observat anteriorment d'un primer període caracteritzat per unes elevades taxes de creixement reals, associades al boom econòmic que es visqué al llarg dels anys seixanta i principis dels setanta, i després es passà a un període més erràtic caracteritzat pels xocs d'oferta (les crisis del petroli de 1973 i 1979), l'adaptació al mercat comú europeu (1986) i la recessió de 1992.

El sector de la construcció, que com ja s'ha vist ha anat guanyant pes en l'economia, es mostra en el gràfic 8 de l'apèndix. De l'observació de la seva evolució segons les dues fonts de bases de dades, es percep una notable dissimilitud durant els anys 1985 i 1986, en què les taxes de creixement real segons DB.Mores són del 51% i -32,2 %, respectivament, mentre que segons l'estimada a partir de la Fuente són del 3,4 % i del -2,8 %. A part d'aquest curt període, són molt similars per a la resta de l'etapa considerada. Les taxes mitjanes acumulatives de creixement real són del 4,9 % o 4,5 %, segons si la font és BD.Mores o de la Fuente, entre un 0,2 % i un 0,3 % acumulatiu per damunt del total de l'economia (4,6 % segons BD.Mores o 4,3 % a partir de de la Fuente).

Així mateix, es poden constatar dos grans períodes d'expansió del sector amb un període intermedi caracteritzat per l'estancament. Així, destaca l'important creixement dels anys seixanta i principis dels setanta, els anys de la gran expansió, seguit d'un període dominat per taxes de creixement negatives, tot i que amb alguns períodes de curta revifalla (1981 i 1988, principalment), i el 1994 s'inicia un període de creixement positiu sostingut i relativament elevat fins al final de la mostra, que acabarà amb la crisi econòmica actual. Les taxes de creixement acumulatiu real mitjà per a aquests tres subperíodes considerats són (de la Fuente entre parèntesi): 4,9 % (4,6 %) per a 1955-1975, -0,6% (-1%) per a 1976-1993, i 7,1 % (6,8 %) per a 1994-2003. Per tant, durant el període considerat la construcció ha viscut dos llargs booms amb un

període intermedi de fort estancament. Si aquesta pauta es manté en el futur, s'hauria d'esperar que les dificultats que avui per avui afecten el sector s'estenguessin durant un període de temps relativament llarg, fins que es pugui absorbir l'estoc d'edificacions a la venda.

Finalment, pel que fa al sector de serveis, el gràfic 9 mostra les taxes de creixement real, segons els dos conjunts de sèries. Un primer fet que cal destacar és que durant tot el període considerat, que va entre 1955 i 2003, en cap moment s'observa una taxa de creixement real negatiu. Per tant, el sector hauria estat creixent des de 1955 ininterrompudament, tot i que amb diferents ritmes, fins a l'actualitat, en què totes les estimacions disponibles assenyalen que el sector hauria entrat en creixement negatiu el 2009. La taxa acumulativa de creixement real ha estat del 4,8 % (4,5 % segons de la Fuente), un 0,2 % acumulatiu per damunt de la mitjana del VAB. Aquesta pauta de creixement ininterromput, una característica que no comparteix amb la resta de sectors, explica el seu continu guany de pes en l'economia de les illes. Considerant les grans etapes de creixement de les Illes Balears, el període 1955-1975 presenta una taxa de creixement real acumulatiu del 6,6 % (6,5 %), lleugerament per damunt de la del conjunt del VAB, mentre que per al període 1976-2003 hauria estat del 3,5 % (3,1 %).

El gràfic 10 mostra l'evolució de l'ocupació durant el període considerat. De nou, la comparació entre els dos conjunts de sèries mostra una evolució molt similar excepte en un curt període a mitjan dècada dels vuitanta, probablement a causa de problemes d'enllaç de les sèries de BD.Mores. A banda d'aquest detall, el gràfic mostra clarament el perfil cíclic de l'economia de les illes, amb un creixement sostingut fins a 1974, que passa a un període de dificultats i amb algunes taxes de creixement negatives, un breu període d'expansió a final de la dècada dels vuitanta que es trenca amb la recessió del 1993 i, finalment, un període d'expansió iniciat a partir de 1994. La taxa de creixement acumulatiu del període és, segons BD.Mores, del 2,5 %, mentre que la de la Fuente, que empra una definició d'ocupació lleugerament diferent, és de l'1,9 %. Per subperíodes les taxes són 1,8 % (1,6 % segons de la Fuente) per a 1955-1975 i 1,8 % (1,6 %) per a 1976-2003.

Resum i conclusions

En aquest treball s'han mostrat les grans pautes de creixement sectorial de les Illes Balears per a un període molt ampli que abraça més de mig segle i va des de 1955 fins a 2007. Les fonts estadístiques de partida són dos conjunts de sèries enllaçades, (relativament) homogènies i llargues que hi ha disponibles en l'àmbit regional per a Espanya, com la BD.Mores i les elaborades per de la Fuente (2008, 2009a i 2009b) i que són les que s'empren habitualment en els estudis d'anàlisi regional. Les dues fonts parteixen d'enllaçar les sèries de comptabilitat regional de l'INE amb les provinents de l'FBBVA, tot i que difereixen lleugerament en la metodologia. En aquest treball, les sèries anteriors s'han agregat sectorialment quan era necessari (DB.Mores) o desagregat (de la Fuente) amb una metodologia que s'ha mostrat en el segon apartat. Les sèries considerades aquí poden ser descarregades des de la pàgina web de la Direcció General d'Economia.

A partir d'aquesta informació de base, s'han comentat els grans trets de l'evolució econòmica de les Illes Balears en general i de les quatre grans branques productives: el sector agropesquer, la indústria i l'energia, la construcció i els serveis. Aquesta descripció s'ha fet a grans trets i amb una perspectiva de mitjà i llarg termini, i s'han destacat les grans fases de creixement, anys seixanta i principi dels setanta d'una

banda, i la que s'inicia la segona meitat de la dècada dels noranta i que ha durat fins recentment. Destaca d'aquesta evolució, d'una banda, la pauta fortament cíclica de la construcció, amb un període relativament llarg d'estancament entre les dues etapes d'expansió, tot i que pel que fa a tot el període ha tendit a guanyar pes en el VAB, i, d'una altra, el creixement força continuat en termes reals del VAB dels serveis, que no minva en cap període dels que s'han considerat i que caldrà esperar fins a 2009 per detectar-hi per primer cop unes taxes de creixement negatives.

El que s'ha exposat il·lumina una mica més la història econòmica de la nostra comunitat, però encara queda molt de camí per recórrer. En aquest sentit, l'elaboració de sèries d'estadístiques sectorials més desagregades és una de les properes línies de treball. Així mateix, l'elaboració d'una comptabilitat regional que, gràcies a la informació que aporta un punt

de vista més proper, completi la que publica l'INE és un repte que afronta actualment la Conselleria d'Economia i Hisenda i l'IBESTAT. Aquesta operació estadística permetrà disposar de la desagregació de les principals macromagnituds econòmiques per cada illa, cosa que inclou la perspectiva de la demanda. La comptabilitat regional també facilitarà l'avaluació de les polítiques públiques i la presa de decisions de manera més immediata, ja que tindrà caràcter trimestral. Finalment, un altre camp d'actuació és allargar les sèries presentades en aquest treball i enllaçar-les, d'una banda i fins als anys trenta del segle XX, a partir dels treballs d'Alcaide a la Fundació BBVA i, d'una altra, construir un índex de producció industrial que s'allargaria fins a la segona meitat del segle XIX. Amb aquests estudis s'ampliarà la visió històrica de la nostra economia i es disposarà d'eines més bones per ajudar a prendre decisions de caràcter econòmic.

Bibliografia

Cristóbal, A. (2009): "Presente y futuro de la contabilidad regional de España". *Información Comercial Española, Revista de Economía*. Núm., 848, pàg., 29-36.

Dabán, T., A. Díaz, F.J. Escribá i J. Murgui (2002): "La base de datos BD.Mores". *Revista Economía Aplicada*. Núm. 30, pàg. 165-184.

De Bustos, A., A. Cutanda, A. Díaz, F.J. Escribá, M. J. Murgui i M. J. Sanz (2008): "La BD.Mores en base 2000: nuevas estimaciones y variables". Documento de trabajo D-2008-02 de la Dirección General de Presupuestos. Ministerio de Economía y Hacienda.

De la Fuente, A. (2008): "Series enlazadas de algunos agregados económicos regionales, 1995-2007. Versión 1.1". Document de treball D-2008-03 de la Direcció General de Pressuposts. Ministeri d'Economia i Hisenda.

De la Fuente, A. (2009a): "Un enlace alternativo de los agregados de VAB y empleo de la CRE95 y la CRE00".

Document de treball D-2009-06 de la Direcció General de Pressuposts. Ministeri d'Economia i Hisenda.

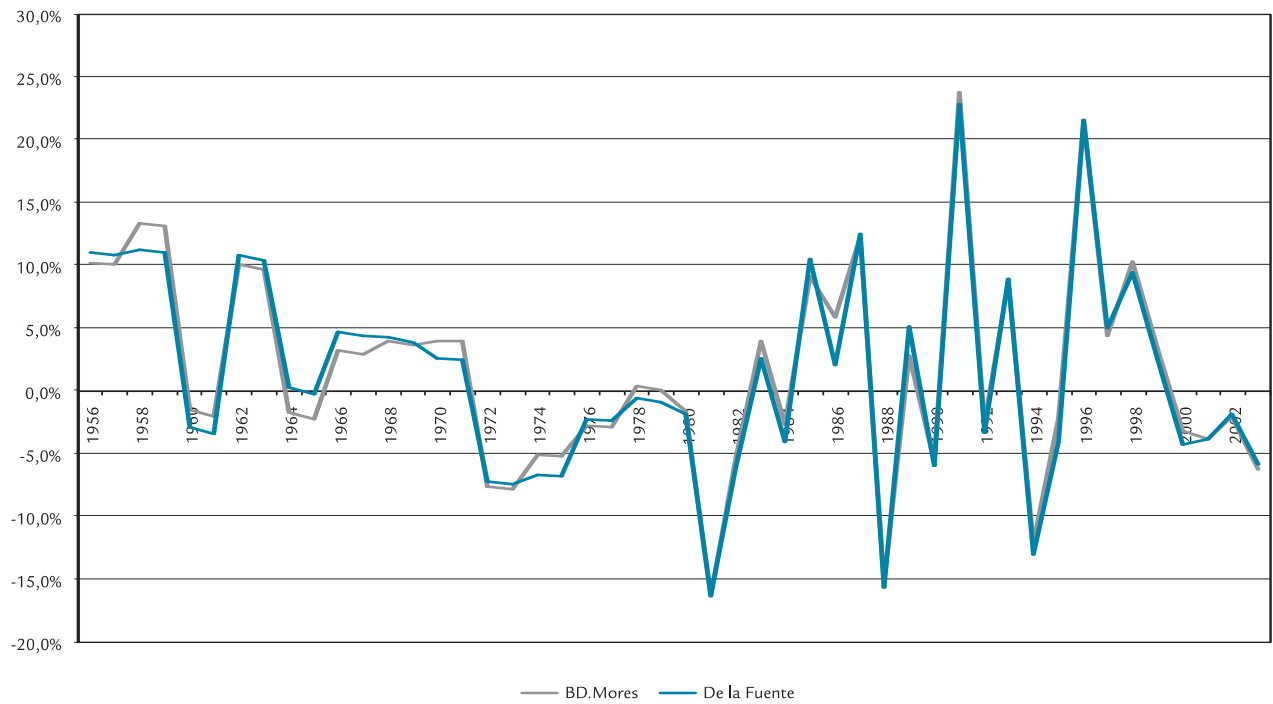
De la Fuente, A. (2009b): "Series enlazadas de algunos agregados económicos regionales, 1955-2007. Versión 2.1". Document de treball D-2009-06 de la Direcció General de Pressuposts. Ministeri d'Economia i Hisenda.

Fundación BBVA (1999): "Renta nacional de España y su distribución provincial. Serie homogénea. Años 1955 a 1993 y avances 1994 a 1997". Fundación BBVA. Bilbao.

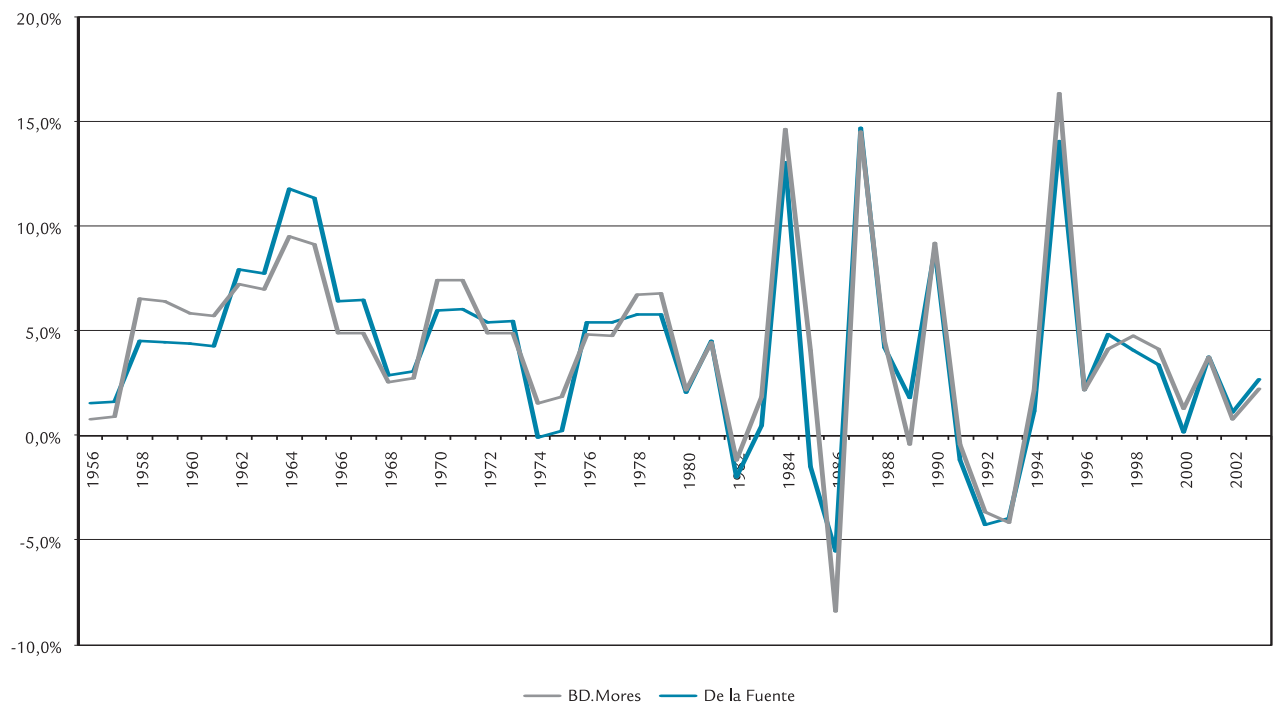
Instituto Nacional de Estadística (2010): "Contabilidad regional de España, base 2000. Serie homogénea 1995-2006". Base de dades electrònica:
<http://www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=%2Ft35%2Fp010&file=inebase&L=0>

Instituto Nacional de Estadística (2010): "Contabilidad Regional de España, Base 1986". Base de dades electrònica:
<http://www.ine.es/jaxi/menu.do?type=pcaxis&path=/t35/p010/a1996&file=pcaxis>

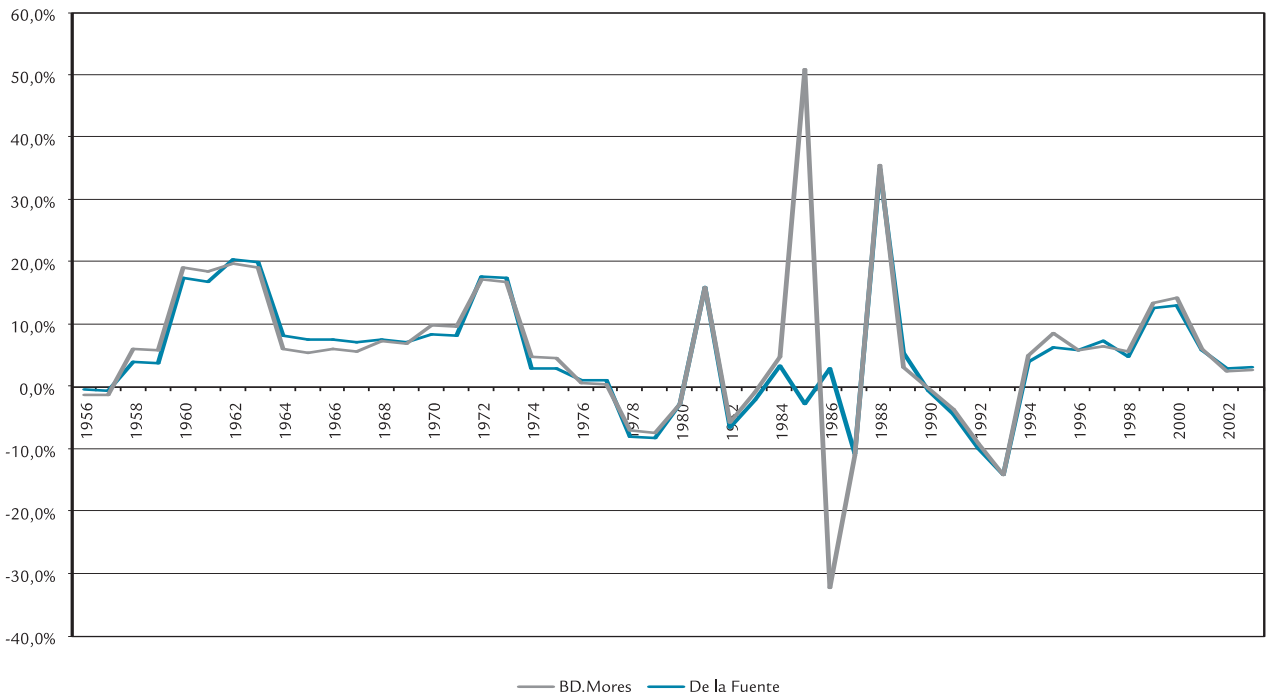
Gràfic 6. Taxes de creixement del VAB constant agricultura i pesca. Illes Balears

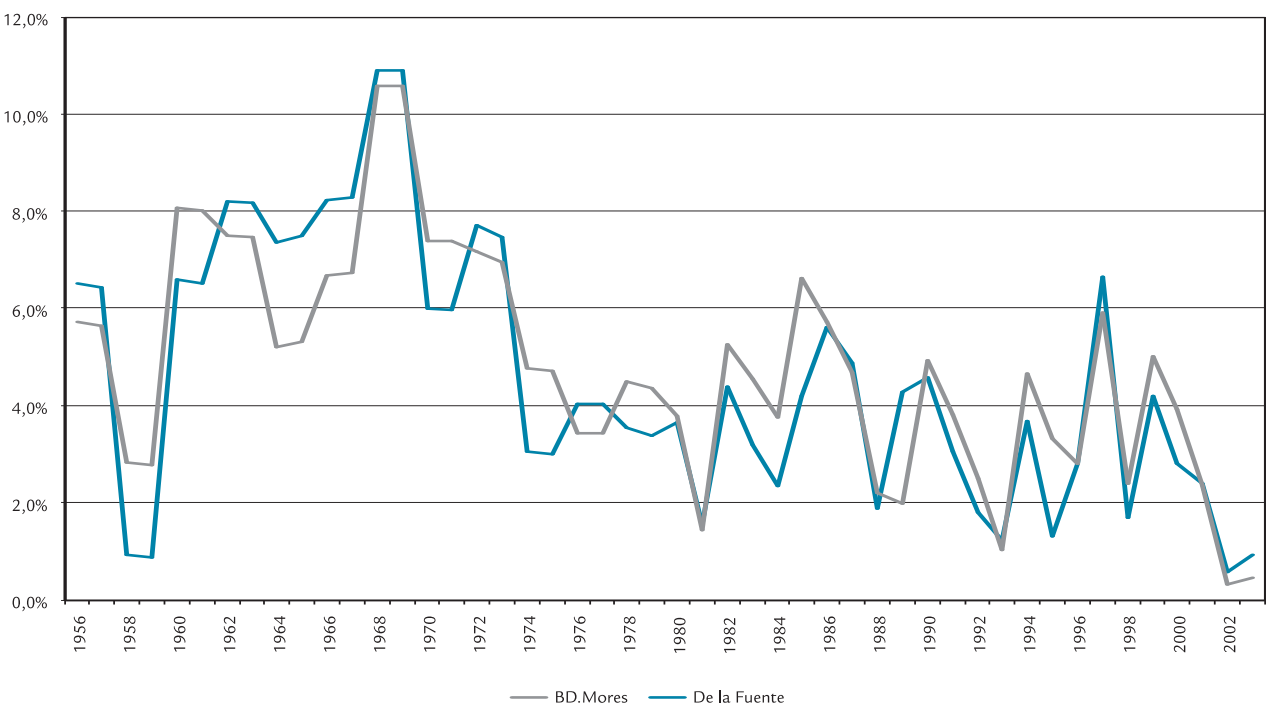
Gràfic 7. Taxes de creixement del VAB constant indústria i energia. Illes Balears

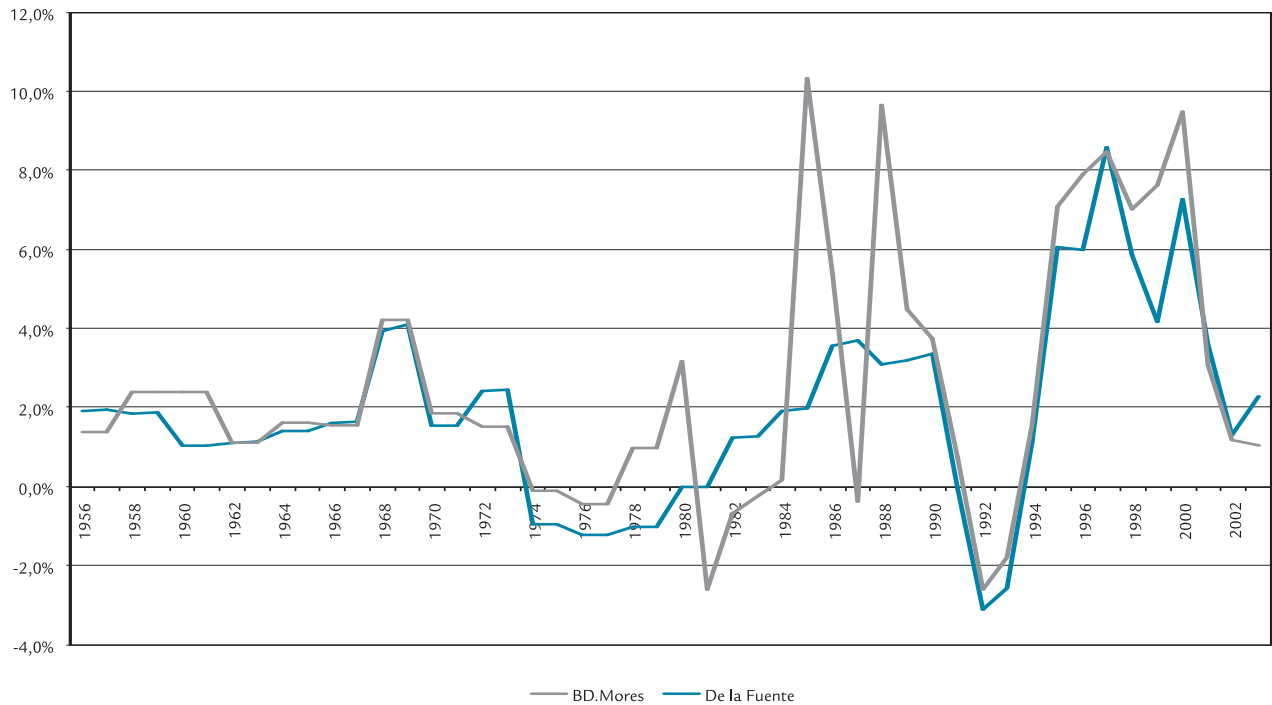
Gràfic 8. Taxes de creixement del VAB constant construcció. Illes Balears

Gràfic 9. Taxes de creixement del VAB constant serveis. Illes Balears

Gràfic 10. Taxes de creixement ocupació. Illes Balears

Índex de taules i gràfics

Índex de taules

- Taula 1. Perspectives de l'economia Balear.
- Taula 2. Indicadors internacionals.
- Taula 3. Previsions internacionals per al 2009.
- Taula 4. Previsions macroeconòmiques de l'economia espanyola.
- Taula 5. Evolució de l'economia espanyola.
- Taula 6. Evolució de l'economia balear
- Taula 7. Creixement del VAB de l'agricultura, ramaderia i pesca
- Taula 8. Afiliació a la SS a l'agricultura
- Taula 9. Indicadors de l'agricultura
- Taula 10. Indicadors de l'agricultura ecològica
- Taula 11. Indicadors de la ramaderia
- Taula 12. Afiliació a la SS al sector pesquer
- Taula 13. Indicadors de producció pesquera
- Taula 14. Creixement del VAB de la indústria i energia
- Taula 15. Indicadors de la indústria i l'energia
- Taula 16. Principals béns industrials exportats des de les Illes Balears
- Taula 17. Creixement del VAB de la construcció
- Taula 18. Indicadors de la construcció
- Taula 19. Indicadors avançats de la construcció
- Taula 20. Creixement del VAB del sector dels serveis
- Taula 21. Indicadors dels serveis
- Taula 22. Indicadors del comerç
- Taula 23. Establiments turístics Illes Balears
- Taula 24. Hotels i Apartaments a les Illes
- Taula 25. Turistes estrangers, comparació amb altres destinacions
- Taula 26. Afiliats a la Seguretat Social
- Taula 27. Passatgers arribats via aèria segons origen del vol.
- Taula 28. Passatgers arribats via marítima.
- Taula 29. Transport de mercaderies. Tones embarcades i desembarcades.
- Taula 30. Indicadors d'intermediació financera
- Taula 31. Indicadors dels serveis empresarials i immobiliaris
- Taula 32. Ocupats altres serveis
- Taula 33. Indicadors del mercat laboral
- Taula 34. Cost i jornada laboral
- Taula 35. Variació interanual de l'Índex de preus de consum
- Taula 36. Indicadors de consum
- Taula 37. Consum dels residents a l'estranger
- Taula 38. Indicadors d'inversió.
- Taula 39. Capacitat d'allotjament (habitants)
- Taula 40. Equilibri d'ocupació laboral a les Illes Balears
- Taula 41. Superfície natural protegida a les Illes Balears (2007)

Índex de gràfics

- Gràfic 1. Evolució del PIB dels Estats Units, Japó i Zona Euro (variació interanual).
- Gràfic 2. Variació interanual preu barril de Brent i preu benzina euro super 95.
- Gràfic 3. Evolució del tipus de canvi de l'euro
- Gràfic 4. Evolució del PIB d'Alemanya, Regne Unit i Zona Euro (Variació interanual).
- Gràfic 5. Variació del VAB de les Illes Balears per sectors.
- Gràfic 6. Energia elèctrica mensual demandada a les Illes Balears.
- Gràfic 7. Pernotacions, Viatgers i Estada mitjana a hotels.
- Gràfic 8. Variació interanual dels Preus i Ingressos hotelers.
- Gràfic 9. IPC Balears, hotels i restaurants i IHPC Zona Euro (variació anual mes de setembre).
- Gràfic 10. Passatgers arribats per via aèria segons origen del vol. Cicle-tendència.
- Gràfic 11. Passatgers arribats per via aèria per illes, cicle-tendència
- Gràfic 12. Evolució dels tipus d'interès i hipoteques
- Gràfic 13. Afiliació mitjana a la Seguretat Social a les Illes Balears
- Gràfic 14. Incrementos salarials i inflació a les Illes Balears
- Gràfic 15. Variació interanual de l'Índex de preus de consum.
- Gràfic 16. Variació interanual d'indicadors d'empreses a les Illes Balears
- Gràfic 17. Índex d'estacionalitat turística.
- Gràfic 18. Evolució d'estacionalitat turística .
- Gràfic 19. Índex d'estrès turístic.
- Gràfic 20. Taxa d'atur a les Illes Balears (2009)
- Gràfic 21. Taxa d'immigració.
- Gràfic 22. Índex d'Abastament d'aigua.

Notes i abreviatures. Agraïments

Notes i abreviatures

Notes:

Els percentatges de variació es refereixen a la diferència entre el període esmentat d'enguany i el mateix període de l'any passat, excepte quan es diu expressament una altra cosa. Degut a la segona revisió de la Classificació Nacional d'activitats algunes dades no són comparables en termes interanuals.

La Conselleria d'Economia i Hisenda no es responsabilitza de les opinions expressades en el monogràfic de la secció IV, les quals corresponen als autors.

Data de tancament: 22 de febrer de 2010

Abreviatures:

$T_{t,k}^{\pm} (\%)$: Variació interanual de la component tendència-cicle calculat segons el programa Tramo-Seats.

n. d. No disponible.

AP: Administració Pública.

ISFLSL: Institucions sense finalitat de lucre al servei de les Illes

MUFACE: Mutualitat general de funcionaris.

ISFAS: Institut Social de les Forces Armades

DGE: Direcció General d'Economia.

Agraïments

AENA – Aeroport d'Eivissa.

AENA – Aeroport de Maó.

AENA – Aeroport de Palma.

APB: Autoritat Portuària de les Balears. Ministeri de Foment.

ANFAC: Asociación Española de Fabricantes de Automòviles y Camiones

Ports de Balears.

COAIB: Col·legi Oficial d'Arquitectes de Balears.

CITTIB-INESTUR, Conselleria de Turisme.

CLH: Compañía Logística de Hidrocarburos. Palma.

Conselleria d'Agricultura i pesca.

Consorci de Residus Urbans i Energia. Consell de Menorca

Departament de medi ambient. Consell d'Eivissa

Direcció General d'Aviació Civil, Ministeri de Foment.

DGT: Direcció General de Trànsit, Ministeri d'Interior.

Direcció Insular de Residus, Consell de Mallorca

EMT: Empresa Municipal de Transports

Euro6000

Gesa-Endesa.

INE: Institut Nacional d'Estadística.

Oficemen: Agrupación de Fabricantes de Cemento de Espanya.

REE: Red Eléctrica de España

Servired

Sistema 4B

SOIB: Servei d'Ocupació de les Illes Balears, Conselleria de Treball i Formació

TGSS: Tesoreria General de la Seguritat Social.

Persones

Antoni M. Grau Jofre (Direcció General de Pesca)

Altres Fonts emprades

BCE: Banc Central Europeu.

BE: Banc de Espanya.

BEA (US Department of Commerce)

Comissió Europea

Consell Superior de Cambres de Comerç d'Espanya.

DESTATIS: Statistics Bundesamt Deutschland

Direcció General de Canvi Climàtic i Educació Ambiental.

Conselleria de Medi Ambient i Mobilitat.

EBF: European Banking Federation

EIA: US Energy Information Administration

EUROSTAT.

EUROSTAT. Comissió Europea

FMI: Fons Monetari Internacional.

HM Treasury (United Kingdom)

IET: Institut d'Estudis Turístics.

INSEE: Institut national de la statistique et des études économiques (França)

Institut Nacional d'Estadística de Portugal.

Mercapalma: Mercados Centrales de Abastecimiento de Palma de Mallorca, S.A

MIC: Ministry of internal Affairs and Communication (Japan)- Statistics Bureau

Ministeri d'Economia i Hisenda.

Ministeri de Foment.

Ministeri de Indústria, Turisme i Comerç.

Ministeri de l'Habitatge.

Ministeri de Medi Ambient i Medi rural i Marino

Ministeri de Treball i Immigració.

OCDE

Servei estadístic nacional de Malta.

Servei estadístic Nacional de Tunísia,

Servei estadístic Nacional de Turquia.

Servei estadístic Nacional de Xipre.

Servei estadístic nacional del Marroc.

Sociedad de Tasación, S.A.

TINSA.

UK Statistics Authority (United Kingdom)

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Economia i Hisenda
Direcció General d'Economia